

631(1) } T. 144740 : 631(2) } T. 144742
C. 1206401 } C. 1206404

DECISIO
AVREAE IN
PRACTICO
QVENTUS

EX VARIIS SACRI RE

Cathalonie conclusionibus

CVM ADDITIONIBVS IN Q

priores quæ antea sine eis editæ fu

AVTHORE DON LUDOVICO

eiusdem Regij Concilij Primario Sit

Cum Summaris & Indice locor

TOMVS PRIMVS

Año

R. 3051

A. ROTA CASANOVAS

Librado

A. ROTA CASANOVAS

Librado

A D. N. S. N. S. N. S. N. S.

Libro de

Libro de

Libro de

Nos Philippus Dei gratia Rex Castella
Aragonum &c Comes Barcinona &c.

Nos Hector Pignatellus Dux Montis Leonis Comesq; Burrelli ac Sancti
Lombardorum S.C. & Regie Magestatis Consiliarius Locum
interitus generalis in Principatu Cathalonie & Comitatus Ros-
& Ceritatie. Ornantes suo ingenio & lubricationibus pro insti-
& Republice pacis ac rerum communium publicarum conserva-
turis sententiam non modo doctissimorum hominum laudibus ex-
tremam Principum benignitate adiuvare merentur. Cum itaq;

NOBILIS DO. LUDOVICVS A PEGVERA Catha-
lanus Oriundus Civis vulgo dictus **DE MANRESA** Cartho-
lici nostri domini Hispaniarum Regis, supremus consiliarius in supremo Regio con-
silio & in eo primarius lenitor librum *Decisionum aurearum in actis practico frequentium*
& ex *varijs Regie Audientie conclusionibus* colle. Et huiusmodi vigilijs copulaverit, & illi nostro
privilegio premuniri petierit, ut typis ad publicam utilitatem imprimatur. Nos predictis
etq; alijs iustis causis monitis precibus annuentes, harum serie literarum prefato don Lu-
dovico a Peguera licentiam & facultatem concedimus, ut prememoratum librum typis
mandare possit & valeat interdicimusque expresse prohibemus ne quis tam ex Impressori-
bus, Bibliopolis, negotioribus, ceterisq; hunc Cathalonie Principatum frequentantibus li-
brum hunc aurearum Decisionum proximo ab hac ipsa die decennio imprimere, aut impri-
mi facere, aut alibi in illis vendere absq; eiusdem don Ludovici consensu & voluntate au-
deat & ysto modo pessimat, quod si quis ausu temerario huic mandato nostro non parue-
rit sciat se incurraturum in poenam ducentum ducatorum. & in amissione omnium librorum
& typorum. Volentes predictam poenam a transgressoribus quoties contraxerit fuerit exi-
gi & ipsam exactam in res partes dividi quarum vna a censuratori, altera fisco regio, tertia ve-
ro eidem nobili don Ludovico applicetur. Mandantes propterea dilectis & fidelibus regijs
Gerentibus Vices generalis Gubernatoris in dicto Cathalonie Principatu & Comitatus
Rusillonis & Ceritatie, Vicarijs, subvicarijs, subbaulibus ceterisq; demum vniuersis & singu-
lis officialibus ad penam florennorum auri Aragonum mille regijs inferendorum erarijs
quatenus presentem sententiam & concessionem teneant firmiter & observent teneriq; ob-
servari inviolabiliter aciant per quoscumque si gratiam regiam claram habent poenamq; pre-
positam cupiant curare. In cuius rei testimonium precesites fieri iussimus regio cum sigillo
aergo monit. Dat. Barcinone die trigesima mensis Iunij. Anno Nativitate Domini Milles-
simo Sexcentesimo quinto.

El Duque de Monteleon.

Vt. R. L. Barcinon. Cancellarius.

Vt. Don Francisco de Aguilana & Calders
Regens. Thesaurarius.

In duorum locorum tenentia.
XI. fol. XII.

AMPLIS-

EGREGIIS SENATORIBVS
REGII SENATVS PRINCIPALIS
TVS CATHALONIAE DON LVDOVICVS
CVS APEGVERA, S. D.

ANIMADVERTI saepe numero (Senatus ornatissimi) iacturam legum factam fuisse ingentem; cum his à Tribuniano, Theophilo, & Dorotheo, in quinquaginta Digestorum libros coarctatis, & ceteris absuissis, quam plurima iurisconsultorum scripta, & magnorum virorum lucubrationes perierunt. Hoc damnum à maximis viris deploratum si aliqua ratione potuit refarci, non abs re hi fecisse videntur qui in edendis variorum senatuum iudicijs, decisionibus, atque sententijs diligentem & felicitam operam collocarunt. Hae enim re cum discussae acri eruditorum hominum examine leges prodeant atque ad innumeram incidentium casuum multitudinem derivatae, non tantum abolita, & recondita iuris illustrantur, verum ut ita dicam leges pro legibus redduntur. Ex hoc numero cum plurima viderim, plurima evolverim, vltra sane iudicia tanquam in ludo & schola ipsa iurisprudentiæ nata ita me ceperunt ut coactus sum ipsorum dignitate deposcente, ea magno reipublicae bono in vulgus edere. Accessit his meritis Deputatorum huius Principatus summa in obeundo hoc munere alacritas, quod libi per certam curiarum legem impostum, mea opera & vigilijs proferre in lucem voluerunt. Hoc onus pro ea quae in est in rebus gravitate, pro singulari meo de vobis iudicio pro magna decoranda, & saluanda, augenda patriæ cupiditate libens volensque suscepit futurumque spero ut vos qui honoris mei in hoc senatu socij estis eruditionis & integritatis laudem meritam ab omnibus, & à Rege nostro Augustissimo cuius ingenti benignitate stant leges & exercentur abunde premia referatis. Valete.

VIRO

(
(
**VIRO NOBILISSIMO,
AC LITTERATISSIMO DON**

LVDOVICO A PEGVERA REGII CATHALO-
niae Senatus Decano meritisimo, suus Saluator Fontanetus. I. D. apud
Regium supremum Regnorum Coronae Aragonum Concilium
Fisci Aduocatus designatus, & in eodem Cathalonie Se-
natu Regius consiliarius, in Civium honorato-
rum Barcinonensium albo des-
criptus. S.

QUOD à patronis causas in foro agentibus exoptatū,
à ius dicentibus desideratum, ab vniuersis huius Prin-
cipatus ordinibus efflagitatum, à Regia Maiestate
iuste imperatum, à pluribus grauissimis viris cogita-
tum, ab aliquibus tentatum, id à te nunc tandem summa cum lau-
de fuisse peractum, non possum non ex animo gaudere & gratulari.
Cum enim in tam vasto iuris nostri pelago propter tot variarū fa-
cti specierum scopulos, & inter se dissidentium interpretum opinionū
procellas, vix tutus reperiri possit portus, in quem fluctuantes, ac se-
re naufragium patientes animi, se commode recipere valeant: nullus
aprior excogitari potuit, quàm eorum publicè edere, ac typis mādare
sententias, qui post lustrata studiorū suorū curricula, præstita in in-
numeris litū an fractibus patrociniis, pluribus in Republica functi
magistratibus, ad Regium Senatum euecti, tāta integritate, tantaq;
maturitate, iura subditis reddunt, vt nec in eorū iudicijs reprehen-
di possit quæstus auuiditas, de qua consulentes sæpe redargui solent,
nec nimia in extricandis controuersiarum labyrinthis subtilitas, in
quā facile plures labi conspiciamus, qui licet in scholis iura didisce-
rint, palatia tamen (vt vulgo loquimur) in quibus ea digerun-
tur, nec à primo quidem lumine salutauerint. Tanti facinoris
gloriam tam honorifici, ac necessarij operis consumationem, ad te
iij

*in re optimo spectare, neminem ambigere existimaui: ut pote qui ge-
 neris tui vetustissima nobilitate, litterarum ornamento illustrata,
 nomineq; tuo, editis in re nostro doctissimis monumentis, ad exte-
 ras usque gentes propagato, eoque aternitati commendato, ceteris fe-
 re regis muneribus administratis, in sacro hoc amplissimo Re-
 gio Cathalonie Senatu, per viginti quatuor annorum spatium, & ul-
 tra, ita entueris, ut unum te omnes suspiciant, & merito admiren-
 tur. Pro tanto igitur in omni iuris studiosos, & singulari in patriam
 collato beneficio, pro tot laboribus, indefessiq; vigilijs, quibus deci-
 sionum huius Regis Senatus nouum volumen, quartumq; tuorum
 eruditissimorum operum partium feliciter edidisti, ego tamquam eiusdem pa-
 trie alumnus, & olim apud eundem Regium Senatum, ceteraq; tri-
 bunalia causarum patronus, nunc vero inter ius dicentes, ac regios Consu-
 liarios minimus, gratias iuxta Hesiodi illud à doctis laudatum, et
 praesertim à Romana eloquentia Principe commendatum, cum latio-
 re mensura referre vellem: verum cum id praestare pro virum imbe-
 cillitate nequeam, ago quas possum, & ingrati animi labem effuge-
 re satagens, sub tanto Decano, in tanto Senatu, per longum tempus
 militasse, dum vita mihi comes fuerit, gloriabor. Vale.*

AD

AD LECTOREM.

ECREVERAM non prius librum hunc in lucem dare quam alterum reliquarum decisionum confelsissem: sed hac in re collegarum meorum efflagitatio tum ipsa operis utilitas ita me impuluerunt vt foetum hunc praeporum emitte- re non dubitauerim, facturus in hoc rem amicis quibus omnia officia debeo gratissimam, & Rei publicae necessariam. Nec dubito quin vobis bene de hac re iudicasse videar, qui gustum eruditionis & abstrusissimi legum sensus inde capietis, pignusq. certissimum eius qui hac insegete seruat vberissimi prouentus. Hoc in vestri gratiam factum a lacri animo accipite, arcana ista sententiarum perscrutamini, dumque his similia à me expectantur fructus huius dulcedinem audissime degustate. Ex hoc enim labore, si villo ex alio in gentem de vniuersa iuris scientia laudem, & utilitatem pariter reportabitis.

Valete.

*Proo paco doctos hys na craby
naa a o q aly aaly qia aaly
aaly aaly aaly aaly aaly
aaly aaly aaly aaly aaly
aaly aaly aaly aaly aaly*

AD

A D VIRVM NOBILEM
DON LVDOVICVM A PEGVERA SENATVS

Regij Cocilij Cathaloniz Decanum

IACOBI PINEDÆ CIVIS HONORA-

ti Barcinonensis, & Regij consiliarij, & fil-

ci aduocati Cathaloniz

Epigramma.

Pythagoram Samij, decantant Nestora Graij

Clitomachum Poeni, Roma togata Numam.

At magnū celebret Cathalonis nostra Pegueram

Et taceant Vicia Gracia, Roma, Samos.

Hic salus herois atavis, & stemmate claro

Doctrinæ illustrat nobilitate genus.

En monimenta tibi, lector, mansura per ævum.

Dum reget ignitas pulcher Apollo rotas.

Marmora franguntur, cecidit Priamæa Troia.

Hæc tamen carbas nulla delebit hyems.

INDEX

HVIVS PRIMI LIBRI

TRACTATVS IN HÆC QVÆ SEQVVN-
TVR DVCENTVM CAPITVLA

DIVISVS.

Ap. 1. An detentus in carceribus pro aliquo delicto si ab eisdem fugiat carcere effracto debeat puniri poena ordinaria illius delicti pro quo detinebatur, quamuis innocens reperiatur. fol. 1.

¶ Cap. 2. an baro cui non copetit aliqua qualitas tribuens ei iurisdictionem erga aliquem delinquentem alterius baronie possit illum capere & remittere ad suum baronem, & iudicem loci delicti fol. 4.

¶ Cap. 3. in quo quæritur, quis dicatur vagabundus, & qua ratione reprobetur, quaque poena puniendus sit. fol. 7.

¶ Cap. 4. in quo quæritur, quis dicatur mendicans validus, & an puniendus sit, & qua poena. fol. 9.

¶ Cap. 5. an socius criminis possit de confocijs interrogari, & in casibus in quibus potest, quid debeant obseruare iudex, reus, & confessarius, & demum in dictis casibus, de eius fide quid operetur. fol. 12.

¶ Cap. 6. an reus carceratus qui immunitate ecclesiastica gaudet, sed retinetur in carceribus pro damnis & iniuria partis instantis ratione criminis perpetrati, faciens celsionem bonorum debeat ab eisdem carceribus relaxari, vel propter eius inopiam poena pecuniaria damnorum & iniuriæ debeat & possit conuerti in corporalem, per regulam qui non habet in ere luat in corpore. fol. 22.

¶ Cap. 7. in quo quæritur, qua poena puniendus sit ille qui in via & strata publica amplectitur aliquam domicellam inuitam & aclamantem illius pudicitiam attentando. fol. 28.

¶ Cap. 8. an dominus Rex possit de peste epidemie infectos seu suspectos ipsis mandatis & in defensis de suis domibus eijcere, & bona eorum mobilia in quibus pestis de facili conseruari solet vt sunt lecti & pelles & his similia comburi mandare. fol. 32.

¶ Cap. 9. an si carceratus impetitus de delicto resistetie factæ contra officialem
† lem

Index

lem cum prodebitis ciuilibus capientem vel alias allegat per modum exceptionis seu replicationis malam capturam, prætendens se nulliter captum, sit articulus prætenſe nullitatis capturæ prius discutiendus, & interim ſupercedendum in cauſa reſiſtentia. fol. 35.

¶ Cap. 10. an quando ſunt in termino duo domini habentes in eo pro diuiſo iuriſdictionem & non concordant in uſu & exercitio ipſius iuriſdictionis poſint per dominum Regem compelli, quòd communi & concordia ſuffragio eligant atque conſtituant baiulum, aſſeſſorem, ſcribam, & alios miniſtros neceſſarios, quibus nomine & authoritate illorum ſubditis iuſtitia admi niſtretur. fol. 36.

¶ Cap. 11. an vaſſallis vnius regis liceat ad vlcificendas iniurias ſibi in alienis regnis illatas perſonas & bona dictorum alienorum regnorum pro aliorum noxa capere, repræſalijs propria authoritate vtendo, & ſi concluditur quòd non, qua pœna puniantur capientes. fol. 39.

¶ Cap. 12. an viles, & inhoneſtæ mulieres poſint & debeant expelli à conuicinijs honeſtarum mulierum. fol. 41.

¶ Cap. 13. an dicens alteri quòd eſt iudæus, & affirmat poſtea in multis locis & partibus illum ex genere & proſapia iudæorum deſcendere infe rat ei iniuriam, & quam, & an talis iniuria ſeu conuictum ſit punitione dignum, & qua pœna. fol. 43.

¶ Cap. 14. an homicidium ſequutum ex vulneribus in rixa illatis ſit pœna ordinaria homicidij puniendum, vel extraordinaria arbitrio iudicis. fol. 47.

¶ Cap. 15. in quo quaeritur, quid lenocinium ſit, quique in lenocinij crimen incidant, & qua pœna lenones puniantur. fol. 52.

¶ Cap. 16. an præcedentibus legitimis & ſufficientibus indi cijs quis poſſit torqueri pro furto parui valoris ad habendam veritatem ab eius ore. fol. 55.

¶ Cap. 17. quo quaeritur, quomodo indicia vnius teſtis de viſu, confeſſionis extra iudicialis, aſſertionis offenſi, inimicitia capitalis, minarum, fama publica, & fugæ debeant præcedere ad faciendum indicium ad torturam. Et an in criminalibus probationes poſſint coniungi ad faciendam plenam probationem, vt hinc ſequi poſſit condemnatio pœnæ ordinariæ delicti commiſſi. fol. 57.

¶ Cap. 18. an non obſtante lege prouinciæ quæ decidit cauſas tã ciuiles, quàm criminales nõ eſſe à prouincia extrahendas, poſſit dominus Rex cū eſt abſens ab illa prouincia facere gratiam, ſeu remiſſionem delictorum ceſſante partis inſtantia. fol. 65.

¶ Cap. 19. in quo quaeritur, qua pœna puniendus ſit ille qui in cauſa capitali aduerſus reum falſum teſtimonium dicit. fol. 66.

Cap.

Capitulorum.

- ¶ Cap. 20. an à marito debeantur vxori extra domum alimenta, quando ipsa vxor recessit ab eius domo propter malas tractationes & eiusdem mariti sequitias. fol. 68.
- ¶ Cap. 21. an ex insultu, & sola inuasiōe proxima maleficio censetur pax & treuga rupta. fol. 69.
- ¶ Cap. 22. in quo hæc proponitur quæstio. Quis sententia exulatus fuit à provincia, & reperitur quod antè condemnationem fuerat recommendatus pro debitis ciuilibus, quæstionis est, an dicta recommendatio possit & debeat suspendere executionem sententiæ criminalis dicti exilij seu bannimenti. fol. 71.
- ¶ Cap. 23. an quando res violenter furto substractæ fuerunt, & non apparet de quantitate rerum furatarum, neque ea facile probari potest, iuramentum in litem vel veritatis deferendum sit damnum passio tam respectu quantitatis quam æstimationis. fol. 72.
- ¶ Cap. 24. in quo de sacrilegio furtim commissio, de cuiusque speciebus atque de furum sacrilegorum poena disputatio instituitur. fol. 74.
- ¶ Cap. 25. an receptatores rerum furatarum puniantur vt fures & latrones. fol. 78.
- ¶ Cap. 26. quo ostenditur, qua poena sit puniendus fur qui de nocte ascendit ad domū alienam cū scalis, & res in domo inuentas furto subtrahit. fol. 79.
- ¶ Cap. 27. an fures possint pro vno furto magno ad mortē cōdemnari. fol. 80.
- ¶ Cap. 28. an fur qui rem furatam in aliud territorium exportauit, possit in eo puniri ratione nouæ contrectationis. fol. 82.
- ¶ Cap. 29. in quo quæritur, quis dicatur abigeus, & quibus penis abigei puniantur. fol. 83.
- ¶ Cap. 30. an vsura sit delictum, illudque mere ecclesiasticum vel mixti fori. fol. 85.
- ¶ Cap. 31. in quo resoluitur, quibus penis vsurarij puniantur, & quòd Principes seculares in suis regnis possunt arbitrariè imponere poenas cōtra vsurarios. fol. 94.
- ¶ Cap. 32. in quo agitur de vsura circa mutuum, vt præludium sit ad cap. sequens. fol. 101.
- ¶ Cap. 33. in quo de graui agitur quæstione in cuius Epitome vide. fol. 106.
- ¶ Cap. 34. in quo resoluitur, an consuetudo foenerandi per vsurariam prauitatem excuset à poena temporalis. fol. 112.
- ¶ Cap. 35. quo resoluitur, an inudex in causa vsuraria possit ex officio procedere ad priuatam vtilitatem, & an illud facere possit nulla præcedente diffamatione. fol. 114.

Index

- ¶ Cap. 36. an quando barones seu eorum officiales de ipforum consensu abutuntur in suis baronijs iurisdictione receptando potius, quam puniendo latrones publicos homicidas, incendiarios, sacrilegos, plagarios, ac alios facinorosos homines possit dominus Rex iurisdictione dictarum baroniarum penere sub regio sequestro. fol. 116.
- ¶ Cap. 37. an in furto socius criminis possit torqueri in caput sociorum, & receptatorum. fol. 119.
- ¶ Cap. 38. an in pecunijs banchi falliti creditores hypothecarij campso-
ris seu mensularij falliti qui sunt creditores ex alijs causis & respectibus, quam ex rationibus dicti banchi, praeferantur creditoribus qui tantum sunt creditores ex rationibus eiusdem banchi, vt puta, ex eo quod in eo pecuniam deposuerunt, an è contra creditores ex banchi rationibus tantum praeferantur alijs creditoribus hypothecarijs qui ex alijs causis & rationibus creditores sunt. fol. 121.
- ¶ Cap. 39. in quo quaeritur, de quaestione statuit lex provinciae quod quis non possit de certis delictis in eadem lege expressis per dominum Regem, vel eius Locumtenentes generales, & alios quoscunque regios officiales & ministros absolui, aut guidari, cum clausula quod si contra hanc legem fiunt gratiae delictorum & guidaticae, sint ipse gratia & guidatica ipso facto nulla, quaeritur modo, an absolutus aut guidatus per dominum Regem seu eius Locumtenentes de delictis in dicta lege absolui & guidari prohibitis, & contra expressam dictae legis dispositionem possint sub illa fide regia qua gratia & guidaticum continentur puniri de dictis delictis, ac si verè & realiter gratia & guidaticum non fuissent concessa. fol. 125.
- ¶ Cap. 40. an grassator qui semel in strata publica vel in silua furatus fuit, & aufugit ad ecclesiam à qua violenter extrahitur gaudeat immunitate ecclesiastica. fol. 131.
- ¶ Cap. 41. in quo quaeritur, qua poena puniendus sit ille qui frangit fines exilij impositi. fol. 135.
- ¶ Cap. 42. an raptor contrahens matrimonium cum muliere rapta euitet poenas à lege civili propter raptum impositas. fol. 137.
- ¶ Cap. 43. an & quando raptores mulierum puniantur poena mortis naturalis. fol. 140.
- ¶ Cap. 44. an ganeæ & popine sint à Republica expellendae, & an puniendi, & qua poena sint ciues & oppidani dictas ganeas & popinas frequentantes. fol. 143.
- ¶ Cap. 45. an caupones teneantur pro rebus in cauponis, hospitibus seu viatorijs furto ablatis. fol. 146.
- Cap.

Capitulorum.

¶ Cap. 46. in quo de adulterantibus monetam seu illam falso fabricantibus quæstio proponitur. fol. 149.

¶ Cap. 47. an fideiussor promittens præsentare reum iudici toties quoties fuerit requisitus sub certa pœna, si dictus reus denuo per eundem iudicem seu eandem curiam capiatur, & aufugit, vel quocunque alio modo relaxetur à carceribus sit liberatus à dicta fideiussione, vt non teneatur vltcrius ad illum præsentandum. fol. 151.

¶ Cap. 48. in quo magna disputatur quæstio de qua cū sit longa in Epitome vide ibi. fol. 153.

¶ Cap. 49. an fisco vt futuro creditori competat ius reuocandi alienata in eius fraudem per criminofum ante crimen commissum. fol. 157.

¶ Cap. 50. in quo agitur de casibus & coniecturis quibus in materia reuocandæ alienationis in fraudem creditorum factæ fraus præsumatur, vt declaratio sit præcedentis capituli & fiscus sciat modos quibus reuocationem alienationis in eius fraudem per criminofum factæ pretendere possit. fol. 160.

¶ Cap. 51. an quis ratione Epicheyæ seu æquitatis possit facere contrarium eius quod lex vniuersalis etiam quod pœnalis sit præcipit, absq; alicuius pœnæ incurfu. fol. 162.

¶ Cap. 52. quo ostenditur, Papam posse dispensare personis ecclesiasticis quod in quibusdam negocijs capitalibus absque incurfu irregularitatis coram iudice seculari testimonium ferant, etiam quod ex illorum dictis postea iudicis sententia contra aliquem mors naturalis sequatur. fol. 165.

¶ Cap. 53. an in diebus feriatis licitum sit procedere in criminalibus, & sententias criminales proferre, & latè hic de materia feriarum. fol. 167.

¶ Cap. 54. an homicida voluntarius qui ex proposito & appensatè, ac præcedente animi deliberatione ex interuallo homicidium perpetravit gaudeat immunitate ecclesiastica. fol. 172.

¶ Cap. 55. in quo quæritur, quando lex vel statutum disponit, quod qui fuerit inuentus cum armis teneatur tali pœna, an incidat in pœnam ille qui solum fuit inuentus & testibus conuictus, vel an requiratur quod sit inuentus cum armis, & apprehensus idest captus, & quid quando statutum prohibet vsum armorum, & disponit, quod nemini liceat arma portare, nec domi habere sub tali pœna, an incidat in pœnam ille qui legitimis probationibus conuincitur arma portare, vel an sit necessarium, quod cum armis inueniatur, & deprehendatur. fol. 179.

Index

- ¶ Cap. 56. in quo quæritur, an arma offensiva & proditoria ac pacis publicæ perturbatiua debeant reprobari, & casu quo fiat per Principem illarum reprobatio, ipsa liget & comprehendat personas ecclesiasticas, & quocunque modo à potestate seculari exemptas. fol.181.
- ¶ Cap. 57. in quo quæritur, an omnes homines teneantur sequi & adiuuare dominum Regem in bello, agitur hic de materia & intellectu vsatici Princeps nanque. huius Principatus Cathalonix. fol.186.
- ¶ Cap. 58. an proditorius homicida qui per industriam occidit si ad Ecclesiam confugiat gaudeat immunitate ecclesiastica, tametsi infidiose non occiderit, an potius ad non gaudendum requiratur necessario, quòd per industriam & per insidias simul occiderit. fol.195.
- ¶ Cap. 59. in quo quæritur, qua poena puniendus sit reus qui dum caperetur à ministris iustitiæ, eisdem ministris cum armis scilicet gladio euaginato resistentiam fecit, vt ab illorum manibus se eximeret, taliter, quòd ictu dicti gladij seu pugionis ministro præheminenti scilicet Vicario lethale vulnus intulit, ex quo postea quinque vel sex diebus elapsis mortuus fuit. fol.198.
- ¶ Cap. 60. an Capitaneus guerre possit punire testem prouincialem coram eo falsum deponentem. fol.199.
- ¶ Cap. 61. an carcerati qui è carcere aufugerunt & in Ecclesiam se receperunt possint, ab ipsa Ecclesia in quam confugerunt extrahi. fol.199.
- ¶ Cap. 62. an quando quis per insidias & proditoriè vulnerat aliquem seu percutit animo illum occidendi, & vulneratus non moriatur, & ipse percutiens se recepit ad Ecclesiam à qua fuit per familiam regiam extractus, debeat gaudere immunitate Ecclesiastica. fol.200.
- ¶ Cap. 63. in quo quæritur, an quando plures homicidio interuenerunt, & ignoratur quis eorum hominem interfecerit omnes teneantur, & sint puniendi; vel propter incertitudinem sint omnes excusandi & absoluedi. fol.202.
- ¶ Cap. 64. an statuta seu decreta concedentia liberationem seu indulgentiam delictorum, vel disponentia quòd banniti cancellentur de banno; trahantur ab banna, vel delicta futura, scilicet committenda post publicationem ipsius decreti. fol.203.
- ¶ Cap. 65. in quo agitur vtrum delicta per legem municipalem generalem, vel per statutum remitti prohibita possint propter bonum publicum remitti. fol.204.
- ¶ Cap. 66. an quando quis in vna prouincia delinquit & aufugit in aliam, sit in ea prouincia in qua degit ad requisitionem iudicis loci delicti capiendus

Capitulorum.

duſ & per iudicem capientem remittendus ad dictum locum delicti, vt ibi legitimis ſupplicijs ſubijciatur. fol. 207.

¶ Cap. 68. in quo quaeritur, an debitor fiſci qui non eſt ſoluendo poſſit cedere bonis. fol. 213.

¶ Cap. 69. in quo quaeritur, an captus pro delicto poſſit recomendarı & detineri pro debito ciuili. fol. 215.

¶ Cap. 70. in quo quaeritur, an carceratus relaxatus ideo quod vicit in tortura poſſit ſuperuenientibus cõtra eum nouis inditijs & probationibus, quibus conſtet de illius delicto iterum capi & puniri pro modo delicti. fol. 216.

¶ Cap. 71. in quo quaeritur, an ſententia lata contra vniuerſitatem ſeu illius ſyndicum afficiat omnes ſingulares dictę vniuerſitatis, quamuis citati non fuerint, nec in ſindicatu firmauerint, vt ſic ſciatur, an dicti ſingulares contraueniendo ſententię delinquant, & poſſit procedi contra eos in vim vſatici Barcinonę incipientis. Iudicium in curia datum. fol. 216.

¶ Cap. 72. in quo quaeritur, qua pœna puniantur illi qui habuerunt acceſſum ad alios commitendo plures actus venereos non per vas exterius, ſed inter crura, vel in alia parte corporis, vel manibus ab vtendo, & ſemen amittendo. fol. 218.

¶ Cap. 73. in quo quaeritur, & declaratur quando repertura rei furto ſubſtractę faciat inditium ad torturam contra eum penes quem res reperitur. fol. 219.

¶ Cap. 74. in quo quaeritur, an captura quę nulla eſt cenſeatur approbata per cautionem præſtitam à carcerato de ſe repreſtando. fol. 220.

¶ Cap. 75. in quo quaeritur, an qui tentauit habere acceſſum cum alio contra naturam, & non immiſiſit membrum in partes pudendas, quia non potuit, ſed emiſiſit ſemen per crura, veniat puniendus vt ſodomita pœna ordinaria, vel extraordinaria iudicis arbitrio. fol. 221.

¶ Cap. 76. in quo quaeritur, an ſodomitati dictum faciat inditium ad torturam. fol. 222.

¶ Cap. 77. in quo quaeritur, an ille qui ignarus inuenit famoſum libellum, & ſtatim illum non corruperit, immo alijs publicauit, veniat puniendus & qua pœna. fol. 223.

¶ Cap. 78. an alicui liceat ad vindicandum iniuriam per verbum mentiris illatam percuttere iniuriantem, & an ſi iniurians percuſſus decedat dum infirmatur ex percuſſionibus præſumatur deceſſiſſe ex eiſdem percuſſionibus, & an percutiens ob id teneatur aliqua pœna, & caſu quo teneatur, an ſit ordinaria homicidij, vel extraordinaria iudicis arbitrio. fol. 226.

¶ Cap. 79. in quo quaeritur, an iudex coram quo teſtis falſum depoſuit poſſit illum

illum punire de falso. etiam si respectu poenae non sit illi iudex competens. fol. 234.

¶ Cap. 80. in quo quaeritur qua poena veniat pro eo qui scribit litteras sub nomine Regis, & contrafacit eius signaturam, & etiam contrafacit manum secretarii seu referendarii regiarum litterarum atque etiam in eis regium sigillum falsificatum imponit. fol. 237.

¶ Cap. 81. in quo quaeritur, an habens in aliquo termino merum imperium in quo alius habet omnem aliam iurisdictionem, infra dictum merum imperium possit erigere & tenere furcas, atque alia insignia pro exercitio & executione casuum dicti meri imperij. fol. 239.

¶ Cap. 82. in quo quaeritur, an officialis regius qui pro leui causa iussit aliquem carcerari, & facit eum in carceribus detinere sextam partem unius horae teneatur in sindicatu pro illa modica coheritione. fol. 240.

¶ Cap. 83. an vxor adultera quae suum consensum, & voluntatem praestitit amico seu adultero in homicidio per dictum adulterum in personam mariti sui commissio & perpetrato teneatur de dicto homicidio, & veniat poena ordinaria puniendi. fol. 241.

¶ Cap. 84. an quando lex vel statutum imponit poenam pro aliquo delicto, & committit iudici, quod liceat ei illam poenam arbitrari vsque ad mortem naturalem possit dictus iudex arbitrium extendere vsque ad dictam poenam mortis naturalis inclusivae. fol. 243.

¶ Cap. 85. in quo quaeritur, an fabricantes falsam monetam condemnati possint a sententia contra eos lata ad aliud tribunal appellare. fol. 244.

¶ Cap. 86. in quo quaeritur, qua poena puniantur radentes Principis monetam tam auream, quam argenteam. fol. 245.

¶ Cap. 87. an iudex possit cognoscere de delicto commissio extra suum territorium etiam cum instantia partis, & casu quo non possit, an debeat remittere delinquentem ad iudicem loci delicti. fol. 246.

¶ Cap. 88. an dominus Rex possit compellere provinciales quod vendant triticum ad opus & conseruationem militum castri seu fortalicii, quod pro regni defensione sustinetur & conseruatur. fol. 249.

¶ Cap. 89. an praesides provinciarum, quando in insulas relegant possint in sententia specialiter insulam assignare & nominare. fol. 250.

¶ Cap. 90. an frangens fines exilij voluntarie suscepti sub aliqua poena pecuniaria possit exequi pro dicta poena absque alia declaratione & causae cognitione. fol. 250.

¶ Cap. 91. in quo quaeritur, an exemptio clericorum in rebus politicis cum in bonis, tum in personis diuini an tantum humani iuris sit, ardua est haec quaestio

Capitulorum.

quaestio & scitu digna, & proponitur etiam vt praemissum sit ad cap. sequens. fol. 252.

¶ Cap. 92. in quo agitur, qualiter dominus Rex procedere possit contra commissarios Apostolicos in personas laicas iurisdictionem exercentes, vel regiam iurisdictionem perturbantes. fol. 260.

¶ Cap. 93. an post conuersam poenam pecuniariam incorporealem possit iudex poenam pecuniariam exequi, & corporealem dimittere. fol. 271.

¶ Cap. 94. in quo praecipue quaeritur, qualiter puniantur vxores adulterium committentes. fol. 273.

¶ Cap. 95. in quo in consequentiam capituli praecedentis quaeritur, an vxor propter adulterium per eam commissum amittat dotem, & eam maritus lucretur. fol. 274.

¶ Cap. 96. in quo quaeritur, an vxor possit de iure maritum suum de adulterio accusare, quemadmodum potest maritus vxorem. vt supra in duobus praecedentibus capitulis diximus. fol. 276.

¶ Cap. 97. in quo quaeritur, an sit locus sequestro pupille viuente patre qui ad secundas conuolauit nuptias & seuerè illam tractat. fol. 277.

¶ Cap. 98. in quo quaeritur, an maior dignitas superueniens, tollat priuilegium minorum dignitatum praecedentium. fol. 278.

¶ Cap. 99. in quo quaeritur, an edificans scienter in loco alieno praesumatur iactare suum, & operæ domino soli acquiratur: ita vt edificans illas non recuperet. fol. 279.

¶ Cap. 100. in quo quaeritur, an consules alicuius ciuitatis tanquam domini vel administratores sequi publicæ quæ territorium illius ciuitatis irrigatur possint de facto & ex causa illis beneuola priuare & spoliare in colas & ciues dictæ ciuitatis habentes terras in illo territorio iure & possessione quam ex usu antiquo & praescripto habent irrigandi suas terras. fol. 280.

¶ Cap. 101. in quo quaeritur, quando plures haeredes per copulam instituuntur, an institutio censeatur facta ordine successiuo, vel simul & semel, & an casu quo videretur eos fuisse vocatos ordine successiuo, an sint vocati per vulgarem substitutionem, vel per fideicommissum, & quid quando vocati post copulam non sunt nati tempore quo locum habuit substitutio, an si postea nascantur, censeantur vocati ad hereditatē iure fideicommissi. fol. 282.

¶ Cap. 102. in quo quaeritur, an fideicommissum conditionale transmittatur ad haeredes fideicommissarii, ipso fideicommissario defuncto ante euentum conditionis. Et an filij positi in conditione censeantur positi in dispositione & an etiam qualitas masculinorum quæ expressa est in filiis censeatur repetita in filiorum filijs. fol. 284.

Index

- ¶ Cap. 103. in quo quæritur, quando fideicommissum dicatur esse reale & perpetuum. fol. 292.
- ¶ Cap. 104. in quo quæritur, an alienatio rei subiectæ restitutioni per fideicommissum ab herede dictum fideicommissum ignorante, facta etiam ignoranti valeat & teneat. fol. 294.
- ¶ Cap. 105. in quo quæritur, an legatum ususfructus vxori relictum conceptum pro vt in facti specie infra proposita restringatur ad alimenta tantum vel extendatur ad vsumfructum formalem. fol. 295.
- ¶ Cap. 106. in quo quæritur, si res subiecta restitutioni per fideicommissum vendatur sciente emptore dictam rem esse restitutioni subiectam, & dictus emptor fecit in illa re aliquas meliorationes, an cuius illa re habeat dictus emptor actionem ad recuperandas meliorationes. fol. 298.
- ¶ Cap. 107. in quo quæritur, an legatum post mortem heredis instituti relictum efficiatur caducum, si legatarius præmoriatur dicto heredi, vel an transmittatur ad filios heredes ipsius legatarij. fol. 299.
- ¶ Cap. 108. in quo quæritur, an res subiecta restitutioni siue per fideicommissum, siue quia per testatorem prohibere sunt alienari possint, pro soluendis creditoribus hereditarijs vel legatarij alienari, maxime si super sunt alia bonanon prohibita alienari. fol. 301.
- ¶ Cap. 109. in quo quæritur, an Trebellianica prohiberi possit filijs primi gradus, & casu quo possit, an necessarium sit fieri verbis expressis & specialibus, vel an sufficiant alia verba generalia verbis expressis & specialibus æquipolentia. fol. 302.
- ¶ Cap. 110. in quo quæritur, an testamentum in quo posthumus fuit ignoranter præteritus sustineatur virtute clausulæ codicillaris. fol. 304.
- ¶ Cap. 111. in quo quæritur, an portio caducata spectet heredi grauato, vel fideicommissario vocato in reliquo, vel residuo. fol. 307.
- ¶ Cap. 112. in quo quæritur, an filius possit eligere legitimam in bonis alienari prohibitis, & quid in rebus alteri legatis. fol. 307.
- ¶ Cap. 113. an legitima iure naturæ debita præstanda sit in pecunia, vel in corporibus hereditarijs, & quid de iure huius Principatus Cathaloniz. fol. 308.
- ¶ Cap. 114. in quo quæritur, an prohibitio à testatore facta ne bona extra suâ familiâ & nomē suę familię alienentur sed quòd in ea succedatur ordine successiuo per illos qui sunt de familia ac retinet nomē familię operetur, ne filij testatoris nubendo alienæ familię possint in illis bonis succedere. fol. 309.
- ¶ Cap. 115. in quo quæritur, an in bonis Comitatum & maioratus succedere debeant primogeniti solum integrè & absque diminutione & diuisione

Capitulorum.

sione dictorum dignitatis & bonorum. fol.309.

¶ Cap. 116. in quo quæritur, an per hæc verba apposita in institutione maioratus quod hereditare debeat maioratum filius maior qui superstes erit tempore mortis ultimi possessoris censeatur exclusa representatio nepotis ex filio primogenito prædefuncto; ita ut in successione maioratus in dicto casu veniat ei præferendus filius secundo genitus superstes. fol.313.

¶ Cap. 117. in quo quæritur, an femine non extantibus masculis eiusdem lineæ & gradus succedant in bonis maioratus, vel regiarum dignitatum iure primogenituræ exclusis masculis remotioribus. Et quid si huiusmodi bona maioratus, vel regiarum dignitatum sunt feudalialia. fol.329.

¶ Cap. 118. in quo quæritur, an bona fideicommisso subiecta ex causa dotis constituenda, vel restituenda, & sic propter publicam utilitatem ut mulieres dotatæ congruè nubant obligari & alienari possint, maxime quando bona libera constituentis dotem, vel ad eam se obligatis existunt & super sunt. Et quid quando expressim prohibetur alienatio, ne ex causa dotis alienentur, & de pluribus alijs in hoc capitulo agatur quæ circa materiam auct. resque. C. commu. de lega. & illius intellectum versantur. fol.330.

¶ Cap. 119. in quo quæritur, an res feudalis, vel emphyteuticaria possit hypothecari & obligari in censuali creato ex causa dotis sine domini directi consensu, & an alienatio hoc modo facta nulla sit. fol.334.

¶ Cap. 120. in quo quæritur, an beneficium restitutionis in integrum competens minori grauato transeat ad substitutos fideicommissarios. fol.334.

¶ Cap. 121. in quo quæritur, an sententia lata contra vnum ex substitutis noceat alijs sequentibus fideicommissarijs præsertim non citatis, & littem ignorantibus, & vel nec agere valentibus. fol.335.

¶ Cap. 122. in quo quæritur, an rei dominium probetur per instrumentum locationis. fol.337.

¶ Cap. 123. in quo quæritur, an donatarius omnium bonorum compelli possit actionibus personalibus soluere debita donatoris ac si esset ipse heres. fol.337.

¶ Cap. 124. in quo quæritur, an mulieres capaces sint succedendi in feudis. fol.338.

¶ Cap. 125. in quo quæritur, an usufructu omnium bonorum legato videatur legatus usufructus, eorum bonorum quæ fideicommisso subiecta sunt. fol.341.

¶ Cap. 126. in quo quæritur, an heres primo loco institutus, & de restituendo grauatus si inuentarium non conficiat amittat trebellianicam. fol.342.

¶ Cap. 127. in quo quæritur, an fructus legitime debite iure nature debeantur à tempore mortis, tam patris, quam matris. fol.344.

¶ Cap. 128. an venditor animalis morbo si detecto morbo compelli possit ad

Index

- ad recuperandum dictum animal & restituere pretium. fol. 345.
- ¶ Cap. 129. an pactum factum in capitulis matrimonialibus iuramento firmatum, quod maritus faceret fructus ex hereditate vxoris procedentes suos donec sit satisfactus in creditis per ipsum pro hereditate vxoris solutis sit fœneraticium & vsurarium. fol. 346.
- ¶ Cap. 130. an gratia facta quod res ecclesię alienari possit cū decreto commissarij apostolici qui debet habere cognitionem, an dicta alienatio fiat in euidentem ipsius ecclesię vtilitatem expiret si antequam fiat dicta cognitio summus Pontifex moriatur. fol. 347.
- ¶ Cap. 131. an promittens pro tutione censualis ab eo vediti dare infra certū tēpus speciale obligationē, vel dictū censuale luere & redimere non paruit promissis infra constitutum tempus, & ad lutionem censualis per creditore censualista agatur, possit postea dicto tēpore elapso morā purgare. fol. 348.
- ¶ Cap. 132. in quo queritur, an receptio testiū in causa nobilitatis committi possit extra regnum. fol. 349.
- ¶ Cap. 133. in quo queritur, an executores testamenti habeant bona obligata pro eorum administratione. fol. 349.
- ¶ Cap. 134. in quo queritur, an minor matrimonio copulatus possit facere definitionē administrationis tutelę & curę non seruata forma & solemnitate in huiusmodi definitionibus per legē municipale seu statutū seruanda; quasi minor per contractum matrimonij sit liberatus à potestate tutoris & curatoris, & sicut non comprehensus sub dicta lege vel statuto. Et quid iuramentum huic definitioni interpositum operetur. fol. 350.
- ¶ Cap. 135. in quo queritur, an iniuste captus pro debito ciuili ideo quod fuit peccatum in capiēdo possit instante alio creditore pro debito quantumvis vero in carceribus recomendarī vel an tanquam iniuste sua libertate priuatus sit ante omnia relaxandus. fol. 352.
- ¶ Cap. 136. in quo queritur, an donatio alicui facta ob donatarij ingratitudinē puta quia iniecit violentas manus in donatore reuocari possit. fol. 353.
- ¶ Cap. 137. in quo queritur, an donatio omnium bonorum presentium & futurorum, cum modica retentione vt puta quinque librarum ad testandum facta sit valida. fol. 354.
- ¶ Cap. 138. in quo queritur, an donatio omnium bonorum presentium & futurorum sine aliqua retentione ad testandum facta annulletur in totum, vel pro parte sustineri possit. fol. 354.
- ¶ Cap. 139. in quo queritur, an renuntians fratri suo pro certa summa, & cū iuramento totū ius sibi competens & competiturū in & super hereditate & bonis parentū suorū tam ratione legitime paternę quā maternę & supplementi

Capitulorum.

menti earundem ac etiam in cōtractu adiecta clausula. Et si quid plus valet id totum dono &c. possit extante enormissima lezione, & non obstantibus iuramento, & dicta clausula, agere ad rescissionem contractus, & cōsequenter petere dictę legitimę supplementum. fol. 355.

¶ Cap. 140. in quo queritur, an filius per renuntiationem generalem factam de bonis paternis visus sit renuntiasse legitimę. fol. 359.

¶ Cap. 141. in quo queritur, an dominium directum probetur per solā venditoris assertionem, puta quia in actu vēditionis dicit se rem illam quā vendit tenere pro tali domino directo, ponamus ad censum octo solidorum. Et sic an confessio verbis enuntiatiuis facta inducat dispositionē. fol. 361.

¶ Cap. 142. in quo queritur, si in donatione omnium bonorum presentium & futurorum, referretur certa quantitas ad testandum, & etiam referretur vsusfructus rerū donatarum, an fructus reperti tempore mortis donatoris compræhendantur sub dicta donatione. fol. 362.

¶ Cap. 143. in quo queritur, an donatio omniū bonorū presentium & futurorū, mobiliū & immobiliū non adiiciendo iura & actiones valeat. fol. 363.

¶ Cap. 144. in quo queritur, an renuntiatio & disinitio facta per minorem 25. annis cum iuramento tutoribus & curatoribus, de administratione per eos tenta bonorū suorum valeat, quando constat dictos tutores & curatores, nullam reddidisse rationem, vel quam reddiderunt esse erroneam. fol. 364.

¶ Cap. 145. in quo queritur, an legatū vel fideicommissum nō agnitū ab Ecclesia possit per prelatū sine solemnitatibus cedi, vel in aliū trāferri. fol. 365.

¶ Cap. 146. in quo queritur, an notarius apostolicus possit recipere testamenta, & an si non constat de notariatu sufficiat quasi possessio. fol. 366.

¶ Cap. 147. in quo queritur, an cōuentio facta quod durāte termino ad solvendum detur certa quātitas ratione interesse, sit vsuraria vel non. fol. 368.

¶ Cap. 148. in quo queritur, an renūtiatio generalis cū latissimis clausulis, & omni legū auxilio, & etiā iuramēto firmata compræhendant nedum specificata in renuntiatione sed etiam incognita, & incogitata. fol. 370.

¶ Cap. 149. in quo queritur, quando de dote non constat aliter quā per recognitionem factam per maritum in suo testamento, an illa quātitas habeatur, vt dos & retineat dotis priuilegia, vel vt fideicommissum. fol. 378.

¶ Cap. 150. in quo queritur, an donatio non insinuata confirmetur iuramento, & sic an iuramentum suppleat insinuationis defectum. fol. 378.

¶ Cap. 151. in quo queritur, an dominus teneatur soluerē medicinas pharmacopolę, quę pro famulis à medicis ordinatur. fol. 379.

¶ Cap. 152. in quo queritur, an ille qui emit rem quam sciebat per fideicommissum esse restitutioni subiectam, & facit in ea re meliorationes, si postea
res

Index

res illa per fideicommissum euincatur possit & debeat dictas meliorationes recuperare. fol.380.

¶ Cap. 153. in quo disputatur, an donatio omnium bonorum inter viuos facta cum retentione ponamus quinquaginta ducatorum ad testandum, si donator postea retinet penes se toto tempore vitæ suæ, res donatas præsumatur ficta, & simulata, & consequenter nulla, & sic an præiudicet creditoribus ipsius donatoris, siue præsentibus, siue futuris, & quid in alienatis & gestis in fraudem creditorum, ex maleficio vel quasi. fol.381.

¶ Cap. 154. in quo quæritur, an habens mandatum à solis iuratis alicuius vniuersitatis, & non ab ipsa vniuersitate, possit vniuersitatis nomine contra aliquem agere & à reo per eum conuento reconueniri. fol.383.

¶ Crp. 155. an renuntiatio facta per minorem cum iuramento possit stante enormi lezione rescindi. fol.384.

¶ Cap. 156. an creditor possit petere pensiones sibi solui tam præteritas & præsentēs quam futuras. fol.385.

¶ Cap. 157. an quando vxor instituitur heres vniuersalis si castè & sine viro viueret, & substituitur ei post eius mortem Sempronius, & ipsa vxor conuolat ad secundas nuptias possit dictus Sempronius substitutus non expectata morte dictæ mulieris agere ad petitionē vniuersalis hereditatis. fol.386.

¶ Cap. 158. an ex contractu nullo laudemium debeat, & si iam solutum ex dicto nullo contractu veniat per dominū directū restituendum. fol.386.

¶ Cap. 159. an citatio interrumpat præscriptionē, 30. vel 40. annorum. fol.387.

¶ Cap. 160. an periculum vini venditi in specie & ad corpus post vini degustationē & re non existente integra pertineat ad emptorem vel ad venditorem. fol.388.

¶ Cap. 161. an quando res feudales, vel emphyteuticariæ in emphyteusim conceduntur debeat pro dicta concessione domino directo illius feudi vel rei emphyteuticariæ laudemium. fol.388.

¶ Cap. 162. an durante dilatione ad probandum si partes se ponunt in concordia ea durante dormiat dicta dilatio. fol.389.

¶ Cap. 163. an filiorū appellatione veniant nepotes in contractibus. fol.389.

¶ Cap. 164. an conductor possit opponere contra locatorem dominij, vel creditorum exceptionem. fol.390.

¶ Cap. 165. in quo quæritur, an medicinæ doctor capi possit pro debito ex contractu vel quasi. fol.391.

¶ Cap. 166. in quo quæritur, an executio decerni possit contra debitorem qui se cum scriptura tertij obligauit soluere ad voluntatem creditoris ipso debitore prius aliquo modo non constituto in mora. fol.392.

Cap:

Capitulorum.

¶ Cap. 167. in quo queritur, an transactio dolo aduersarij dans causam contractui, vel dolosa re ipsa ex causa enormissimæ lezionis rescindi & annullari possit. fol. 392.

¶ Cap. 168. in quo queritur, an mater quæ conuolando ad secundas nuptias amisit tutelam filiorum suorum, mortuo secundo viro possit eandem reassumere tutelam. fol. 394.

¶ Cap. 169. in quo queritur, an maritus teneatur impendere in curando vxorē ægrā de bonis suis, & si hoc fecit, an in casu restitutionis dotis possit de dicta dote penes se retinere illud quod in illius ægritudine expēdit. fol. 394.

¶ Cap. 170. an hæreditamentum factum in capitulis matrimonialibus sub his verbis, quod filij nascituri ex præsentī matrimonio sint hæredes vniuersales bonorum ipsius donatoris, vel si dicatur, quod hæreditat filios vel filias omnium bonorum præsentium & futurorum, sine aliquā retentione ad testandum valeat vel non. fol. 396.

¶ Cap. 171. in quo queritur, an cautio de iudicio fisci, & iudicatō soluendo præstita coram iudice ordinario de soluendo quicquid per iudicem ordinarium fuerit iudicatum habeat locum si causa fuerit ad regiam audientiam euocata prætextu paupertatis eius qui cautionem præstitit. fol. 397.

¶ Cap. 172. in quo queritur, an alimenta litte pendente taxata exequi debeant non obstante causa supplicationis interpolatæ a prouisione interlocutoria quæ dicta alimenta taxata fuerunt. fol. 398.

¶ Cap. 173. in quo queritur, an intima facta quod quis intra decem dies respondeat cur supplicata fieri non debeant habeat vim citationis. fol. 399.

¶ Cap. 174. in quo queritur, an mortuo procuratore litis principalis debeat citari ad continuandam causam, & casu quo non fiat dicta citatio procedimenta deinde facta sint nulla. fol. 399.

¶ Cap. 175. in quo queritur, an compensatio possit per partem condemnatam opponi in executione sententiæ. fol. 400.

¶ Cap. 176. in quo queritur, an causa commissa vni aulæ regię audientiæ possit post ceptum & in multis continuatum negocium committi alteri aulæ reuocata illa prima commissione. fol. 400.

¶ Cap. 177. in quo queritur, coram quo iudice causæ regij patrimonij in prima instantia sint tractandæ. fol. 401.

¶ Cap. 178. in quo queritur, a quo tempore sit faciendā condemnatio interesse extrinseci. fol. 401.

¶ Cap. 179. in quo queritur, an defectus mandati illius qui instituit & mouit iudicium reddat iudicium nullum. fol. 401.

¶ Cap. 180. in quo discutitur si in sententia lata contra spoliatorem quod rem

Index

rem restituat omittitur fructum condemnatio, an dicti fructus veniant in consequentiam etiam quod petiti non fuissent. fol. 402.

¶ Cap. 181. in quo queritur, an sententia regia in qua fit condemnatio deductis tamen creditis, & de iure de ducendis liquidatione reservata, possit executioni mandari ante factam liquidationem creditorum, & de iure deducendorum. fol. 404.

¶ Cap. 182. in quo queritur, an tempora probatoria si partes se ponunt in concordia, durante dicta concordia currant. fol. 405.

¶ Cap. 183. in quo queritur, quando plures in solidum obligati condemnantur simpliciter absque eo quod in sententia dicatur, quod condempnat eos in solidum, an dicta sententia possit exequi contra condemnatos pro virili tantum, vel contra eosdem in solidum. fol. 406.

¶ Cap. 184. in quo queritur, an iudex cui mandatur executio possit cognoscere super obiectionibus contra executionem. fol. 406.

¶ Cap. 185. in quo queritur, an opponens se liti causæ appellationis denunciato processu dicendo de nullitate sententiæ primitivi iudicis sit admittendus. fol. 407.

¶ Cap. 186. in quo queritur, an executiones quæ pro exigendis debitis expediuntur possint fieri in bobus aratorijs & in instrumentis rusticilibus. fol. 407.

¶ Cap. 187. in quo queritur, quæ sit dilatio ultra marina ordinaria, ad probandum ad partes Indiarum novæ Hispaniæ. fol. 408.

¶ Cap. 188. in quo queritur, an quando quis vult extrahere litteras executionales ad exequendam sententiam in eius favorem latam fieri possit, quod expensæ faciendæ in extractionem dictarum litterarum excusentur. fol. 408.

¶ Cap. 189. in quo queritur, an liceat tertio ab eadem sententia appellare. fol. 408.

¶ Cap. 190. in quo queritur, an Episcopus possit absolvere à iuramento eum qui vult agere ad rescissionem contractus non vocata, nec citata parte aduersa. fol. 409.

¶ Cap. 191. an inhibitiō facta per regium concilium iudici à quo in casu in quo appellans appellare non potuit, liget adeo inferiorem à quo fuit appellatum, quod pendente iudicio super validitate vel invaliditate inhibitionis, non possit inferior ad ulteriora procedere, & si processit, an gesta per eum sint prius ut attentata revocanda, quam de prædicta validitate vel invaliditate, inhibitionis ius dicatur. fol. 410.

¶ Cap. 192. in quo queritur, quando fideiussor diu stetit in obligatione, & patitur damna ratione fideiussionis, an possit compellere principalem ut cum

Capitulorum.

eum releuet ab obligatione.

fol. 411.

¶ Cap. 193. in quo queritur, an stante nouissima constitutione curiarum anni 1599. quæ disponit quod à sententijs criminalibus ordinariorum liceat appellare ad eundem mutato assessore, possit obmisso medio à dictis sententijs ad dominum Regem eiusque Regium concilium appellari.

fol. 411.

¶ Cap. 194. in quo queritur, an à prouisione facta in causa contrarij Imperij scilicet in discursu causæ ante decisionem contrarij Imperij possit supplicari.

fol. 413.

¶ Cap. 195. in quo queritur, an testes lite pendente recepti coram alio iudice altera partium instante, possint illorum attestationibus publicis in causa produci, & administrari, & consequenter recipi & examinari.

fol. 417.

¶ Cap. 196. in quo queritur, an iudex appellationis seu supplicationis interpositæ ab altera ex partibus à sententia criminali contra se lata possit augere poenam, si ex actis appareat reum non fuisse ad poenam condignam condemnatum. Et an casu quo de iure id fieri possit, obtineat hoc locum in sententijs latis contra fiscum in hoc Principatu Cathalonix, cui per generalem regni constitutionem non licet à dictis sententijs appellare nec supplicare.

fol. 414.

¶ Cap. 197. in quo queritur, si à prouisione facta super intermedio supplicatur, & in causa supplicationis fiat declaratio, siue confirmatoria, siue reuocatoria, liceat postea amplius supplicare.

fol. 419.

¶ Cap. 198. in quo queritur, an executio pensionum censualem in quibus est obligatio cum scriptura tertij impediatur per exceptiones falsitatis præscriptionis, & compensationis, etiam deposita vna pensionem iuxta constitutionem Regis Alfonsi 4. in curia Barcinone anni. 1432. cap. 8.

fol. 422.

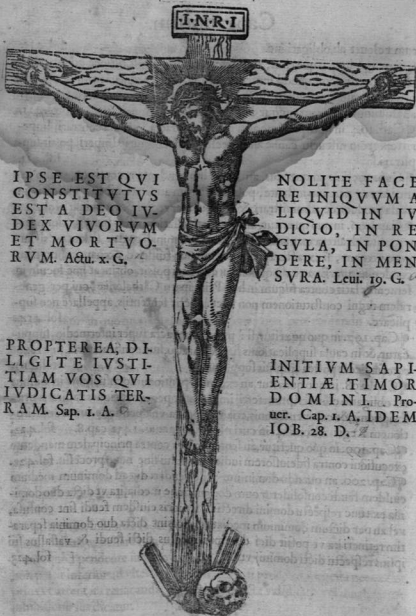
¶ Cap. 199. in quo queritur, an sententia lata contra principalem mandetur executioni contra fideiussorem iudicatum solui sine nouo processu.

fol. 422.

¶ Cap. 200. an quando dominium vtile feudi redijt ad dominum medium eiusdem feudi consolidetur cum dominatione media, ita vt dicta duo dominia ex tunc respectu domini directi & senioris eiusdem feudi sint confusa, vel an per dictum dominium mediatum possint dicta duo dominia separatim retineri ita vt possit dici dominus medius dicti feudi & vassallus sui ipsius respectu dicti dominij utilis.

fol. 423.

IPSE EST QVI
CONSTITVTVS
EST A DEO IV-
DEX VIVORVM
ET MORTVO-
RVM. Actu. x. G.

PROPTEREA, DI-
LIGITE IVSTI-
TIAM VOS QVI
IUDICATIS TER-
RAM. Sap. 1. A.

NOLITE FACE-
RE INIQVVM A-
LIQVID IN IV-
DICIO, IN RE-
GVLA, IN PON-
DERE, IN MEN-
SVRA. Lcui. 19. G.

INITIVM SAPI-
ENTIAE TIMOR
DOMINI. Pro-
uer. Cap. 1. A. IDEM
IOB. 28. D.

DECISIONES AVREAE IN ACTV PRACTICO FREQUENTES.

ex varijs Sacri Regij Concilij Cathalonie conclu-
sionibus collectæ.

*AVTHORE DON LVDOVICO A PE-
guera eiusdem Regij Concilij Primario Senatore.*

Cap. i. An detētus in
carceribus, pro aliquo delicto, si
ab eisdē fugiat carcere effracto,
debeat puniri pœna ordinaria il-
lius delicti, pro quo detinebatur:
quamvis innocens reperiatur.

1. **F**uga à carceribus, an faciat fugien-
tem haberi pro confesso, vide pro &
contra, & resoluitur, quod non: contra
cōmunem opinionem.

2. Intellectus ad l. in cor. ff. de custod. &
exhibitio. reo.

3. Iudex potest arbitrari pœnam, quādo lex
certam & specialem pœnā non imponit.

4. Sententia illorum, nec non Accursij, in
l. in cor. ff. de cust. reo. asserentium efu-
ga à carceribus induci confessionē illius
delicti pro quo quis detinetur quamvis
innocens sit, multis rationibus reprobatur.

5. Fugiens à carceribus quomodo puniendus

sit, vide hic distinguendo.

6. Pœna capitis non dicitur illa, quæ mor-
tem naturalem infert.

7. Conclusio regij concilij.

8. Supplicium, not. q. quando in l. adijcitur
pro aliquo delicto, sumendum esse sup-
plicium, & non additur ultimum, se-
uerissimum, aut amarissimum, tunc dictum
verbum supplicium non importat pœnam
mortis naturalis.

1. **M**agna est scriben-
tium ceterua, quæ
sentit, fugam quæ
fit ex carceribus, si-
ue fractis foribus, si
si in eo agitur inue cōspiratione, fa-
cere fugientem haberi pro confes-
so: adeo, quod si reuera fugiens non
commisit delictum pro quo erat
carceratus, debet puniri ac si reuera

A commil-

Decisiones.

crimen cōmisisset. In hac sententia sunt plures doctores, præcipue Bar. & Angel. in l. in eos. ff. de custod. reor. Feli. in cap. nullus. nu. 3. de præsumpt. vbi dicit, in hoc casu plus operari fictam confessionem quam veram. sunt & alij relati per Petrum Duénias in reg. 392. incipiti, Fuga in prin. & in prima ampliacione. & alij plures quos refert Nicola. Boer. in decisio. 215. nu. 6. & Iuli. Clar. in præc. crimin. §. fi. q. 21. versu. Tertio tamen. asserens, hanc esse cōmunem opinionē. Qui omnes dictam conclusionē probare conantur, ex l. in eos. ff. de cust. & exhibitio. reo. iuxta Accursij intellectum, ibi in verbo, tamen puniendi sunt. Vbi tales pœna ordinaria delicti, pro quo detinebātur, quamuis innocentes reperiantur coercēdos esse declarat.

Contrariam tamen sententiam veriorē esse arbitror: vt scilicet, euadentes carcere effracto, non conſiteantur delicta, pro quibus detinebantur: neq; pro eis puniendi sunt, si innocentes, aut non conuicti, inueniantur. Probatur primo, quia in toto iure nulla lege hoc cauetur: vt etiam attestatur Raphael Cuma. in consil. 106. num. 2. & 3. Quod argumentum in iure fortissimum est: quia erubescimus sine lege loqui. legibus vulgatis. Et quamuis contrarium asserentes, profiteantur probari ex allegata. l. in eos. tamen si litera, & sensus dictæ. l. rectius inspi-

ciantur, & ponderentur, erit satis nobis compertum. l. illam talem sensum nō recipere. Cuius. l. verba hæc sunt. *In eos qui cum recepti essent, in carcerem conspirauerint, vt ruptis vinculis. & effracto carcere euadant, amplius quam causa ex qua recepti sunt reposcit custodiendum est: & quamuis innocentes ex eo crimine inueniantur, propter quod impacti sunt in carcerem, tamen puniendi sunt.* Quotex. potius nostra sententia extat probata quam aliorum, qui dictæ legis fundamento erroneē dictam communem opinionem statuere voluerunt. Nam eo in textu, non quidem certa & specialis pœna statuitur, sed solum simpliciter eos qui in carcerē conspirauerint, vt ruptis vinculis, & effracto carcere euadāt, puniēdos esse deciditur: licet ex eo crimine pro quo detinebantur innocentes inueniantur. Et vbi lex certam & specialem pœnam non imponit, tunc arbitraria pœna vendicat sibi locum: vt scilicet iudex arbitrio suo, causa cognita puniat, vt in l. 1. §. expilatores. ff. de effractorib. & expilatorib. ibi *quibus nulla specialis pœna rescriptis principalibus imposita est, id circo, causa cognita: liberum erit arbitriū statuendi ei qui cognoscit.* Concordat tex. in. l. 1. §. ait prætor. ff. de iure deliberan. ibi. *Si tempus ad deliberandum petet, dabo.* Cū dicit tempus, nec adijcit diem, sine dubio ostendit esse in ius dicētis potestate, quem diem præstituatur. Concordat etiam tex. in. l. hodie. ff. de pœnis

pœnis. In eadem sententia est Alber. de Ros. in dicta. l. in eos. num. 2. vbi postquam in dicta. l. non determinatur pœna, credit eam esse arbitriam: & arbitrio iudicis imponendâ & determinandâ. Ergo si in casu illius. l. pœna arbitrio iudicis in fligenda est, nō erit verū, quòd tales delinquētes habeātur pro confes-
 4-
 si: quia si in cōfessis essēt, pœnē potius ordinariæ delicti, quā extraordinarię locus esset. Præterea demirandum est, tantam doctōrum cateruam, alias non infimi nominis, ex dicta. leg. in eos. dictam communē opinionem statuissē: cum lex illa, de fugientibus à carceribus nullum faciat verbum: sed solum de illis, qui cum recepti sunt in carcerem tantum conspirarunt, vt euaderent. Et sic de solis conspiratoribus loquitur. vt clare ibi demonstratur in verbis. *Vt ruptis*, & ibi in verbis. *Propter quod in pacti sunt*. Et non dicit fuerunt. Hicnim cum detinentur in carcere, ex causa ex qua innocentes inueniuntur, adhuc ratione conspirationis cum alijs factæ puniuntur pœna indeterminata à lege. vt ibi in verbis. *Tamen puniendi sunt*. nulla pœna explicita, & sic venit arbitrio iudicis terminandā: vt supra abunde probatum extat. Quapropter, non immerito Accursij sententiam in dicta. gloss. super verbo. *Puniendi sunt*. eiusq; sequacium, nec non communis opinionis supra relatæ, asserentium, ex di-

cta conspiratione, & ex fuga, effracto carcere confessionem induci illius delicti pro quo quis detinetur, licet innocens inueniatur, damnamdam esse fatendum est. Quod etiam ex sequentibus demonstratur. Nam si innocentes punirentur ex crimine non commissio, sequeretur, quod crimen non commissum haberet pœnam: sed de iure crimen non commissum non habet pœnam. vt in. l. sancimus. C. de pœnis ibi. *Sancimus ibi esse pœnam ubi ex nortia est*. Ergo sequitur, quòd fugiens è carcere, siue effractis foribus, siue conspiratione, si innocens eius delicti pro quo detinebatur inueniatur, non sit puniendus pœna delicti cuius est innocens. Hæc corroboratur sententia ex his quæ in iure decisa sunt, quòd confessio vera, non facit puniri eum, quem constat innocentem esse. l. prima. §. si quis vltro. ff. de quæstionibus: vbi si post confessionem constiterit de innocencia rei, quantumuis condemnatus, restituitur à Principe. Ergo si vera confessio contra innocentem nihil operatur, neque ficta quæ inducitur ex fuga à carceribus carcere effracto. l. adoptionib. ff. de adoptionib. Præterea, si fugiens carcere effracto puniretur pœna ordinaria ex eo crimine propter quod impactus erat in carcerem, quamuis innocens inueniretur, sequeretur, aut facilius contingere posset, quòd nocens, & in-

nocens ratione vnius delicti poena ordinaria punirentur. Vt puta, cum receptus in carcerem conspirasset, & ruptis vinculis euassisset, qui iterum receptus & captus punitur poena ordinaria delicti pro quo detinebatur, quamuis sit illius delicti innocens, & postea contigit, quod illius delicti verus delinquens capitur, qui dictae ordinariae poenae quoque sumit supplicium, aut saltem pro bono publico sumere debet; quia expedit reipublicae ne crimina remaneant impunita. l. congruit. ff. de officio praesidis. Ergo sequitur, atque hoc exemplo demonstratur, quod nocens, & innocens ratione vnius delicti punirentur poena ordinaria. Quod sane absurdum esset, maximumque inconueniens, iuri atque rationi contrarium: & sic non admittendum. Neque officit si dicatur, communem opinionem supra relata esse in contrarium: nam abunde ex superioribus decisum est, dictam communem opinionem esse erroneam, & nullo iure probatam. Immo constat, à pluribus illam reuerentibus obiectam esse. vt apud Iul. Clar. videre est in practica. crimi. §. si. questio. 21. vers. Tercio tamen, quo in loco ostendit, in suo senatu dictam communem opinionem non fuisse admissam. Idem Anthon. Gomez. cap. 9. delicto. num. 11. & in legibus Thauri. leg. 76. num. 12. qui referens dictam com-

munem opinionem, eam reprobatur. Rippa quoque in l. admonendi. num. 170. refutat dicens, l. in eos. dictam opinionem non probare. Quo fit, vt concludamus, conspiranti in carcerem, pro crimine non commisso, poenam aliquam non esse dandam: sed tantum pro conspiratione, fuga, seu effractione. Quia in re; vt breuius questionem absoluamus, & totam materiam effracti carceris perpendamus, sic nos distinguere oportet. Aut captus in carceribus fugit sine fractura carceris, puta propter negligentiam custodum, & tunc, ex sola fuga, ille talis punitur mitius, quam sit poena capitis: & sic poena arbitraria. vt probatur in leg. 1. in prin. ff. de effractionibus, & expilatoribus, ibi. *Quod si per negligentiam custodum euaserit, mitius puniendor.* Aut detrusi in carcerem non fugiunt, nec frangunt carceres, sed adinuicem conspirant, vt ruptis vinculis, & effractio carcere euadant; tunc aut loquimur de his qui recepti sunt in carcerem ex causa vera, ex qua poena eius inuebat, & eo casu, quia conspiratio agrauat delictum, puniuntur amplius quam si non conspirassent: vt ruptis vinculis euaderent. & iste est casus in l. in eos. in prin. ff. de custodia & exhi. reorum. ibi. *Amplius quam causa ex qua recepti sunt repositi custodiendum est.* Quod intellige arbitrio iudicis. vt in allegata. l. 1. prim. §. expilatores. ff.

res. ff. de effraCTORIBUS. & expilatorib. Aut loquimur de his qui detinebantur in carceribus ex crimine, & ex causa ex qua innocentes inueniuntur, & tunc isti adhuc ex conspiratione facta cum alijs puniuntur: quibus etiam poena est indeterminata. vt in dicta. leg. in eos. in verbis. *Tamen puniendi sunt.* quæ poena venit iudicis arbitrio terminanda, per dictum. §. expilatores. Aut vero loquimur de illis, qui cum detenti sunt in carcere, qui cum vel fores rumpunt, & euadunt; & isti puniuntur poena capitis. vt est casus in. l. milites. §. i. eius fugam. ibi. *Eum tamen qui carcere effractio fugit, etiam si ante non deseruerit, capite puniendum Paulus rescripsit.* probatur etiam in l. i. de effraCTORIBUS. Aut denique capti in carceribus solum corrum-punt, & forte non euaserunt, nec fugere potuerunt; & tunc siue effregerint facta conspiratione cum ceteris, vel quocunque modo, dummodo animo fugiendi id fecerint; etiam capite puniuntur. vt in dicta. l. prim. ibi. *Saturius etiam probat, eos qui de carcere siue effraCTORIBUS, siue conspiratione eruperunt, cum ceteris qui in eadem custodia erunt, capite puniendos.* Concordat tex. in leg. si quis aliquid. §. miles ff. de poenis. Ratio est, quia sola ruptura portat poenam capitis: ideo, quod carceres sunt loca sacra: quia sunt publice dedicata. l. sacra

loci. ff. de rerum. diuision. ibi. *Sacra loca ea sunt, quæ publice dedicata sunt, siue in agro, siue in ciuitate sint.* Et sic muri, & fores carcerum qui publicis vsibus destinantur, & ad custodiam, & non ad poenam, facti sunt: sicut muri ciuitatis. Sed rumpens vel violans sanctum capite punitur. vt in. l. final. de rer. diuision. Ergo rumpens vel violans carceres, poena iam dicta plectendus est. Poena autem capitis, de qua dictæ leges in nostro casu loquuntur, non eam intelligamus, quæ mortem naturalem infert: sed aliam mitiorem. vt est glo. notab. quæ pro singulari solet allegari in. le. i. C. ne christianum. mani. in verbo capitali. & est alia similis in l. ne frumentum. & ibi, Bald. & Salycet. C. quæ res vendi non pos. glo. de iure canonico. & ibi Ioan. Andr. per eam in capit. quanto. in verbo defraudatam. Pro quo rectè adduci potest quod notat Cyn. in. l. i. C. ad legē Cornel. de fal. vbi dicit, penam capitalem interpretandam esse in mitiorem partem: vt comprehendat deportationem, & non mortem naturalem. vidē plures concordantes apud Petrum Duenyas. in regu. 393. in. 9. limitatione. Et secundum vltimam opinionem fuit in regio criminali concilio Cathalonie conclusum die. 7. mensis nouen. bris. 1581. in factofisci procuratoris regie curiæ contra Hieronimum Salas, delatum & in-

culpatum, quòd cum receptus esset, in carcerem conspirauerit, & ruptis vinculis, & effractio carcere, cum alijs ab eisdem euaserit, qui etiam erat detētus pro alijs delictis, ad eò capitalibus, quòd si probata extitissent, sine dubio fuisset reus mortis. Et tamen fuit condemnatus pro dicta conspiratione, fuga, & effractura, attentis etiam alijs delictis de quibus tantum erat infamatus ad seruitium regiarum triremiū imperpetuum.

ADDITIO.

Non possum nò mirari, quòd Iacobus Menochij. Vir alioquin doctissimus, & non parum diligēs intracta. de arbitrar. iudi. lib. 2. centuria. 2. casu 301. num. 14. asseruerit carceratum iniuste, & in debite posse fores carceris vel parietes infringēdo impune aufugere, ac euadere: allegans inter alios pro sua opinione Didac. Couar. lib. 1. variar. resolutio. cap. 2. num. 12. Nam contrariam opinionem tenet ipse Couarru. in loco præallegato; cum dicat, quòd etiam iniuste carceretur, & inique condemnatus, si aufugerit effractis & ruptis carceribus puniendus venit, licet non pœna ordinaria effracti carceris, sed mitiori. Imo nititur Menoch. contra tex. in l. in eos, qua expressis verbis disponitur, quòd aufugens à carceribus, illis effractis & ruptis, etiam si inno-

cens reperiatur delicti cuius ratione fuerat captus, puniendus venit: Cuius tex. decisio tam in consulendo, quàm in iudicando tenenda est. Non enim debet iudex mitior esse leg. iuribus vulgatis, maxime in hoc Principatu Cathalonie ubi deficientibus iuribus patrie, ac tandem deficiente iure canonico, iudicandum est secundum ius ciuile Romanorū, & sic secundum leges ciuiles. per tex. in constitu. 2. titu. de officio canceller. & ibi Mier. parte. 2. fol. 66. & est tex. in cap. 40. in actis curia. anni. 1599. sed nullo iure patrie, nec minus iure canonico contrariū eius quòd disponitur in dicta. l. in eos. Ergo &c.

Ibi. num. 6. in verbo. mitiorem. videtur ob stare tex. in l. 1. ff. de effractorib. in prin. ibi. sumendum supplicium, quasi tacite per hoc verbum suppliciū, de pœna mortis naturalis intelligere iurisconsultus voluerit. Respondetur tamen, quòd cum non reperiatur dicto verbo supplicium additū aliquod ex adiectiuis sequentibus, scilicet, vltimum, nouissimum, seuissimum, aut amarissimum, est dicendum dictum verbum supplicium non importare, nec importare potuisse nec posse pœnā mortis naturalis. ita declarat Prosper. Farinaci. de carceribus & carceratis quæstio. 30. numer. quinto vbi docet, quòd quando iura de morte naturali intelligere voluerūt. vsi sunt verbo supplicio coniuncto cum

cum præfatis adiectiuis denotati-
tibus grauiorem poenam & suppli-
cium. vt in. l. qui vltimo. ff. de poe-
nis. & in. l. fi. C. de summa trini. &
fide Catholi. & in. l. præfenti. C.
de his qui ad ecclesias confug. vbi
Imperator certo sciens, quod ver-
bum supplicij ibi positum non erat
aptum comprehendere mortem natu-
ralé, quam ibi imponere volebat,
dicto verbo supplicij addidit, seu
præposuit verba sequentia, capita-
lis & vltimi.

5. *Remissio delinquentium ad suos iudices, sub qua forma, & solemnitate de iure facienda sit.*
6. *Remissiones delinquentium fieri debent inter iudices qui sunt sub eodé principe, vel domino, cuius iurisdictiones tam iudicis petentis remissionem, quam iudicis à quo petitur sunt. Secus autem, quando dominia sunt diuersa.*
7. *Conclusio Regij Concilij.*
8. *Remissio delinquentis non potest fieri à iudice incompetente ad iudicem competentem.*

Cap. 2. An baro cui

non competit aliqua qualitas, tri-
buens ei iurisdictionem erga ali-
quem delinquentem alterius baro-
niæ, possit illum capere, & re-
mittere ad suum baronem, & iu-
dicem loci delicti.

1. *Iudex in sua prouincia potest capere delinquentem alterius prouinciæ & illum remittere ad iudicem prouinciæ vbi deliquit.*
2. *Iurisdicctio ratione originis, domicilij, vel alius non requiritur ad effectum capiendi, & remittendi delinquentem ad iudicem loci delicti. Contraria tamen sententia verior est. vt latè infra num. 4.*
3. *Remissio delinquentis ad suum iudicem debet de necessitate fieri, quando delictum remaneret impunitum. Et quomodo intelligatur. vide infra. num. 6.*
4. *Intellectus ad. §. si vero quis comprehensorum. in autb. vt nulli iudicem.*

Antonius Soteres lo-
ci S. Martini Sef-
cleyoles vassallus
& districtualis Ioā-
nis Frācisce de Cal-
des domini & baronis dicti loci san-
cti Martini deliquerat in dicto loco,
postea fuit captus in villa Marto-
relli per Franciscum Agullana pro-
curatorem generalem castri de Ro-
fanes & de Martorell, pro domina
quæ dicitur dicti castri, in cuius di-
strictu & iurisdictione non delique-
rat, & cum dictus Antonius Soteres
non esset originarius dicti castri &
Baroniæ de Martorell, neq; in ea
domicilium foueret, dictus Agulla-
na remissit eum puniendum ad di-
ctum Ioannem Franciscum de Cal-
des dominum & baronem loci de-
lictī. Verum conquerendo dictus
Antonius Soteres se nulliter captū
fuisse, vt potè, quia captus à iudice,
vt prætendebatur omnino in com-
petente;

A 4

petente;

Decisiones.

petente; cum in eum neq; ratione originis, neq; domicilij, neq; loci delicti commissi nullam iurisdictionē haberet: prætendēdo proinde se grauatum & oppressum ex ea nulla & inualida vt asserebatur ex defectu iurisdictionis captura, nec non etiam pariter se grauatum, & oppressum ex dicta remissione per dictum Franciscum Agullana de eius persona informiter facta ad dictum Ioannem Franciscum de Caldes interposuit recursum ad regium criminale concilium. In quo pro parte dicti Ioannis Francisci de Caldes domini dicti loci sancti Martini fuit prætensum, deductum, & allegatū, capturam dicti Antonij Soteres factam à dicto Francisco Agullana prædicto procuratore, & consequenter remissionē de illius persona factam, rectē & legitimē factā fuisse.

1. Et primo potest probari per text. in. §. si verò quis comprehensorū. versi. Si verò cognoscatur. in auth. vt nulli iudi. vbi Imperator, si cognoscatur quod delinquēs in aliam prouinciam degit, iubet prouinciæ illius iudicem in qua peccari quid huiusmodi contigerit, epistola publica vti, ad illius prouinciæ iudicē in qua delinquens persona degit: & quod ille qui publicas suscepit litteras, periculo suo comprehendere huiusmodi delinquentem teneatur, & ad iudicem prouinciæ transmittere in qua peccauit: supplicij legitimis subiiciendum. Quo in loco,

nō solum Imperator approbat capturam, vt ibi in verbis. *periculo suo comprehendere*. verumetiam, & remissionem inde faciendam ad iudicem loci delicti. vt ibi in verbis. *Et ad iudicem prouinciæ transmittere in qua peccauit*. Ratio autem huius sanctionis multiplex esse potest. Prima ratio est, quia congruit reipublicæ eo in loco delicta publicē puniri in quo fuerint perpetrata: vt alijs sit exemplum. l. capitalium. §. famulos. ff. de poen. clemen. i. de officio ordinar. c. quapropter. 2. q. 7. cap. ad deliberandum. de iudicis. & cap. 2. de calumniatorib. Secunda ratio est, quia res publica in cuius territorio delictum est perpetratum afficitur speciali iniuria: & magistratus illius maxime offenduntur: quibus conuenit, prouinciam malis hominibus expurgare. Et ideo par est, quod his iudicibus conueniat eorum criminum punitio; vt publica fiat vindicta: & deniq; satisfactio illi reipublicæ quæ lesa fuit. l. 3. & l. congruit. ff. de officio præf. cap. i. de raptorib. ele. pastoralis. de re iudi. & c. factæ sunt leges. distinctio. 4. Tertia ratio est, quia in loco delicti, commodius de criminis authore discutitur. quod constat & notatur in. §. considerantes. vt omnes obedi. iud.

2. Et sic habes, quòd quando captura alicuius personæ fit per aliquē iudicem ad effectum tantum remittendi captum ad iudicem loci deli-

cti,

Et, non vt iudex capiens velit contra delinquentem inquirere, & eundem punire, non requiritur iurisdictione originis, domicilij, vel alias ex parte iudicis capientis, & remittentis: sed potest delinquentem capere, licet in eum nullam habeat iurisdictionem: & illū captum remittere ad iudicem loci delicti. Tantum enim sufficit, quod iurdictio in delinquentem resideat penes iudicem qui petit remissionem sibi fieri. In huncque sensum percepit Panor. in cap. fi. num. 16. in vers. Nota tamen. de foro competent. vbi dicit, notandū esse ex opinione Calderici, nō solum iudicem domicilij posse remittere delinquentem, sed & alium qui non sit iudex delinquentis. Quod dicit sibi placere ex dispositione tex. in dicto. §. si verò quis comprehensorum. cum ille tex. in distincte loquatur, quod solum debet remitti, & non dicit per quem iudicem. Hanc eandem sententiam sequitur Iuli. Clar. in prac. crimi. q. 38. vers. Sed quid si iudex. dicens, & assuerans, solummodo attendendam esse iurisdictionem iudicis petentis remissionem sibi fieri; non autem eius à quo petitur remissio: & quod semper vidit de facto seruari; siue remissio petatur à iudice, qui sit sub eodem principe, siue præsidente prouinciae: siue petatur ab eo, qui sit sub alio principe: quia non attenditur an possit ab eo capi de iure vel ne, sed

solum an ille qui petit habeat iurisdictionem procedendi contra eum.

Quaequidem ex Panormitani ratione in dicto cap. fi. num. 23. corroborari videntur, vbi reprobatur consuetudinem per quam introductum esset, non debere fieri remissiones delinquentium: idē quod publica utilitas lederetur, quae requirit, ne crimina remaneant impunita: immo in eis puniendis versatur. cap. vt fame. de senten. excommuni. 3. Hanc sequitur, quod ubicumque delictum remaneret impunitum, si remissio non fieret, debeat de necessitate remissio fieri. Quod dicit communiter teneri Anna. in cap. ex his. post. num. 9. vers. Et primo arguit. de fur. Quo fit, vt cum ex parte dicti Ioanis Francisci de Caldes domini dicti loci sancti Martini adessent qualitates, tam ratione delicti, quam domicilij, tribuentes ei iurisdictionem erga eundem Antonium Soteres, esset concludendum, capturam, & remissionem de illius persona factam, recte, legitimēque factā fuisse. Et maximē, hoc publica utilitate suadente, ne illius crimina remanerent impunita.

His tamen non obstantibus, in casu proposito, contraria opinio visa fuit verior. Videlicet, dictum Antoniū Soteres à Francisco Agullana praedicto generali procuratore tanquam non habente in eum iurisdictionem neque ratione domicilij, neque originis, vel alias, male captū

A 5 fuisse:

fuisse : & proinde non potuisse illū remittere ad iudicem delicti.

4 Et non obstant tex. in. §. si vero quis compræhenforum, & dicta doctorū superius allegata, quæ robur, ac vires ex dicto. §. suscipiunt. Nā. §. ille si vero quis compræhenforū. iuxta veriorē sensum ita interpretandus est, vt ab eo tantum iudice faciendā sit remissio ad locum delicti, qui sit iudex ratione originis; vel domicilij. Non enim à quocunq; iudice illius loci vbi delinquens habitat, aut commoratur, in delictis faciendā est dicta remissio. Etenim, ille tantum iudex poterit ac debet remittere, qui ratione domicilij, aut originis alterius ve causæ habeat iurisdictionem in ipsum delinquentē. ita Anto. Butr. num. 10. Fel. nu. 9. & Areti. col. 4. in cap. si. de foro competen. Quam sententiam probare conantur ex cap. 1. de priuileg. in. 6. vbi constat, exemptum qui iure ad locū delicti remittendus alioquin est, non posse remitti à iudice ordinario à quo exemptus existit: quia in exemptū iurisdictionem nō habet. Igitur necessaria est iurisdictione aliqua ex causa, vt iudex remittere posset delinquentem ad locum delicti. In eadem sententia quoq; est Bōf. in ti. de foro competen. nu. 52. vbi admonet, non esse credendum, a quolibet iudice remissionem posse peti: sed tantum ab eo qui habet iurisdictionem in eum reum, vt est iudex domicilij: & secus esse, si nullā

iurisdictionem haberet. Quod quidem exemplo demonstrare conatur, de eo qui cum in sua ciuitate deliquisset fugerat Mantuam, determinans, à iudice illius loci nō posse peti remissionem: cum ille iudex non posset eum capere. Idem Marian. Soci. in cap. postulasti. num. 14. de foro competen. Couar. practi. questio. cap. 11. nu. 10. qui hoc ipsum procedere non solū ait in remissione necessaria, de qua loquitur tex. in dicto. §. si vero quis compræhenforum; verumetiam in voluntaria: scilicet in illa quæ fit spontē, & vrbane: quæ pari modo exequi nō potest, nisi iudex aut ratione domicilij, aut originis, iurisdictionem habeat in ipsum delinquentem. Et cum dictus Franciscus Agullana caruisset omnibus qualitatibus sibi iurisdictionem tribuentibus, consequens est, vt nec potuerit dictum Antonium Soteres capere, neq; inde ad dictū Iōānem Franciscum de Caldes iudicē delicti remittere.

Præterea tex. ille in dicto. §. si vero quis compræhenforum, loquitur vt supra diximus in remissione necessaria: ideo quod lex illa necessitat iudicem prouinciæ in qua delinquens degit, vt periculo suo compræhendat delinquentem, & ad iudicem prouinciæ transmittat in qua peccauit, supplicij legitimis subiiciendum. Sed in hoc Cathalonie principatu, non est locus remissioni necessariae. vide latē Præpositum. de pace

de pace & treuga. cap. si captio. pagi. 2. & 3. qui allegat. constit. præterea confirmantes. Reg. Petri. iij. & constit. item quod vicarij. Reg. Petri. ij. quibus iuribus, abrogata videtur dispositio in dicto principatu dicti. §. si vero quis comprehensorum. in auth. vt nulli iudi. Ergo concludendum est, dictam remissionem ex dispositione dicti tex. fieri non potuisse.

Et quamuis verum esset. quod dicta dispositio dicti. §. militaret in Cathalonia, non erat facienda dicta remissio, nisi forma & iuris solemnitate adhibitis. iuxta dispositionem tex. in dicto. §. si vero quis comprehensorum. Forma autem & solemnitas à iure constituta hæc est, quod iudex loci delicti mittat litteras requisitorias indebita forma in iuris & iusticiæ subsidium expeditas ad iudicem qui captum detinet delinquentem; vt cum ad se, vt iudicem loci in quo peccauit puniendum transmitteret. vt in dicto. §. In quibus quidem litteris, iudex requirens tenetur summariam delicti cognitionem interficere: quia ad hoc vt fiat remissio ad locum delicti, est necessaria quædam summaria criminis cognitio, & probatio: ne alioquin, quis innocens infamia notetur. glo. in clem. pastoralis. in verbo. de more. de re iudi. Oldra. consil. 224. Bal. in. l. 1. C. vbi de crimi. agi. oportet. & Aret. in cap. si. nu. 20. de foro competent. Et quod hæc summaria co-

gnitio fieri debeat à iudice loci delicti, qui remissionem petit. tenet Bart. in dicta. l. 1. Panor. in cap. si. num. 18. de foro comp. & Guido Pap. in dicta decisione. 202. Cumq; hæc forma & sollemnitas omnino defecerint in dicta remissione facta per dictum Franciscum Agullana ad dictum Ioannem Franciscum de Caldes, non est cur ratio dicti Caldes iuari possit, ex dispositione dicti. §. si vero quis comprehensorum. immo est fatendum, eam nulliter fuisse factam ratione forme improbatæ. vt in varijs iuris locis varijsq; exemplis demonstrari posset.

Neq; officit ratio Panormitani in cap. si. num. 23. reprobantis consuetudinem per quam introductum esset nõ debere fieri remissiones delinquentium, ideo quod publica utilitas lederetur, quæ requirit, ne crimina remaneant impunita. Nam hoc esse verum scribentes fatentur, inter iudices qui sunt sub eodem principe, vel domino: cuius iurisdictiones tam iudicis petentis remissionem, quam iudicis à quo petitur sunt: inter quos, de iure, vbi crimen remaneret impunitum facienda est remissio: & consuetudo in contrarium non valeret: quia irrationabilis esset, contra. cap. si. de consuetudine. vide Bos. in titu. de foro competent. nu. 23. & Dida. à Couarru. practi. q. cap. 11. num. 10. vbi videas rationes. Non tamen hoc procedit, quando dominia sunt diuersa: nam in hoc casu

casu de generali consuetudine non fiunt huiusmodi remissiones. de qua consuetudine attestantur Iul. Clar. & multi alij ab eo relati, in sua prac. q. 38. versu. Sed certè. & versu. sequen. ibi. *ceterum inter diuersa dominia.* Cumq; dominia dictarum baroniarum, in quibus in Cathaloniam barones dicuntur reguli sint diuersa, & vnusquisq; in eis respectiue habeat altam iurisdictionem, adeo, quod vnus alteri obedire non tenetur, est dicendum, dictam remissionem fieri non potuisse: obstante dicta generali consuetudine, quæ inter diuersa dominia approbata est. Immo dictus Antonius Soteres debebat esse securus in dicta villa Martorelli, prout sunt in Italia in qualibet ciuitate, quæ sibi ipsi præses est: & quæ habeat iurisdictionem separatam. prout seruari de consuetudine attestatur Fulgos. consil. 149. num. 2. Soci. iunior. consil. 76. num. 7. lib. 3.

7. His itaq; meritis, attentis, & cōsideratis, & alijs, fuit secundum hæc vltimam opinionem conclusum in regio criminali cōcilio Cathalonie die. 24. Ianuarij. 1582. in facto dicti recursus interpoliti per dictum Antonium Soteres, à mala captura de eius persona facta per dictum Franciscum Agullana procuratorem generalem dicti castri de Rosanes, & de Martorell: & detentione illius personæ facta per Ioannē Franciscum de Caldes dominum castri de Segur, ac dicti loci sancti Mar-

tini Sescleyoles, ad quæ dictus Antonius Soteres fuerat remissus; vbi fuit conclusum dicto recurui interposito locum fuisse & esse: iniungendo dicto Ioanni Francisco de Caldes, vt dictum Anthonium Soteres relaxaret.

ADDITIO.

8. Querunt Doctores in hac materia, an delinquens captus in loco vbi nō est subiectus, nec ratione delicti, nec domicilij, nec originis, nec alia de causa, & sic à iudice incompetente & non habete in eum iurisdictionem debeat remitti ad iudicē competentem. Et vltra quæ hic diximus. Antoni. de Butrio. in cap. si. nu. 10. Aret. col. 4. Felyn. nu. 6. de foro competen. sequuntur partem negatiuam, scilicet à iudice incompetente remissionem delinquentis ad iudicem illius competentem fieri non posse. Idq; tuentur per tex. a me allegatum in cap. 1. de priuilegijs. lib. 6. Et dicit hanc esse cōmunē Bossi. in titu. de foro competenti nu. 52. Eandē sequitur Farinaci. de inquisitio. q. 7. num. 27. & 28. vbi cum seq. nu. amplè hanc quæstionē disputat.

Sed scias quòd pro contraria & affirmatiua opinione adducitur tex. in auth. de defensorib. ciui. §. audient, vbi defensor qui grauem causam audire nequit remittit delinquentem ad iudicem qui cum punire potest. Et ita hanc vltimam opinionem sequuti sunt. Calde. & Panorm. in dicto

dicto cap. si. num. 16. Marian. Socin. in cap. postulasti. num. 14. eodem titu. Iodoc. in practica. cap. 33. num. 6. in si. Couarru. pract. questio. cap. 11. num. 6. & Bernard. de Ploto in consil. crimi. diuersor. 133. per totum volu. j. in magnis, vbi cōsulit, quod homicida, qui homicidiū deliberato animo cōmisit, captus ab incompetente iudice, debet ad cōpetētē iudicē remitti. Sed quicquid exclamet. Plot. in dicto consilio, nō esse recedendum à prima opinione negatiua testatur Farinac. de inquisitione. q. 7. nu. 28. Quæ opinio non solum teste Bossi. in loco supra citato communis est, sed etiam à consuetudine approbata. Vbiq̃ enim omnes Doctores generaliter exclamant, de cōsuetudine remissionem non esse faciendā. vt tenet Iul. Clar. in. q. 38. versi. sed certē. vbi plures idem sentientes allegat. Quibus addo Bonacof. in communib. opinio. lib. 1. versi. Remissio rei. Nec dissentit Antho. Thesaur. in decisio. 9. num. 2. quorū omnium sententia restat aprobata hæc mea decisio. Sed si vis plenius hanc remissionis materiam videre, vide eam apud. Prosper. Farina. de inquisitione. dicta. q. 7. per totā. & adde quæ infra latē, & subtilius de his dicā alio in cap.

Cap. 3. In quo queritur, quis dicatur vagabundus, & qua ratione reprobetur, quaque poena puniendus sit.

1. *Vagabundorum reprobatio incepta ab Adam.*
2. *Homo nascitur ad laborem.*
3. *Creaturae omnes ex quo continuo operantur, docent non esse persistendum in otio.*
4. *Otiosi reprobantur à Iesu Christo domino nostro.*
5. *Otiositas multam maliciam docet.*
6. *Otium fuit vnum ex peccatis propter quæ Sodoma destructa fuit.*
7. *Paulus Apostolus sæpius labore commendat.*
8. *Inferior non potest permittere id quod superior vetuit.*
9. *Vagabundus quis dicatur.*
10. *Vagabundi vbi reperiuntur ibi conueniuntur, & puniuntur.*
11. *Vxor non tenetur sequi maritum temerarie vagabundum.*
12. *Vagabundus quomodo puniatur.*
13. *Conclusio Regij Consilij.*
14. *Banniti an dicantur vagabundi.*
15. *Probandi onus competit asserenti se habere domicilium, nec amplius fuisse vagabundum.*
16. *Vagabundi adeo exosi sunt, quod neq̃ in ciuilibus neq̃ in criminibus pro idoneis testibus admittuntur.*
17. *Vagabundus an debeat remitti ad iudicem loci delicti.*

Vagabundorum atq̃ otiosorum hominū reprobationem à creatione hominis initium suscipere, sacra docet scriptura. Nā Deus optimus Maximus postquam formasset Adā de limo

- de limo terræ, posuit illum in paradiso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum. vt Gene. 2. cap. & sic patet ex illis verbis. vt operaretur. otium iam ex tunc, homini reprobatum fuisse. Cumq; Deus ei præcepisset, ne de ligno scientiæ boni, & mali comederet, ipseq; potius vxoris suæ vocem audiuiisset, de ligno vetito comedendo, quàm Dei præcepto (ne comederet) obedire curasset, fuit ab ipso Deo ad laborem adiudicatus: ita vt maledicta terra in opere suo, in laboribus comederet ex ea cunctis diebus vitæ suæ. ita Gene. 3. quo in loco etiam legimus, hominem condemnatum vt in sudore vultus sui vescatur pane suo, donec reuertatur in terrâ a qua sumptus est. Ex quibus sequitur, quòd cū Dominus velit semper persistendum esse in labore, ex hoc quoq; vagabundos, atq; in otio viuētes reprobare voluisse. Ad laborem
2. enim hominem nasci, legitur Iob. 5. versi. 7. vbi inquit, Homo nascitur ad laborē, & auis ad volatū. Quòd ita operatus est Christus exemplar omnium rectissimum, qui omnem vitam suam laboribus ad mortem vsq; impendit. Et quòd otium fugiendum sit, & semper laborandum ostendunt creaturæ omnes: quarum nullam otiosam inueniri fatendum est. Cæli enim orbis, & elementa
 3. motu operantur assiduo: terra annuis fructibus procreandis finem nō facit. Christus etiam virgines dormiē-
 4. tes, & otiosos qui sunt in foro reprehendit. vt Matth. 20. ibi. *Et egressus circa horam tertiam vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis, ite & vos in vineam, & quod iustum fuerit dabo vobis.* & ibi. *circa undecimam vero exiit, & inuenit alios stantes, & dixit illis, quid statis tota die otiosi?* & cap. 25. ibi. *Vigilate, quia nescitis diem neq; horam.* Quamobrem sacra scriptura satis nobis compertum est, terram otiose viuēdo occupandam non esse. Otiositas enim multā docet malitiā. vt Ecclesiæ. cap. 33. Et legitur, quòd inter peccata propter quæ fuit destructa Sodoma, fuit otiositas. vt Ezechiel. cap. 16. ibi. *Eccc hæc fuit iniquitas Sodome sororis tue superbia, saturitas panis, & abundantia, & otium in suis, & filiarum eius.* Atq; ideo
 7. Paulus Doctor gentiū laborem sapissimè commendat: cui se esse deditum gloriatur, dicēs in epistola. 2. ad Thesalonicenses cap. 3. non esse ignotum illis quomodo imitētur se; quandoquidem apud illos nunquā fuerit otiosus, neq; panem sine labore manducauerit: sed in labore nocte, & die operando, ne cuiquā molestus esset. Et ita illis commendat, & persuadet, vt sēper in labore persistant: ignauisq; victum detegent: quia vt in con. c. inquit, si quis non vult operari, nec manducet.
- Si igitur vtriusq; testamenti pagina ostensum est, hominem ab ipso Deo ad laborem dedicatum esse, vt sibi medium esset ad fruendam terram,

- terram, cœlumq; promerendū, nulloq; modo ipsum debere terrā otiose viuendo occupare; nimirum si humana leges homines, qui absq; domicilio, & habitatione per varias ciuitates & loca diuagando discurrūt, abhorrent & deiciunt. Non enim hic modus viuendi permittendus est: nam homo cum inferior sit, non debet permittere id quod superior vetuit: qui est ipse Deus. Atq; idē contra hoc modo, viuentes principes terræ in suis regnis atq; prouincijs prætacticis publicisque edictis pœnas statuerunt. Qui quidem communi nomine vagabundi appellantur: idē quod per mundum vagari dicuntur. Et idē ab scribentibus fertur, vagabundum eum esse, qui non habet domicilium certum, vel habitationē: quotidieq; per varias ciuitates vagus oberrat. gloss. in l. eius qui manumissit. §. si. ff. ad municipal. Bart. in l. 4. §. prætor ait. num. 24. ff. de dam. in fec. Iodo. in præcti. crimi. q. 33. num. 15. Bossi. in titu. de foro competen. nu. 70. Marian. Soci. in cap. si. nu. 57. de foro competen. Imol. in cap. fin. num. 15 de eo qui mitti. in possessio. cau. rei seruau. Capol. in consil. 59. Hippoly. con. 58. Couar. præcti. q. cap. 11. nu. 7. & Iul. Clar. in præcti. crimi. q. 39. versu. Sed hic quæro.
10. De his etiam vagis siuē vagabundis, quibus nulla est in prouincijs certa habitationis sedes quoq; scribitur, nullam fieri remissionem; cum vbi-

libet locorum vbi reperiuntur conueniantur: & punishmenti subiaceant. l. 1. & ibi glo. in verbo. reperiuntur in fi. C. vbi de crimi. agi oportet. quā Doctores frequentissimo consensu sequuntur: ex ea deducentes, vagabundum posse puniri vbiq; fuerit inuentus. Crimina enim vbi clauerint ibi sunt punienda. vt in cap. ecce. 24. q. 3. & in cap. siquid. 86. distinc. & delicta non debent remanere impunita. l. ita vulneratus. r. respon. in fin. ff. ad leg. aquil. cap. vt famæ. ex. de sententia excomuni. Reipubli. etiam interest, vt prouincia malis hominibus purgetur. l. congruit. ff. de offi. præf. De quo quidem vagabundo potest intelligi illa authoritas, vbi te inuenero, ibi te iudicabo.

11. Contra eosdem etiam statuitur, quod licet de iure vxor subdita sit marito, teneaturq; illum sequi quocunq; loco vir migrare voluerit, si domicilium mutare velit. vt in c. vnaqueq; 13. q. 2. Abb. in cap. de illis. de sponsalib. tamen vbi maritus temerariē vagare voluerit, nullaq; iusta ratione illud faciat, non tenetur vxor illum sequi, nisi ab initio contractus scilicet illum esse vagabundum: cuiq; vicio deditum. sicuti explicat glo. in c. si quis. 34. q. 2. & in c. vnaqueque. 13. q. 2. quā dicat singularem Imol. in rubri. ff. soluto matri. num. 7. notat Alex. in l. si cū dotem. §. si maritus. ff. solu. matri. & est communis opinio Abb. Hen-

rici

rici. & aliorum. in cap. de illis de sponsalib.

12. Poenam autem illorum ipse considero, prout in vna quaq; provincia per principes statuta, atq; imposita est. De quibus in hac provincia Cathalonie fuit sancitum in cap. 14. Curie anni. 1553. vbi contra dictos vagabundos imposita est poena fustigationis, aut seruiendi in regijs triremibus ad quinquennium. Quam quidem poenam locumtenentes generales eiusdem provincie nostrae in suis praconijs, & edictis generalibus contra vagabundos statuere soliti sunt: eamq; cummulatiue imponunt; vt ita dubium resoltans ex dicto cap. 14. tollatur, super alternativa ibidem posita. Et ita patet in praconijs Excelentissimi Comitis de Miranda tunc locum tenetis generalis in cap. 26. & in cap. 45. & 13. 46. Qua poena fustigationis & condemnationis ad seruitium regiarum triremium simul, pluries contra vagabundos fuit iudicatum in regio concilio; quamuis ex causa in aliquibus poena triremium temperata sit, vel ratione minoris etatis, vel alias. De quibus constat in plurimis conclusionibus, & signater fuit conclusum die. 7. Augusti. 1581. in facto fisci procuratoris regie curie, contra Ioannem de Guesca, Bernardum Gili, & Ioannem Sola delatos, & inculpato, quod inceserant per praesentem principatum diuagando, & otiose viuendo, contra constitutiones eius-

dem principatus: & regias praconizationes, qui fuerunt fustigati palam & publice per loca solita praesentis ciuitatis: & condemnati ad seruitium regiarum triremium remigando ad quinquennium. Et die. 5. Augusti. 1582. in facto eiusdem fisci procuratoris, contra Bernardum Villa, Dominicum Lauarta, Franciscum Tolra, Ioannem Perez, Ioannem Ramon, & Petrum de Reyner, delatos de eodem crimine, & die. 23. Nouembris. 1583. contra Ioannem Bonet & Petrum Climent regni Aragonum minores, qui etiam fustigati fuerunt: & condemnati ad seruitium regiarum triremium ad triennium.

ADDITIO.

14. Magna profecto altercatio est inter. DD. vtrum scilicet banniti dicantur vagabundi, & disposita in vagabundis, censcantur disposita in bannitis, & e contra, ea moti ratione, quia banniti videntur esse sine ciuitate, & domicilio. per tex. in l. 1. §. hi qui. ff. de legat. 3. tex. in l. quidam sunt. ff. de poenis, & vtrobiq; gloss. in verbo apolides. Veritas tamen est, quod banniti non dicantur nec reputentur vagabundi, nisi eo banno essent banniti, quod similes essent de portatis, vel quod statim post bannum in dictum per orbem otiose vagaret modo huc, modo illuc, pedes non figendo, nec domicilium sibi aliquod eligendo. vt tradit Iul. Clar. §. si. q. 39. num. 8. Capola. confi. crim. 59. vers. sed dubium. Alberi. in. 4. parte statu

- te statu. q. 80. qui de communi opinione attestatur. Emanuel Soarez in suis opinion. communib. in littera. B. & Hippolyt. Bonacus in suis opinion. crim. in verbo vagabundus post medium versu. Vnde bannitus Atque ideo non immerito dicit Menochi. in decimo remedio recuperanda possessionis num. 50. cum dici vagum qui non trahit morem vno in loco, sed modo huc, modo illuc, vagatur. sic Bar. in l. 1. nu. 2. C. de tyron. lib. 12. & Angel. in l. haeres absens & ibi Curtius juni. num. 10. in fin. ff. de iudi. Farinaci. de inquisit. q. 7. nu. 15. vbi plures allegat. Mascard. de probatio. conclusion. 1397. vbi tenet, probari quod esse vagabundum, si firmum domicilium, nec mentionem ullibi habeat, sed per mundum vagando transgrediatur. Et ita respondet Riminald. in consil. 445. nu. 35. vol. 3. Et quem constiterit semel esse vagabundum certum ac probatum, semper esse vagabundum praesumere debemus. l. in bello. §. facte. ff. de capti. & post limi. reu.
15. Hinc fit, quod asserenti, ipsum domicilium habere, nec amplius esse vagabundum incumbit onus probandi. Ita Riminald. in dicto consil. 445. num. 26. vol. 3. & Mascard. de probatio. dicta conclusio. 1397. num. 3.
16. & 4. Quicquid vagi adeo exosi & in fames sunt ut neq; in civilibus neq; in criminalibus pro idoneis te-

sibus admittuntur. ut tradit Tiber. Deci. in consil. 83. nu. 14. vol. 3. quod confirmat per ea quae tradit Bal. in. l. mulier. la. 2. C. de iure dori. Alex. consil. 89. in ultimis verbis. vol. 1. & Hippolyt. de Marfil. consil. 28. vol. 1.

17. Vide quoq; Menochi. late de vagabundis disputantem, in tracta. de arbitrar. lib. 2. Centu. 6. casu. 531. vbi inter alia decidit nu. 3. vagabundum remitti debere ad iudicem in cuius territorio commissum delictum. Quod verum esse intelligo, si a iudice loci delicti petatur remissionem fieri: quia tam in petente remissionem, quam in remittente militat qualitas tribuendi iurisdictionem scilicet in petente remissionem ratione commissi delicti, in remittere eo quia vagabundus ubique conueniri potest tam civiliter, quam criminaliter, & ibi puniri. ut not. glo. & ibi communiter Doctores. in. l. 1. C. vbi de crim. agi a por. Et nedum de urbanitate sed etiam de necessitate ut tradit glo. in verbo de more in elemen. fin. & ibi Cardinal. Zabarel. q. 9. de senten. & re iudi. idem Panor. in cap. si. num. 15. ex de foro compe. Remissio enim vagabundi fit sine iniuria alicuius iudicis ut refert. Farinaci. de in-

quisitio. q. 7. nu. 14. vide etiam Tiber. Decian. de remissio. reor. ad suos iud. cap. 19. num. 17. to no. 1.

Cap. 4. In quo queritur quis dicatur mendicans validus: & an puniendus sit; & qua pena.

1. Mendicitas ob Omni Potenti Deo commendata est.
2. Eleemosynam facere non est despiciendum: sed pauperi manus porrigenda est.
3. Mendicitas quaedam est licita: & quaedam illicita.
4. Mendicitas licita quae dicatur.
5. Mendicitas illicita dicitur illa quae sit cupiditate habendi diuitias, vel causa otiose viuendi, quae valida mendicitas appellatur.
6. Mendicantes validi proprie qui dicantur.
7. Mendicitas valida legibus humanis, & a principibus secularibus sub poenis reprobat: ut hic multis ostenditur exemplis.
8. Mendicitas valida in Cathalonia reprobata.
9. Mendicantium validum poena quae sit in Cathalonia, & quae regii concilium utatur. Conclusio Regii Concilij.
10. Mendicare quid sit.
11. Officiales deputati pro eleemosynis erogandis in ciuitate non debent dare eleemosynas pauperibus forensibus sed ciuitatis tantum.

1. **E**gitur Deuteronomio cap. 15. Deum summo opere pauperes mendicantes amare ibi. Et omnino indigens & mendicus non erit inter vos. Quibus

verbis Deus imponit praeceptum diuitibus, ut illis necessaria suppeditent ac si diceret, eam liberalitatem in pauperes ostendite, ut nulla vigeantur necessitate mendicandi: ita declarat illum passum Didac. Stel. in cap. 16. ad Lucam. Cui concordat Glau. Guiliau. super Matth. cap. 20. super verbis. Sedentes super viam. Quo in loco verba illa omnino indigens & mendicus non erit inter vos, sic exponit, hoc est, Respublica vestra ita constituatur, ut pauperes sua habeant alimenta: ne cogantur publice mendicare.

Et quamuis quibusdam usum fuerit illis verbis, Deum prohibere voluisse mendicitatem, existimantibus, ibi pauperibus praeceptum fuisse impositum ne mendicent: tamen eorum sententiam erroneam, & falsam, & Gladij, & Stellae atque aliorum illis adherentium intellectum veriorum esse, atque tenendum ipse fateor. Quod quidem varijs auctoritatibus, & exemplis, quibus pauperum & mendicorum necessitatem a Deo commendatam esse demonstratur. Primo in eodem capite de Vteron. 15. Deus his verbis locutus est. Non deerunt pauperes in terra habitationis tuae: idcirco ego praecipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & pauperi qui tetum versatur in terra. Et facere eleemosynam non esse despiciendum, sed potius manum pauperi esse porrigendam docet Ecclesias: in cap. 7. ibi in versu. Exorare, & in verbis. Et pau-

Et pauperi porrige. Probat^{ur} etiam
psalm. 111. ibi *Dispersit & dedit pau-*
peribus. &c. & Tobia. 4. vbi To-
bias inter alia, filio suo consulit, quòd
ex substantia sua faceret elemosy-
nam, & quòd nollet auertere faciè
suam ab illo paupere: quia ita fiet,
vt nec auertetur ab eo facies Domi-
ni. Et Marth. 19. habetur, Iesum
interrogationi adolescentis ita res-
pondisse, si vis perfectus esse, va-
de, vende quæ habes, & da paupe-
ribus, & habebis thesaurum in cœ-
lo. Et per eundem Matth. 25. patet,
Iesum pauperes membra sua esse di-
cere ibi. *Amen dico vobis, quandiu fe-*
ceitis vnt ex fratribus meis minimis, mihi
fecistis. Et in iure canonico reper-
itur scriptum, gloriam episcopi esse
pauperum opibus prouidere. vt in.
c. gloria episcopi. 12. q. 2.

Cum igitur ex superioribus con-
stet, mendicantem Deo amabilem
esse, & ab eo hominibus permisa,
cur hac quæstione queritur, qua pœ-
na mendicantes puniendi sint? Præ-
supponimus enim mendicantē à iu-
dice terræ vetitam, ac prohibitam
esse, quod non est dicendum: cum
iudices terræ non debeant neq; pos-
sint prohibere ea quæ in lege Dei
permisa & plurimum commenda-
ta sunt: vt est ipsa mendicitas. Huic
tamen quæsito, atq; obiectioni fa-
cile respondebitur, si diuidamus mē-
dicitatem in licitam, & illicitam, vt
distinctione hac præmissa, dicerne-
re possimus quàm mendicantē pos-

sunt principes terræ prohibere, &
vetare: & de qua in hac quæstione
nostra sit facienda disputatio.

Licitam igitur mendicantē ap-
pello illam, quando pauperes neces-
sitate cogēte, vt quia debiles, aut om-
nino inualidi, & ad labore minimè
idonei mendicant: vt ab alijs alatur:
nam hi tantummodo sunt alendi. vt
in. l. 1. C. de mendi. valid. lib. 11.
& l. si quis ad declinandam. §. vbi
autem. de episcop. & cleri. & est
tex. in c. quomodo. 31. distin. & c.
1. 82. distinctio. De quibus quidem
habemus exemplum in Lazaro: de
quo dixit Iesus. *Et erit quidam men-*
dicus nomine Lazarus. Cuius men-
dicatio licita existimanda est: post
quam ab Angelis in synum Abrahe
ductus fuit. Habemus etiam exem-
plum in sanctis veteris testamenti,
de quibus Paulus ad Hæbreos ait
erant angustii, afflicti, & egentes:
id est mendici. Qui igitur ex neces-
sitate, vt quia non potest aliunde ha-
bere vnde viuatur mendicat, licite mē-
dicat, & de hac mendicantē quæ-
proprie pauperum est sacra scrip-
turæ autoritates supra allegatæ lo-
quuntur & intelliguntur.

Aliam quoq; licitam annotauit
mendicantem Sanctus Thom. 2. 2.
q. 187. arti. 5. illam scilicet quæ ex
parte ipsius actus mendicationis ha-
bet sibi quadam abiectionem cōiun-
ctam. Et dicit, quòd illi videntur
abiectionisimi inter homines, qui non
solum sunt pauperes, sed in tantum

B 2 sunt

sunt egentes quòd necesse habent ab alijs victum accipere. Et secundum hoc, causa humilitatis aliqui laudabiliter mendicant: sicut & alia assumunt, quæ ad obiectionem quandam pertinent, quasi efficacissimam medicinam contra superbiam: quæ vel in se ipsis, vel etiam in alijs, per exemplum extinguere volunt. Nam ut dicitur in decreto in c. si quis semel exercitio humilitatis, distine. 2. si quis se vilioribus officijs subdat, & ministerijs indignioribus tradat, poterit ita arrogantia & humanæ gloriæ vicium curare. Quod quidem beatus Alexius operatus est, qui omnibus suis propter Christum dimissis gaudebat se etiam à seruis suis elemosynas accepisse. Et de beato Arcenio legitur in vitis patruû, quòd gratias egit de hoc, quòd necessitate cogente oportuit eum elemosynam petere. Denique multorum sanctorum virorum exemplis qui humilitatis causa mendicarunt, hæc corroborari possent.

5. Illicita tamè mendicita dicitur illa, quando quis ex cupiditate habendi diuitias, vel victum otiose mendicat: & hæc est mendicita de qua nos in hac questione loquimur: Quam mendicitatem validam appellamus, & hinc validi mendicantes. Hi enim rem illicitam operantes, nihil aliud intendunt, quàm otiose, & sine labore viuere cum habeant aliunde vnde viuant; & ex proprio labore si vellent victum parare pos-

sunt. Et sic validi mendicantes propriè dicuntur, qui se gerunt quasi non habere artem cum habeant: qui se fingunt debiles cum sint fortes: quia nolunt laborare sed medicando sine labore viuere. ita est tex. in l. 1. & ibi gloss. in verbo inertibus. C. de mendicantibus. valid. lib. 11. Et hanc mendicitatem illicitam appellat Sanctus Thom. 2. 2. dicta. q. 187. art. 5. Quam etiam tanquam illicitam leges humane reprobant: solentque principes seculares in suis regnis & prouincijs sub gratissimis poenis eandem vetare; & prohibere. Cui quidem prohibitioni duplex adest ratio. Prima est, ne prætextu elemosynæ otiosorum hominum foueatur inertia. Secunda vero est, ne panis à validis mendicantibus, vere debilibus, & infirmis auferatur. Nam vtilius ijs esuriētibus panis tollitur, si decibo securi iustitia negligat, quàm esuriētibus frāgatur. c. non omnis. 5. q. 5. & potius expediret negatis alimentis, hos delinquentes inertia famæ perire: quàm in delicto fouere. I. bona fides. ff. de positi. Atque ideo Imperator valens in l. 1. C. de mendicantibus valid. lib. 11. iubet medicantiū robur, & integritatem corporum exquiri & explorari: & inertibus validis iubet poenam imponi, ut si serui sint dominis reddantur, si autem liberi sint addicantur seruitio eius qui impostura & inertia illorum prodiderit. Et ex nouella constitutione ad rectores ciuitatum hoc munus reiectum inquirendi

quirendi de personarum mendican-
tium qualitate, & quos inuenerint
segnes agriculturæ, vel alijs operi-
bus aptos, ad ea remittendi, & in
melio rem vitam mutandi. §. si vero
vitæ occasionem cum sequentibus.
§. §. in auth. de quaest. col. 6. Caro-
lus etiam Magnus super his aliam
statuerat legem in titu. de mendicis
qui per patrias discurrunt in consti-
tutionib. capitularib. quæ ad Nui-
macza. ca. 9. qua his verbis dicebat.
*Volumus ut unus quisq; fidelium nostror-
um suum pauperem de beneficio, aut de
propria familia nutriet: & non permittat
alicubi ire mendicando: & ubi tales in-
uenti fuerint, nisi manibus laborent, nul-
lus eis quicquam tribuere præsumat.* Et
Plato lib. 12. de legib. aliam condi-
derat legem, his verbis disponente.
*Nullus in ciuitate nostra sit mendicus:
quicumq; id tentauerit, victumq; in exple-
bilibus querens præcibus explere ceperit,
a verum venalium curatoribus a foro ex-
pellatur, ab ædili magistratu ab urbe eij-
ciatur, de inde ex tota regione ab agri ma-
gistratu exterminetur, ut ab huiusmodi
animali omnino vniuersa regio munda sit.*
Praterea in Policia Caroli Quinti
imperatoris. cap. 25. in anno. 1548.
ab eodem Carolo, Augustæ reperi-
tur statutum, vt magistratus prospice-
rent quilibet in sua iurisdictione
ne liceret quicquam mendicare, ne
vè permitteretur ei cui nulla de-
formitas vel defectus corporis ad-
fuerit, qui vè non indiguerit: vtq;
mendicorum liberi ad laborem apti

parentibus adimantur: & opificijs
ad dicantur: aut ministerijs, aut serui-
tijijs alijs: vt qualibet ciuitas, opidūq;
suos egros, egenos, & mendicos nu-
triat, & foueat: nec ceteris allophi-
lis, siue alieginenis passim permitta-
tur mendicare. Item vt mendican-
tes validi seuerè, & in exemplum, &
ad timorem aliorum peniantur. In
Gallia quoq; & signanter in senatu
Parisiensi in anno. 1532. statutum re-
peritur, quod mendicantes omnes
validi qui artem non noscent, a ma-
gistratibus politicis ciuitatum ca-
perentur: & operibus publicis ad-
dicerentur: puta ad fossas purgan-
das, & similia opera. Prohibetque,
nequis hos erroneos homines, otio-
sos, & mendicantes validos celet
domo: neue hi turmatim extra vr-
bes incedant, neq; vltra duos assol-
fiari: alioquin, licere eos prahen-
dere: & proximo tribunali iudici si-
stere puniendos. Alijsuè placitis
cautum, vt si quando mendicantes
validi deprahensi sint in eleemosy-
nis publicis eo prætextu, eleemosy-
nam verè indigenū fraudare, si non
ti non abstineant, fustigentur. Lex
etiā erat antiqua Francorū vt refert
beatus Rhenardus lib. 2. rerū germa-
nicarum, cuius verba hæc sunt. *Mē-
dici vagari per regiones nō permittuntur:
suos pauperes qualibet ciuitas alio: illis
nisi manibus operibus nullus quicquā dato*
8. Et tandem in hac prouincia Catha-
lonia sepe cū publicis & regijs præ-
conijs similiter veritū est, ne vñenti-

bus prospera valetudine, quibusq; ob corporis integritatem labor conuenit, liceat hostiatim medicare: sub poena q; si publico præconio moniti non abstineant, banniatur: prouincia: vel per loca solita fustigentur.

9. Attamen cum multi validi, integri corporis, ad laboremq; apti, & idonei, frequenter incedant per dictam hanc nostram prouinciã, & multoties coadunati mendicando, vt solũ otiose, & sine labore viuant, atq; verè esurientibus, & inualidis panẽ auferant, gerentes se quasi nõ habere artem cum habeant, & fingentes se debiles cũ sint fortes, immo fictitiẽ apponẽtes sibi herbã, & alia suppositoria per quẽ appareat infirmi, claudi, & contracti pedibus, & manibus, vel aliud propter quod faciũt sibi tumescere tibias, vel aliam apparere infirmitatem, in maximam Reipublice perniciẽ, & iustitiẽ decus: quos nostro vulgari sermone briuons, y belittes appellamus: vt in ca. 14. curiẽ anni. 1553. solet illos cõciliũ regium seuerius quam sit in regijs præconijs statutum punire: vt non solum puniatur, vt alidi mendicantes, sed vt erronei, & vagabũdi.

10. Et sic vidi plures fuisse punitos & etiã ad mei relationem poena fustigationis: & seruiendi in regijs triremibus ad quinquennium. Minoribus tamen, quinquennũ temperari solet ad triennium: de quibus in regio cõcilio extant plures conclusiões. Et signãter fuit conclusum dic-

23 Nouembris. 1583. ad mei relationẽ, in facto fisci procuratoris regie curiẽ contra Iacobum Figueres delatum, & inculpatum, quod incesserat in forma pauperis, & vt validus mendicans per presentem Principatum Cathalonie diuagando, & otio se viuendo: contra constitutiones Cathalonie & regias preconizatiões. Qui ideo fuit condemnatus, quod fustigeretur palam, & publice per loca solita presentis ciuitatis Barcinone: & ad seruitium regiarum triremium ad quinquennium. Et eadem die. 23. Nouembris: fuit idem conclusum in dicto regio cõcilio, in facto eiusdem fisci procuratoris contra Petrum Puig, Ioannem Peris, Dominicũ Rouira, Bernardum Petrum Arnati, & Antonium Serra. quibus tamen poena triemiũ ex causa fuit temperata, & moderata ad triennium. Fuit etiã dicta eadem die 23. in eodem regio concilio idem conclusum contra Ioannem Greuges, Lazarum Bõria, Ioannem Coli, Nicolaum Moliner, Petrum Auger, Ioannem Antoni, Ioannem Pere, & Raymundum Limosi: quibus etiã poena triremium ex causa temperata fuit ad triennium.

Potest tamen fieri, quod aliquis sit validus mendicans, & non vagabundus: quauis raro contingat. Vt puta, quãdo quis integri & sani corporis in arte sua laborat, & ex alia parte sine necessitate hostiatim me-

dicat

dicat. Et tales, quia vere esuriētibus panem auferunt; vt ipsi abundantia accrescat, dicuntur illiciti mendicātes, iuxta doctrinā S. Thome. 2. 2. q. 187. art. 5. ibi in solutione contrariorum; & solent puniri, sed non tam acriter quā si mendicārēt, ob hoc solū, quod otiose, & sine labore, & tanquam erronei uiuērent. Et ita fuit conclusum in regio concilio dicta die 23. Nouembris. 1583. in facto fisci procuratoris dicta regie curie contra Dominicū Sobira, & Ioānem Sobira fratres francigenas & Siftellerios, delatos & inculpātos, quod cum haberent artem & in ea laborarent incedebant per prouinciā hostiatim mendicando, qui ideo fuerunt condemnati, vt ducerentur vestiti palam, & publicē, per loca solita; & quod banirentur à dicta prouincia impetpetum.

ADDITIO.

10. Quoniam in hac decisōne 4. de mendicantibus validis. verba feci, operē prætium hic esse duxi, tradere quid vere mendicare sit, & vnde dicatur, quisq; dicatur mendicus. Mendicare igitur nihil aliud est quā egere, & ab alijs necessaria quærere. Cardinal. Zabarel. in clemen. 1. nota. 1. in fi. de regularib. Archidia. in cap. quorundam. num. 5. & ibi etiam Domini. de Sanc. Gemi. §. volentes. q. 1. de electio. lib. 6. Dicitur autem mendicare à Mennæ quod est defectus, & dico, dicis, quia dicit defectus suos & necessitates cū

auxilium petit. Cardinal. de Archidia. vbi supra; & Geminia. in cap. religionum. §. confirmantes. num. 7. de religiosis domib. lib. 6. Tandem dicitur, mendicus quasi minus habens. Geminia. in dicto §. volentes; & Archidiacon. in dicto §. quorundam. num. 5.

11. Addo etiam, quod officiales ciuitatis deputati pro eleemosynis, pauperibus erogandis, non debent dare eleemosynas pauperibus forensibus, sed ciuitatis tantum. Immo forenses inutiles, de ciuitate expelli possunt, quando eorum mora ciuitati damnosa est, & periculosa, vt quia auferunt, & diminuunt victum validis, & infirmis; maxime tempore penurie; & famis. Ioan. de plat. in l. centum. v. l. sed nunquid officiales C. de animo civilib. lib. 11. & in l. 1. num. 2. C. de mendicant. validis. cō. lib. 11. interest enim nostrae, ne pauperes moriantur. Non sine pauperibus non dicitur ciuitas perfecta. Rolan. cons. 80. nu. 19. vol. 3. Additur etiam peccatori & malo si tamen indigeat eleemosynam erogari debere. Siluester in summa in verbo eleemosyna. num. 3. vers. Tertium etiam malis & peccatoribus, danda est. Quaequid eleemosyna qualiter sit praestanda, quo ordine, & de quo danda tradit glo. in cap. ex transmissa extra, de decimis; & Syluester vbi supra.

De hac re Menochi. amplam instituit disputationē de arbitrar. li. 2.

Centuria. 6. casu. 532. ubi de quibusdam validis medicantibus loquitur quos poena aliqua dignos non esse affirmat. Et hos dicit esse nobiles qui pro sua nobilitate clam & occulto mendicant cum erubescant palam petere. Iuxta illud Mathei. cap. 8. (Fodere non valeo & mendicare erubescio) proit. l. vnicam. C. de mendicantibus. valid. in specie explicant ibi Iacob. Rebuffus. num. 3. & Ioann. à Platea. num. 2. Petrus Gregor. in lib. 39. syntagmatum. cap. 6. num. 17. versu. Excipiuntur quoque ubi etiam excipit religiosas personas quae mendicitatem religionis causa professe sunt ex voto alioqui non inertes nec otiosi, sed ut liberior in seruiant rebus secularibus expedite Dei ministerio, qualium sunt sacrae mendicantium familiae quatuor Duorum Augustini, Francisci, Dominici, & Carmelitanorum. cap. unico sane. de religiof. domibus. in. 6.

Cap. 5. An sotiis criminis possit de consotijs interrogari? & in casibus in quibus potest, quid debeant observare iudex, reus, & confessarius? & deum in dictis casibus, de eius fide quid operetur.

1. **S**otius criminis regulariter de consotijs interrogari non potest.
2. Confessus de se delictum se ipsum infamem declarat.
3. Infamis non facit fidem.

4. Sotius criminis ideo de consotijs non potest interrogari, ne aliorum crimina detegat: quia quisque tenetur servare secretum quod est iuris naturalis.
5. Deprabere quid sit.
6. Secretum quid sit, & quomodo intelligatur.
7. Sotius criminis procedendo per inquisitionem potest interrogari de consotijs, quando contra consotios procedunt infamia, vel inditibus aliqua, & quomodo hoc intelligatur, vide late ibi in distinctione.
8. Salyceti opinio in l. fin. nu. 6. C. de accusationibus, reprobat. Sed sustinetur, si ipsa de criminibus exceptis intelligatur.
9. Sotius criminis non potest interrogari de consotijs, etiam quod delictum aliter probari non possit.
10. Intellectus aliquorum. ad l. prius. ff. ad filiam. reprobat. Et verus intellectus ibidem.
11. Sotius criminis potest interrogari de consotijs quando proceditur per accusationem.
12. Sotius criminis interrogari potest de consotijs in criminibus Republicae pestiferis: & quae laedunt multitudinem.
13. Sotius criminis potest interrogari de consotijs in crimine laesa maiestatis divinae puta in crimine haeresis.
14. Sotius criminis potest de consotijs interrogari in crimine latrocinijs.
15. Sotius criminis potest interrogari de consotijs in crimine malefict.
16. Sotius criminis potest interrogari de consotijs, in crimine laesa maiestatis.
17. Sotius criminis potest interrogari de consotijs, in crimine conspirationis, & conurbationis contra principem.
18. Sotius criminis potest interrogari de consotijs,

fortijs, in crimine falsa moneta.

29. Socius criminis potest interrogari de confortijs, in crimine assassinijs.

30. Socius criminis potest interrogari de confortijs, quando periculum inueniet priuatae personae ob euitandum futurum damnum.

31. Socij criminum qualiter debeant interrogari de confortijs.

32. Socij criminum qualiter dicuntur interrogari de confortijs secundum iuris ordinem.

33. Socium criminis interrogans non secundum iuris ordinem peccat. Et idem si omittit interrogare cum debet secundum eundem iuris ordinem.

34. Reus interrogatus de fortijs secundum iuris ordinem tenetur manifestare confortios: non solum in foro fori; sed etiam in foro conscientiae.

35. Reus etiam non interrogatus de confortijs, in criminibus exceptis tenetur illos pro palare quando non sunt correcti apud Deum.

36. Index si videt reum nescire, aut debet eum docere, aut concedere ei facultatem consulendi confessorium.

37. Confessarij admonere reos debent, quod in criminibus exceptis socios denuncient.

38. Socius criminis contra confortium debet deponere cum iuramento.

39. Socius criminis si interrogatus a iudice de confortijs in criminibus exceptis recusat respondere, potest index illum compellere per torturam. Et qualiter hoc practicetur in hoc regio concilio, vide ibidem.

30. Dictum socij criminis in casibus in quibus potest interrogari quam fidem faciat, et maxime quando concurrunt alia indicia. Et in hoc regio concilio qualiter hac opinio

recepta sit.

31. Indictum resultans ex dicto soli socij criminis sufficiens ad inquirendum, facile dilui potest, probando bonam famam ipsius nominati.

32. Dictum socij criminis coadiuuatum alijs indicijs, facit indictum ad torturam.

33. Indicia quibus dictum socij criminis coadiuuatur ad faciendum indictment ad torturam qualia esse debeant.

34. Dictum socij criminis coadiuuatum alijs indicijs, ad hoc ut faciat indictment ad torturam requiritur quod sit factum cum iuramento; et etiam in tortura.

35. Iuramentum quod a iudice deferitur socio criminis, quod deponat de confortijs, parte citata praestandum est. Sed secus est de obseruantia Regij concilij; et aliarum curiarum Cathalonie: quae a nuleis scriptentibus approbata est.

36. Dictum socij criminis facit fidem contra confortium, quando est factum in tortura vel statim post.

37. Socij criminis etiam quod plures sunt, quantum ad minculati alijs indicijs, solum faciunt indictment ad torturam.

38. Socij criminis de obseruantia Regij concilij Cathalonie concurrentibus alijs indicijs tantum probant contra confortium, quantum alij testes omni exceptione maiores. Et quae sit ratio Regij concilij vide ibi.

39. Conclusio Regij Concilij.

Communi traditione receptum est, regulariter socij criminis de confortijs interrogari non posse: quia veteris iuris autoritas, atque

B s vniuersq;

vtriusq; iuris statuta non sinunt de se confessos interrogari debere. Et ideo lex dicit, nemini licere de proprio crimine confitentem super conscientia aliena scrutari. probantur hæc in l. fi. in finalib. verb. C. de accusationib. & in cap. i. de confel. Quibus concordat tex. in c. nemini. 15. q. 3. ibi. *Nemini de se confesso super alienum crimen credi oportet.* cõcordat etiam tex. in l. quoniam liberi. C. de testib. ibi. *Si socij & participes criminis non dicantur.* & tex. in l. repeti. §. i. ff. de questionib. ibi. *Is qui de se confessus est in caput aliorum non torquetur.* & tex. in l. is qui. in prin. ff. de publi. iudi. & deniq; tex. in l. licuti. C. eodem tit. Quam quidem regulam statuunt glo. in dicta l. fi. in verbo. finat. C. de accusationib. & glo. in dicto cap. i. in verbo. confel. de confel. Campeg. in tracta. de testib. reg. 88. Bos. in tracta. causarum criminalium. titu. de inditijs. nu. 144. Crot. in tracta. de testib. in quarta parte. num. 94. Paris. in consil. 151. num. 8. lib. 4. Iul. Clar. in practica. q. 21. versi. Dictum socij criminis. & apertius Menochi. de arbitrar. iudi. lib. 2. Centuria. 5. in casu. 474. nu. 18. qui hanc allegat rationem. Nam delinquens confitendo delictum, se infamen esse declarat. vt respondit Anchar. in consil. 189. infamis autẽ non facit fidem. c. imprimis. 2. q. 1. & in specie tradunt Alex. in consil. 11. num. 4. volu. 1. & Marfil. in practica criminali. §. diligenter. nu. 62.

Bart. in l. i. §. idem Cornelio, per illum tex. ff. de questionib. & Bal. in cap. i. §. sacramentum. de consuetudini. recti seu. & idem Bal. in l. fi. C. de requiren. reis. Ergo sequitur, socium criminis non esse, tanquam infamem de consocijs interrogandum.

Et quamvis hæc videretur sufficiens ratio, quantum attinet ad fidẽ faciendam vel non faciendã, prout iura contra testem infamen statuunt, tamen ipse aliam potiore rationẽ, & causam, cur socij criminũ regulariter non debeant nec possint de consocijs interrogari, posse dari arbitratu. sum. Et ratio quidẽ ea potissima est, nẽ dicti socij interrogati de conscientia aliena, aliorum crimina detegant: quia quisq; tenetur seruare secretum quod præcipitur a lege naturali de non nocendo proximi animæ, corpori, honori, vel fame, aut fortunis, quod decerpitur ex septem præceptis secundæ tabulæ decalogi. vt Exodi. 20. ex quibus colligitur lex generalis & naturalis de non nocendo proximo. aliquo modo. Lege enim naturali & diuina vetitum est detrahẽ, & infamare alium: quia præcepta decalogi sunt leges naturales & diuinæ. secundũ Tho. 1. 2. q. 94. arti. 2. & 2. 2. q. 122. arti. 1. Detrahẽ autem non solum dicitur qui falsum crimen imponit, vel est causa imponendi: sed etiam qui crimen secretum alterius, vel proprium, citra iuris ordinem detegit, vel est causauit detegatur, vt latẽ explicat

explicat Marti. ab Azpil. in suo manu. capit. 18. num. 18. Ergo patet, quod cum iudices lege naturali & diuina vetantur infamare, vel præstare causam infamandi, & interrogando, ac reos cogendo ad respondendum non seruato iuris ordine (de quo ordine infra dicā) sit dare proximo causam infamandi proximum suum, consequitur igitur, lege naturali; & diuina, iudices non posse socium de consocijs interrogare: ne secreta contra ius naturæ detegant. Secretorum autem cognitor Deus & iudex est. c. erubescant. 32. distin. c. christiana. 32. q. 5. & c. consuluisti. 2. q. 4. *ibi. occulta & incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit corda filiorum*

6. *bonitatem.* In qua re intelligas esse secretum, non solum id quod de se ab vno solo sciri potest, quales sunt soli & omnes actus interiores animæ hominis; verum etiam, id quod de se à plurimis sciri potest: qualis est omnis actus exterior, qui non est famosus, nec notorius. Cuius secreti species illa est, q; de se sine ulla premisione scientem obligat ad se celandum regulariter: quale est omne occultum cuius detectio noceret animæ, corpori, honori, vel famæ, vel fortunæ alicuius, vt in. c. si peccauerit. 2. q. 1. Et propterea dicimus, socium criminis non esse regulariter de consocijs interrogandum: quia manifestando & prodendo consocios peccaret: ideo quod ius naturæ frangeret, & esset mortale crimen

nisi in leuibus, in quibus tantum esset venialis culpa. Et hæc ratio vera est apud theologos: vt etiam ex auctoritatibus infra deducendis facilius percipietur.

Quamquidem regulam primo atq; præcipue veram esse existimo, quando proceditur per inquisitionem nullis præcedentibus inditijs, vel infamia contra consocios: quia sicuti testis à quo testimonium exigitur autoritate superioris procedentis per inquisitionem non tenetur ad testificandum in occultis de quibus infamia non præcessit, prout tenet sanctus Thom. 2. 2. q. 70. arti. 1. ita nec socius contra consocios: qui etiam vt testis contra eisdem interrogatur. Secus vero esset, si præcederent inditia, aut infamia contra consocios: nam tunc, & iudex potest interrogare, & reus socius de consocijs respondere. Verum, quia in his vertitur periculum animæ non solum iudicis interrogantis, verum etiam rei socij criminis respondentis, velim scias, hoc duobus modis contingere re posse. Primo quod aut constat ex processu illum socium, qui interrogatur, crimen cum alijs socijs commisisse, & non constat quod si aliquis in indiuiduo diffamatus, sed solum in genere quod habuit socios, & tunc iudex tantum potest interrogare reum, an habuerit socios in illo delicto; & reus respondere tenetur quod sic: postquam ex informatione præcedente constat delictum cum socijs fuisse

fuisse commissum. Et non debet tam iudex quam reus in hoc casu in foro conscientie ulterius procedere: quia non propter occultationem peccati, sed propter occultationem peccatoris prohibetur homo iudicare. ita Sanct. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. in quo loco resoluit, subditum in occulte quibus infamia non præcessit non teneri ad testificandum. Concordat Gaicta. in commen. ad sanctum Thom. dicta. 2. 2. q. 60. articulo. 1. ubi expresse animadvertit, quod quando per viam inquisitionis proceditur, oportet præcedere infamiam: adeo, quod si duo vel plures iurati affirmant aliquem, crimen aliquod eisdem videntibus commississe, de quo non laborat infamia, non est contra eum propterea in quirendum per rationem supradictam: quia non propter occultationem peccati, sed propter occultationem peccatoris prohibetur homo iudicare. Eandem confirmat sententiam Domini. de So. de iusti. & iu. lib. 5. q. 7. art. 2. in fi. ubi concludit, quod si quis vidit homicidium etiam cum alijs contestibus, & ille talis interrogetur per viam inquisitionis, non tenetur respondere nisi vel infamia præcesserit vel indicia, & latè Soto. in lib. de ratione tegendi vel detegendi secretum. membro. 2. in q. 6. & signanter col. 9. Quod ex iuris canonici dispositionibus confirmatur, primo per tex. in capit. inquisitionis. §. tertia dubitationis. ex. de accusationib. in quo

statuitur, nullum esse pro crimine super quo aliqua non laborat infamia, seu clamorosa insinuatio non præcesserit, propter dicta testium etiam quod viderint puniendum: quinimo super hoc, despositiones contra eum recipi non debent: cum de his solum modo fieri debeat inquisitio, de quibus clamores aliqui præcesserunt, concordat tex. in cap. cum oporteat. eodem titu. de accusationib. ubi expresse Roma. Pontifex disponit, non esse contra aliquem per viam inquisitionis procedendum, nisi prius eius fama lesa sit. & idem in glo. ibi super verbo. famam ipsius. & est tex. in cap. qualiter & quando. 2. de accusatio. ubi latè scribentes.

Aut ex processu constat, dictum socium delictum commississe cum socijs contra quos in indiuiduo præcedunt inditia seu infamia, hoc est contra Petrum, vel Ioannem, & in hoc casu, dictus criminis socius potest per iudicem interrogari de Petro, vel Ioanne consocijs suis: teneturque in dicto casu suum testimonium contra eosdem ferre. Ratio est, nam cum testimonium alicuius subditi requiritur autoritate superioris cui in ijs quæ ad iustitiam pertinent obedire tenetur, non est dubium, quin teneatur testimonium ferre in ijs, in quibus secundum ordinem iuris testimonium ab eo exigitur: puta in manifestis, & in ijs de quibus infamia præcessit. ita sanct. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1. versi. Respondeo & resoluit

resoluit idem Domini. de So. in dicta. quaest. 7. art. 1.

8. Ex quibus infero Salyceti opinionem in l. fi. num. 6. C. de accusatio. asserentis, quod quando delicta sunt talia quae regulariter non committuntur sine socijs, potest socius de consocijs interrogari, damnanda esse: quia hoc exceptis his de quibus infamia seu inditia praecesserunt, his quibus bono publico leditur, vt exemplis infra relatis latius demonstratur, iuri naturae, & diuino contrarium esset: quibus astringimur, ad non detegendum praeter iuris ordinem proprium, vel alterius crimine & secretum. Potest tamen dicta Salyce. sententia saluari, si dicamus illam restringi, & limitari ad criminum tantum excepta, quae regulariter sine socijs committi non solent: in quibus socij generatim tamen de consocijs interrogari possunt. Et hanc quoque fuisse Salyceti mentem, exemplis a se ibidem relatis diuinare possumus.
9. Item ex eisdem reprobandi sunt omnes, qui sentiunt socios de consocijs interrogandos esse: quando vix, vel aliter delictum probari non posset, vt puta, in crimine testis corrupti, in quod corrumpente vix potest constare: nisi corruptus de dicto corrumpente interrogetur. Et etiam in mandatario, qui nisi interrogetur demandante vix quoque de eo constare posset, prout in hac fuisse sententia Boer. in decis. 319. num. 5. & Menoch. de arbitrarij. lib. 2.

Cen. 5. casu. 474. num. 18. & seq. & multi alij quos praedicti referunt: quibus omnibus repugnat illud ius naturae dictum, quo praecipitur ne alterius crimina detegantur, nisi cum iuridice a iudice socij interrogantur: hoc est, quando infamia, vel inditia contra aliquem praecedunt; vel sumus in criminibus exceptis, vt in exemplis infra late explicabimus. alias enim, qui praeter haec, socium criminis prodit, ius naturae frangit. Eadem etiam ratione damnandus est intellectus eorum, qui l. prius. ff. ad Sillani. interpretantur, vt intelligendam esse existiment, seruum de nece domini inquisitum, ob hoc solum quod de se confitetur, posse de socijs, & participibus interrogari: vt indicet cuius mandato id fecit, prout tenent & asserunt Gram. in decisio. 28. num. 11. & Menochi. de arbi. iudi. dicto casu. 474. num. 37. Haec enim sententia quoque iuri naturae, & diuino repugnaret: vt dictum est. Ac proinde l. illa, sic esse interpretandam, atque praeticandam existimarem; quando contra aliquem socium particularem, vel contra mandantem praecedent diffamatio seu inditia: quia tunc, posset seruus de nece domini inquisitus, ne dum interrogari de consocijs, verum etiam & torqueri in dicto casu per dicta l. vt ibidem in glo. in verbo. de se.

11. Secundo praedictam regulam veram esse puto, nisi procederetur per accusationem, in quo casu, socius criminis

criminis etiam quod solus viderit tenetur adductus interstem contra cōsocium testimoniū ferre : & sic poterit interrogari. ita Soto de iusti & iu. dicta. q. 7. arti. 1. lib. 5. Ratio est, nam cum proceditur per accusationem accusator tenetur poena talionis, hoc est tenetur subire eandem poenam si nō probauerit quā reus debuit pati si ipse accusator probasset. Quæ res ad id inuenta est, ne facile quis prosiliat ad accusationē cum sciat inultam sibi accusationē non futuram, ita probatur in. l. si cui crimen. ff. de accusationib. & in. l. si. C. cod. cap. super his. ex. de accus. & in. c. quis quis. & in. c. qui crimē. 2. q. 8. Igitur cum socius ab accusatore producit seu ducitur interstē, tenetur ipse etiam quod solus viderit dicere veritatem quā sciet: ne tacendo inferat damnum accusatori, qui ad probandum sub dicta talionis poena, lege constringitur. Ex septē enim præcētis secundę tabulę decalogi colligitur lex generalis & naturalis de non nocendo proximo

12. aliquo modo vt exod. 20.

Tertio eandem regulam veram esse in omnibus criminibus præterquam in criminibus exceptis puta in illis quæ sunt reipublicę pestifera, & lædunt multitudinem, ac bonum publicum, fatendum est: in quibus, vt bono publico exitialibus, socius potest interrogari de consocijs: & quicumq; tenetur etiam non vocatus proferre se interstem: vt prouincia

13. eis purgetur. arg. l. congruit. ff. de officio præsi. vt infra latius explicabo. Quorum quidem criminū exempla in varijs iuris locis describuntur: quæ vt pleniorē tibi faciam tractationem, hic per ordinem in serenda sensui.

Primum igitur crimen in quo socius potest interrogari de consocijs est crimen lese Magestatis diuinæ, nempe hæresis. patet in capit. litteras. & ibi gloss. in verbo. de fratre. ex. de præsumptionib. In fidei enim fauorem fit, vt in negotio inquisitionis hæreticę prauitatis excommunicati, & participes, vel socij criminis ad testimonium admittantur: præsertim in defectum aliarum probationum contra hereticos, credētes, fautores, receptatores, & defensores eorū, vt expresse habetur in cap. in fidei fauorem. de hæreti. in. 6. tenet Bal. in consil. 95. col. 1. lib. 1. & Boer. in decisio. 319. nu. 2. & Gram. in dicto consil. 35. nu. 25.

14. Secundum crimen est, crimē latrocinij, in quo, etiam criminis socius potest de consocijs interrogari. vt expresse attestatur Martianus. in l. diuus Adrianus. ff. de cust. et exhibitio. reor. vbi refert capitulum in libro mandatorum diui Pij extare, quod dictus Princeps cum prouinciæ Asiæ præerat, sub edicto proposuit, vt irenarchę cum apprehenderint latrones interrogent eos de socijs, & receptatoribus; & interrogationes literis inclusas, atq; obfignatas,

gnatas, ad cognitionem magistratus mittant. Ex quo tex. constat, socium in crimine hoc, de consocijs interrogari posse. concordat tex. in l. pro uinciarum. C. de ferijs. vbi permittitur, quòd per latronum tormenta quæratur de prodicione factorum suorum: cum per hoc multorù salus conferatur. Et ratio cur contra receptatores atq; latronù fautores socij interrogandi sint: ea est, quia sine eis latro diutius latere non potest: probat tex. in. l. i. ff. de receptatorib. vbi Martianus inquit, *pejimum genus est receptatorum sine quibus latere nemo diu potest: & precipitur, ut perinde puniantur atq; latrones.* concordat Vlpianus in. l. congruit. ff. de officio præsid. vbi cum quæritur, quo nam pacto bonus ac grauis præles curare debet, ut paccatam atq; quietam prouinciã habeat, respondetur, hoc ei non esse difficile, si solícite agat, ut malis hominibus prouincia careat: eosq; conquirit. Nam & facrilegos, latrones, plagiarios, fures conquerere debet: & prout quisq; deliquerit in eum animaduertere: receptatoresq; eorum coercere, sine quibus latro diutius latere non potest. Non enim minus receptatores delinquant, quàm aggressores: ut ex sententia Vlpiani probatur in. l. 3. §. non tantum ff. de incen. vbi nauis ibi non tantu qui rapuit, veru etiam is quo que qui recepit ex causis supra scriptis tenetur: quia receptores non minus delinquant quàm aggressores. Quod & Cezares proba-

runt in. l. i. C. de his qui latro, & alijs criminib. reos occultant. statuente, eadem poena receptatores puniendos esse, qua rei principales. Ac proinde, cum tales receptatores atq; fautores basis ac fundamentum præcipuaq; causa sint, quòd latrones diu lateant per prouinciã, in eaq; conferuentur derobando, ac in stratis publicis grassando, pacẽq; & quietem totius prouinciæ perturbando, pro bono publico conueniens est, vt socij in hoc latrocinij crimine de fautoribus & receptatoribus tantquam scelerum socijs, & participibus interregentur. vt ab huiusmodi animalibus omnino prouincia munda sit.

15 *Tertium crimen est, crimen malefici: quod adeo atrox existimatur, vt cuiusq; permittitur, quòd possit de hoc crimine impetum capere: & iudici præsentare. vt in. l. fi. C. de malefi. & mathemati. qua etiam. l. statuitur, quòd si quisquam exagitoribus, idest augurijs, seu ex quolibet alio genere hominum contra dictam legem venire temptauerit, aut clam destinis supplicijs etiam manifestum reum malefica artis oppreferit; vltimum supplicium nõ euadat: gemine suspicionis obnoxius quòd aut publicum reum ne facinoris socios publicaret seueritati legu, & debite subtraxerit quæstioni, aut proprium fortassis etiam inimicum sub huiusmodi vindictæ nomine, concilio à trociore confesserit. Ex qua igitur.*

- igitur. Ipatet in tanto crimine sociū de confocijs esse interrogandum.
16. Quartum crimen est, crimen lesæ Magestatis: in quo socij interrogari possunt de confocijs. ita in cap. 1. de confes. ibi. *Et crimine lesæ Magestatis excepto.* concordat. tex. in. c. nemini. & ibi gloss. in verbo lesæ Magestatis. 15. q. 3. ibi. *Nemini præterquam de crimine lesæ Magestatis de se confesso super alium crimen credit oportet.* & facit tex. in. l. pen. & fi. C. ad leg. iul. magel. Et contra quos dicatur quis committere crimen lesæ Magestatis, conspirationis, & proditionis, vide Alex. in consil. 13. nu. 2. 3. & 4. vol. 6.
17. Quintum crimen est, crimē conspirationis, & coniurationis contra principem: nam & in hoc casu, socius & participes criminis admittitur contra socium. vt probatur in cap. fi. & ibi glo. in verbo iuramento. in fi. ex. de testib. cogen. in quibus locis probatur, socium criminis ad detegendam conspirationem admittendum esse: qui tenetur conspirationem illā manifestare & denuntiare. concordat tex. in. c. si quis cum militibus. 6. q. 1. & in. c. si quis Papa. 79. distinctio. & sequuntur hanc opinionē Doctor. Campeg. in tracta. de testib. reg. 86. fallen. vlti. Croti. in tracta. de testib. in quarta parte. nu. 92. Marfil. in consil. 1. nu. 32. & in consil. 109. nu. 11. & Boer. in decisione. 319. nu. 2. Quid autem dicatur coniuratio, vide in. c. con-

iurationem. 11. q. 1. cum quatuor capitulis sequentibus. Et facit quod habetur in cap. 1. §. conuenticulas. de pace iura. fir. vide Alexan. in consil. 13. num. 14. vol. 6.

18. Sextum crimen est, crimen falsæ monete: in cuius criminis ministerio plures sunt necessarij, prout ex natura delicti percipitur: & proinde pro bono publico socius huius criminis potest de confocijs interrogari. l. 1. C. de falsa mone. ibi. *facti confocior per tormenta illico prodituri.* ita etiam Salycet. in. l. fi. C. de accusationib. Grammati. in deciosi. 28. nu. 10. & in consil. 35. in fi. & Boer. decisio. 319. nu. 2. qui alios plures recenset.

19. Septimum crimen est, crimē falsinij: in quo socius potest interrogari de confocijs ipsius criminis propter delicti immanitatē. ita Bar. in. l. non ideo minus. nu. 1. C. de accusationib. qui in glo. 2. notat contra assassinos, qui tenentur dominos seu mandatores in iudicio nominare: & quod super hoc possunt torqueri. Pro quo facit tex. in cap. 1. de homici. in. 6. vbi Roma, Ponti. approbatione sacri concilij statuit, vt quicumq; princeps, prælatus, seu quauis alia ecclesiastica, secularisve persona quempiam christianorum per prædictos assassinos interfici fecerit, vel etiam mandauerit, quamquam mors ex hoc forsitā non sequatur, aut eos receptauerit, vel defenderit, seu occultauerit, excōmunicationis, & depositionis, à dignitate,

rate, honore, ordine, officio, & beneficio incurrat sententias ipso facto: & quòd illa libere alijs per illos ad quos eorum collatio pertinet conferantur: & quòd sit cum suis bonis mundanis omnibus tanquã Christiane religionis emolus à toto Christiano populo perpetuo diffidatus. Patet igitur ex illo tex. tales assassinos non esse occultandos: sed potius manifestandos. Assassinus enim dicitur illa, qui aliquem Christianum occidi præcio mandat alteri, siue infideli, siue Christiano vt attestatur Iul. Clar. cum magna scribitur caterua per eum relata: in. §. assassinium. in pri. Ex quo not. quòd ad hoc vt propriè assassinum dicatur requiritur, quòd interfectus sit Christianus. ita tenet Ioan. Andr. in cap. 1. de homicid. in. 6. quem sequuntur communiter Doctores. vt attestatur Alex. in cõcil. 166. in filib. 7. & præti. Care. fol. 290. post nu. 15. & hæc sententia est omnium consensu stabilita. vt dicit Plaça in cap. 19. lib. 1. de lic. num. 8. vnde sequitur, quòd vbi reus probauerit interfectum fuisse infidelem, tunc esset ab hoc crimine assassinii absolvendus. Quando igitur aliquis facit, vel fieri facit mediante pecunia, dicitur delictum magis atrox: & propterea poena potest augeri vt de facto videmus augeri in istos assassinos. arg. tex. in l. Cicero, de poenis. & in l. venales. C. quãdo prouocatio non est neces. prout etiam dictum fuit supra per dictum. c. 1. de hom. in. 6.

& vide Bar. in l. nò solum. §. si mada to. nu. 14. ff. de iniur. & id eo propter huius criminis atrocitatẽ, & immanitatẽ, socij debet interrogari de cõsocijs. vt tenet Boer. in decisio. 3. 9. nu. 2. Marsil. in cõcil. 22. nu. 15. Cappeg. in tracta. de testib. Reg. 8. Falken. 5. & Gram. in cõsil. crimi. cõsil. 28. num. 20. cõsil. 35. nu. 25. & 26. & cõsil. 44. num. 1.

Octauo not. alium singulare casum, quòd quauis periculum non immineret Reipublice vt in præcedentibus exemplis demonstratũ est, sed priuatẽ personẽ, posset conuictus interrogari de socijs, vt puta si multi conspirauerunt occidere Petrum, & vnus capiatur, iure interrogatur, an sint alij animati ad tale homicidium: nam quòd non liceat occultos peccatores inquirere absq; infamia, semper intelligitur de crimine iam præterito, quòd inquiritur punitionis gratia: secus si inquiratur ad euitandum futurum damnum. Et propterea conclusio illa quòd non potest fieri inquisitio absq; infamia, intelligitur de criminibus priuatis: quæ non sunt in præiudicium tertij. Crimina enim publica, aut illa quæ sunt in præiudicium tertij, quomocunq; cognoscantur inquirenda sunt; & coerceda si sunt in fieri; & damnum pendet in futurum. ita explicat Doct. de Soc. in lib. de ratio. tegin. vel deteg. secre. in q. 6. membri. 2. col. 14. ibi in versu. Et postremo. & colla. 17. in prin. in versu. Tertiõ

C vero,

vero. Hæc cōprobantur ex his quæ in sacra pagina leguntur. Habetur enim in psalm. *Eripe pauperem, & ege-
num de manu peccatoris liberate.* Et pro-
uerb. 24. *Erue eos, qui ducuntur ad mor-
tem.* & Romanorum primo dicitur.
*Digni sunt morte non solum qui faciunt,
sed etiam qui consentiunt facientibus.* vbi
dicit glo. consentire, est tacere cum
possis redarguere. Et propterea so-
cius ad cuiusdam damnum futu-
rum priuatæ persone potest de con-
socijs interrogari: & is respondere
tenetur, & propalare si scit quo ad
Deum socios non esse emendatos:
immo potius paratos ad malum con-
spiratum perficiendum.

In ijs ergo criminibus, socij cri-
minum possunt de consocijs per iu-
dicem interrogari, vt per supradi-
cta abundè probatum extat.

Tamen ne iudex in modo inter-
rogandi erret, scire illum oportet,
quòd dicta interrogatio de socijs,
fautoribus, vel receptatoribus de-
bet fieri in genere, interrogando an
fuerint aliqui socij in illo delicto:
non autem in specie, seu indiuiduo
de Cayo, vel de Sempronio. ita sen-
tiunt Salycet. in dicta. l. fin. col.
penult. versi. Quarto nunc de mo-
do. C. de accusationib. Ruyn. in
consil. 7. num. 14. versi. Nec etiam
frater, vol. 5. & Blanch. in tracta.
de indi. num. 381. Et est ratio, quia
si indiuiduo fieret interrogatio, ef-
fet potius incitare, vel suggerere,
quàm quærere. arg. tex. in. l. i. §.

qui quæstionem. ff. de quæstionib.
& ibi communiter Doctores. Idem
quoque sentit Nauar. capit. 18. de
Octauo præcep. num. 58. Quæ sen-
tentia locum non obtinet, quando
contra aliquem esset præsumptio,
quòd ille esset talis qui fuit socius
criminis. vt vno verbo sentit Blan-
ch. præcitato loco, & confirmat
Menochi. arbitrar. iudi. casu. 474.
num. 53. Alioquin enim vt inquit
Nauar. in manual. in dicto cap. 18.
de octauo præcep. num. 59. non
auderem excusare iudicem à pec-
cato mortali: præsertim, si id faciat
persuassus, iustum esse perfas, aut
nefas, detegere crimina, & quo-
cunque modo seueri iudicis, atque
executoris famam sibi comparare,
contra. l. respiciendum. ff. de pec-
nis. cogendo reos ad bene vel male
detegendum omnes suos socios, etiã
iam coram Deo emendatos: etiam
si nulla fama neque indicium sit cō-
tra illos.

22. Ex quibus infero, quòd iudex te-
netur interrogare reum de socijs se-
cundum iuris ordinem. Dicuntur
autem socij interrogati de consocijs
secundum iuris ordinem, duobus
præcipuè concurrentibus. Primum
est, quòd interrogentur in casu-
bus à iure expressis: vt supra osten-
sum est. Secundum, quòd dicta
interrogatio fiat in dictis casibus
generatim: & non nominatim an
sint illi, aut illi, sed an sint aliqui.
Et si reus respondeat quòd fuerunt
aliqui,

aliqui, tunc iudex potest & debet reinterrogare quòd manifestet & nominet illos. Nam si socius criminis ex se tantum etiam non interrogatus tenetur prodere confocios in criminibus exceptis, maximè quando videt aut credit illos prætorum non pænitere, immo esse paratos ad noua cum magno damno publico, aut priuato committenda vt infra suo debito & congruo loco explicabitur, multo maiori ratione, in dictis criminibus poterit iudex reinterrogare, quòd confocios quos (respondèdo interrogationi generaliter facte) dicit in delicto interuenisse, nominet: & propalet.

23. Quinimo, interrogans illum præter iuris ordinem peccat: quia iniuste dat causam notabilis infamie proximi, dum extra potestatem suam inquirat contra. l. fi. ff. de iurif. omni. iud. & cap. 2. de constitutionib. lib. 6. Et idem est, si contra omittit interrogare cum debet secundum eundem iuris ordinem: quia præiudicat notabiliter Reipublicæ cuius interest delicta puniri. l. ita vulneratus. ff. ad leg. aquil. cap. vt famæ. de senten. excommuni.

24. Hinc sequitur, quòd si iudex interrogat reum de socijs secundum iuris ordinem, ipse reus tenetur non solum in foro fori, verum etiam, in foro conscientie dicere iudici veritatem: declarando & manifestando socios. Et primo quo ad forum conscientie, probatur argumento ducto

per sanctum Tho. 2. 2. q. 69. art. 1. vbi resoluit, quòd ex debito iustitie tenetur accusatus iudici veritatè expone re quàm ab eo secundum formam iuris exigit, & q. si non confitetur negas veritatè, peccat mortaliter, tanquam veniens contra debitum iustitie. Immo & contra se in interrogatus secundum iuris ordinem, tenetur in foro conscientie sua delicta secreta grauiam confiteri. ita Nauar. in manuali cap. 18. de Octauo præcep. nu. 57. Tenetur enim reus obedire iudici præcipiti sibi quòd fateatur. vt est tex. in cap. 2. de maiori. & obediens. & glo. ibi in verb. principi. in qua habetur, omnes subditos principi seculari obedire debere. facit tex. in ca. 2. de confes. in. 6. His accedat doctrina S. Thomæ vbi supra, super qua videas Caieta. in cõmento hunc passum pulchrè declarantem. Et sic constat, quòd reus interrogatus secundum iuris ordinem tenetur manifestare & propagare socios delicti.

25. Et adeo verum est, quòd non solum procedit quando super his à iudice interrogantur, verum etiã quando contra se confessi sunt, etiam nõ interrogati: quia tunc debent declarare socios quos iuste credunt prætorum non pænitere, immo paratos esse ad noua cum magno damno publico aut priuato committenda, nec per euangelicam correctionem correcturum iri: quales sunt regulatè latrones, nummorum falsarii hæretici, stryges, fascinatores, & alij

26. *similes.* In quo casu, iudex si videt reū nescire, & hæc ignorare, aut debet eum docere, aut ei facultatem consulendi confessariū cōcedere; vt sic reus videat an teneatur socios declarare, & quos reuolare ita Nauar. in manuali. cap. 18. de octauo præcepto. num. 59. Quinimo confessarij eiusmodi reos monere debent, vt tales socios denuntient: quod si non fecerint ex sententia Nauar. in dicto cap. 18. de Octa. præcep. num. 58. ita peccant hi non admonendo, & absoluendo, ac illi non denuntiando. Absoluunt enim impenitentes contra ius diuinum & humanum cap. penitentia. 1. & 2. de poen. distinct. 3. cap. peccati venia. de reg. iur. in. 6. & c. legatur. 24. q. 2.
28. Præterea, ad corroborandam & confirmandam eandem opinionem ante oculos propono traditum ab Hipoli: in præcti in. §. diligenter. num. 62. cum multis sequentibus 29 quo loci ait, socium criminis contra confocium debere deponere cum iuramento: vt faciat fidem illam, scilicet quā de iure facere potest. Cuius opinionem approbat Iul. Clar. in præcti. q. 21. versu. Quero nunquid: quia licet quo ad se ipsum sit reus, dum tamen deponit contra alium fungitur vice testis: & ideo non adhiberetur ei fides nisi cum iuramento. Et hoc vtimur in hoc principatu Cathalonix, in quo rei interrogantur in facto proprio sine iuramento: in facto vero alieno vt

testes cum iuramento. Hinc ergo est, quod si rei vt testes super socijs, secundum iuris ordinem interrogantur, cum eorum dictum ab eis tanquam subditis requiratur autoritate superioris, tenentur ipsi rei tanquam testes testimonium ferre: quia in his quæ ad iustitiam pertinent, tanquam subditi superiori præcipienti obedire tenentur. ita sanct. Thom. 2. 2. q. 70. arti. 1. & maxime cum id iurciurando promittant. Quod quidem iuramentum cum non sit contra bonos mores præstitum, immo pro detegendis malis hominibus in dictis criminibus exceptis, per quorum punitionē multorum salus conseruatur, & quia expedit vt eis publica purgetur, obligat, & est seruandum, per ea quæ tradunt Doctores. in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obligationib. Et hæc quo ad forum conscientie.

Quo vero attinet ad forum fori resoluo, quod si reus interrogatus de socijs in criminibus exceptis illos iudici declarare & manifestare recusauerit, poterit iudex illum compellere per torturam: dum tamen præcedat contra eum præsumptio vel indicium quod interaenerunt cum eo socij quos bene cognouit. gloss. in. l. si. C. de accusationib. & Salycet. in dicta. l. si. num. 9. & 10. & Antoni. Gomez de delic. cap. 11. num. 17. inf.

Scias tamen, quod hæc opinio nō fuit in regio criminali cōcilio huius prin-

principatus Cathalonie taliter recepta, quòd in continenti quo reus interrogatus per iudicem recusat propalare confocios, possit dictus iudex illum còpellere per torturam, sed tunc demum, quando reus est conuictus testibus; vel propria confessione, & morte condemnatus. Nam tunc, iudices in dicto regio concilio solent torquere reos in caput aliorum sociorum, fautorum, vel receptatorum post latam dictam mortis sententiam ante illius executionem: & in dicta tortura, dicti rei tantum de illis criminibus exceptis de quibus exempla proposuimus & his similibus de quibus infamati existunt, ad sciendum de confocijs interrogantur. Quæ practica videtur desumpta ex. l. qui vltimo. ff. de poen. ibi. *Sepe etiã ideo seruati solent post damnationem vt ex his in alios questio habeatur.* Cuius. l. intellectus restringitur ad casus exceptos: iuxta mentem Saliceti in dicta. l. fi. num. 4. C. de accusationib. Quam praxim summopere laudo, ea sola ratione, quia reus ipsa sententia videtur declaratus socius; & vt socius illius delicti morte condemnatus: & sic tutius iudex post latam dictam sententiam, potest illum tanquam socium de confocijs interrogare.

30. Verum contingit dubitari, quàm fidem faciet hoc testimonium socij criminis etiam in casibus in quibus de confocijs potest per iudicem interrogari? Hæc questio doctorum opinionibus controuersa est. Qui-

dam existimarunt tale dictum nedum non prodesse; immo nec indicium aliquod facere. vt dicit glo. notab. in. l. si filium. C. de libera. cau. in gloss. mag. in fi. Cyn. in dicta. l. fi. C. de occulatio. in vlti. q. & glo. ibi. vbi etiam latè Salicet. Anto. de Butr. & Inno. cap. 1. de cõfess. Fulg. in conci. 11. & Alex. in concil. 89. vol. 3. Quidam vero existimarunt, fidem & indicium facere sufficiens ad formandam inquisitionem aduersus nominatum, & inculpatum. vt attestantur Marfil. in concil. 12. num. 38. in concil. 15. num. 5. & 6. & in concil. 28. num. 16. Gram. in concil. 21. num. 7. & Roland. in concil. 51. nu. 28. & concil. 73. nu. 20. lib. 1. & Roma. in. l. si certus. in prin. ff. ad filleni. dicit, communiter concludi, quòd sufficit ad fundandam inquisitionem. Quod sequitur August. ad Angel. de malefi. in verbo. fama publica. num. 31. & Ioan. de Anna. in consil. 27. num. 3.

Et hanc vltimam opinionem Iul. Clar. in prac. q. 21. vers. Reteta igitur cõmuni conclusione existimat, non solum procedere, quando talis delinquens illum socium nominauerit ad interrogationem iudicis ipsum in genere interrogantis, an in maleficio committendo aliquis alius interuenerit, verum etiam, quando illum sponte sua nominauerit: dum contra se examinaretur. Puta quia postquam confessus est, se Titium occidisse, iudex

iubeat illum narrare quomodo occiderit, & ipse dicat, quod tali die ipse, Cayus, & Sēpronius tali & tali modo illū occiderunt. ec. nā utroq; 31
casu, talis nominatio aperit viam iudici ad inquirendum, & assumendū alias informationes contra Cayum & Sempronium nominatos: etiam si cōtra ipsos prius nihil aliud esset in processu. Neq; facienda est aliqua differentia an simus in criminibus exceptis, vel non: quia etiam in criminibus non exceptis, facit idem iudiciū ad inquirendū. vt expresse concludit Iul. Clar. in dicta. q. 21. versi. Retenta. circa medium & Blā. de indicij. nu. 389. qui dicit ita cōmuniter teneri loquendo in criminibus non exceptis, quem refert Villalob. in sua collecta. communi. opinio. in littera. C. nu. 203. Et licet supra relati Doctores in prin. huius dubij contrariū censerint, Ruinufq; in consil. 147. num. 1. in fi. lib. 5. dixerit, communem opinionem esse, quod in casibus non exceptis nullū faciat indicium ad inquirendum, ne que ad procedendum, siue id sponte dixerit, siue ad iudicis interrogationem, credo tamen vltimam opinionem esse magis cōmunem, quam vidi semper de consuetudine observari: & præcipuē in regio criminali concilio Cathalonix. Hoc enim casu, dictum istius focij solum & nudum non est tanquam dictum testis sed tanquam denunciatoris, vel notificantis qui tantummodo ape-

rit viam iudici ad inquirendū; prout facere quicūq; alius notificator seu denunciator etiam infamis & vilis. Sed scias, quod hoc indicium resultans ex dicto soli focij criminis sufficiens ad inquirendum facile dilui potest, probando bonam famam ipsius nominati. ita Gram. in consil. 21. num. 10. & consil. 18. num. 18. & consil. 44. num. 4. in criminalibus. Paris. in consil. 151. num. 13. lib. 4. & Socin. Iuni. in consil. 34. num. 96. lib. 2. Vnde dicit Gram. in decisio. 28. num. 17. circa medium, quod iudex inquireat de fama & cōditione nominati, & non moveatur ex sola illa confessione, & si inueniat ipsum bonæ famæ, talis confessio non operabitur quicquam: quia adesse debent præsumptiones, suspensiones, & argumenta. ita Alex. in dicto consil. 89. vol. 3. incipien. viso themate. vbi subdit, quod ob bonā famam eliditur tale indicium resultans ex dicto focij criminis etiam in casibus exceptuatis de quibus ipse loquitur. & Deci. in consil. 17. & in consil. 179. num. 9. & 10.

32 Maior tamen est dubitatio, quando cum dicto focij criminis concurrunt alia indicia, seu adminicula quibus illud dictum cōtra nominatum iuuatur, an tunc faciat fidem, & indicium ad torturā. Et prætermissa disputatione dicendum est, ex recepta doctorum sententia, quod in casibus in quibus quis potest de focijs interrogari, dictum

Etum socij criminis facit indicium ad torturam. Quod sanè intelligendum est, si alia præcedant vel concurrant indicia. ita Angel. in tract. malefactorū. in verbo. fama publica præcedente. versū. Decimo quæro an inculpatio. & Alex. in consil. 89. vol. 3. licet ante ipsum idem firmanerit Guido de Suza. in tracta. de tormen. versū. Quid de quæstione occurrenti. & Gandi. in tracta. malefactorū. sub rubri. de quæstionib. & tormen. in versū. Restat formare. qui rectius cæteris loquuti sunt. Et quod de necessitate vltra dictum socij criminis in casibus in quibus interrogari potest de socio requiratur concursus aliorum indiciorum contra nominatum vt deueniri possit ad torturam contra ipsum tenet & sequitur Marsil. in singul. 209. nu. 2. vbi etiam subdit, hoc esse menti tenendum perpetuo, & quod nunquā obliuiscatur: quia est verbum honoris, & vtilitatis plenum. Idem firmat Bald. in consil. 429. nu. 1. incipi. an mandataris criminis. in. 3. vol. vbi dicit, quod ad faciendum indicium ad torturā debent alia suffragari adminicula, loquendo in numero plurali, videlicet, alia adminicula. Et ponit exemplum in fuga nominati: cum scriptum sit in Salomone. *fugit Impius nemine Insequente.* Immo plus dicit Guido de Sus. & Gandi. vbi supra, quod non concurrentibus alijs indicij quam inculpatio socij criminis etiam quod incul-

patus esset male conditionis & fame minime torqueri posset. Denique vide Gram. in decisio. 28. a nu. 10. vsq; in fi. & Paris. in consil. 151. nu. 8. lib. 4. & Salycet. in l. fi. circa fi. in versū. Sed ego respondeo. C. de accusationib. Cuius opinionē dicit Bos. in titu. de indicij. num. 149. quotidie praticari: & quod Doctores illud sequuntur. Vide etiā Menoch. de arbitrar. iudi. in casu. 474. nu. 43. & Iul. Clar. in practi. q. 21. versū. successiue quæro, & versū. sequenti idem asserentes: in quibus locis plures alios allegant, eandem sentientes sententiam. Qualia autem debent esse hæc indicia, hoc à lege non determinatur: ideo quod est quid facti, & propterea relinquitur iudicis arbitrio. ita in specie decidit Gram. in dicta decis. 28. num. 20. qui ait pro qualitate personarum, & facti, iudicem arbitrari debere an sit indicium sufficiens vel non.

Vltra tamen ea quæ dixi requiri alia indicia seu adminicula, quibus dictum socij criminis iuuetur ad faciendum indicium ad torturam contra consocium, requiruntur ad huc alia duo, sine quibus non possee de iure deueniri ad torturam contra nominatū. Quorum primū est, quod dicta nominatio sit facta cum iuramento. Secundū vero, quod sit facta in tortura. Quo vero attinet ad iuramentum, probat Marsil. in practi. in §. diligenter. nu. 62. cū multis sequentib. quo loci ait, hoc esse

valde singulare: & se alias obtinuit
se. Idem Antoni. Gomez. de delict.
cap. 11. nu. 18. in versi. Sed quæro
aduertendum. & Iul. Clar. in præ-
cti. q. 21. versi. Quæro nunquid
vbi approbat Marfil. opinionem:
quia licet quo ad se ipsum sit reus,
dum tamen deponit contra alium,
fungitur vice testis: & sic non est ei
adhibenda fides nisi cum iuramento.
A quorū opinione dissentit Blanch.
in tracta. de inditijs. num. 384. asse-
rens, inquisitum de crimine non de-
bere præstare iuramentum de veri-
tate dicenda. Attamen hæc ratio cō-
tra primum dictum non obstat: quia
vera esse censetur, quando exigitur
depositio criminosa contra seipsum:
tunc enim non debet cum iuramen-
to deponere. Quod ea ratione fa-
ctum est, quia præsumit lex, quod
inquisitus iste non dicet veritatem
contra seipsum: atq; ita incideret in
periurium. Sed diuersum est cū de-
ponit de alio: nam tunc cessat ratio
prædicta. Et ita seruamus in Catha-
lonia: in qua rei inquisiti deponunt
in facto proprio sine iuramento; in
alieno vero vt testes cum iuramento.
35. Sed hic conuenit, vt quæramus, an
hic iuramentum sit per deponentē
de totijs parte citata præstandum?
Respondet Anto. Gomez. de delict.
cap. 11. num. 18. circa medium, quod
iudex debet esse cautus, vt reum vel
inquisitum deponentē de totijs ad-
hibeat in teste parte citata: & præ-
stito iuramento. Quod confirmat ex

doctrina Bart. & commun. in l. ma-
ritus. ff. de questionib. vbi tenet,
quod si testis examinatur parte non
citata non probat: neq; facit aliquod
inditium ad torturam. arg. l. si quā-
do. C. de testib. & ibi communis
opinio. Sed in contrarium est praxis
concilij regij, & omnium aliarum
curiarum huius principatus Catha-
lonie: in quibus, in criminalibus,
cum proceditur per inquisitionem
non citantur inculpati ad examina-
dos testes contra illos: sed postea
quando sunt capti, publicatur illis
inquisitio, cuius copia conceditur
vt possint se defendere. Forte enim
esset illis dicta citatio nuntius ad fu-
giendum, seu euadendū in manibus
iustitie: quod bono publico præiud-
icaret cui expedit, ne crimina re-
maneant impunita. l. ita vulneratus.
ff. ad leg. aquil. cap. vt fama de sen-
ten. excōmuni. Et ideo laudo hanc
praxim: de qua expresse loquuntur
Boer. in decil. 319. nu. 4. circa mo-
dum, & Salycet. in l. habentē. col.
4. C. de accusacionib. & approbat
eandem Felj. in cap. quoniam col. 7.
in versi. similiter. vt lite nō contes-
tetur. Quæ ideo obseruanda est, vt tradit
Dec. in consil. 11. num. 9. Socin. in
nu. in consil. 93. num. 52. lib. 3. &
Craue. in consil. 91. num. 7. in omni
Requiritur præterea ad hoc vt
dicta nominatio socij contra conso-
cium faciat fidem, quod sit facta in
tortura: vel statim post. ita Alber.
in l. si. C. de accusacionib. Fulgos.
in con-

in consil. 173. Marfil. in consil. 22. nu. 22. & consil. 78. col. 3. & in practi. crim. §. diligenter. num. 61. Blan. in tract. de indi. nu. 380. Boer. q. 319.

8. num. 3. in fi. & fere omnes in hoc concordant. Et huius sententiæ ea est ratio, quod iste inquisitus, qui iam confessus est delictum dicitur effectus infamis: & infames non audiuntur contra aliquem sine tortura c. illi qui. §. q. 3. talis enim tortura purgat defectum testis: adeo, ut fide faciat contra reum. ita Iul. Clar. in in prac. q. 21. vers. Si as etia, & in. q. 25. in prin. vide etiam Bos. in titu. de tortura testi. num. 3. ubi etiam subdit, quod testis crimine notatus etiam si non sit vilis persona non admittitur sine tortura.

37. Ex prædictis ergo habemus, quod quando socius criminis cum iuramento & in tortura nominat consocios in criminibus exceptis, & concurrant cum eius dicto alia adminicula, seu inditia contra nominatos, quod tunc facit fidem: quæ solum se extendit ad faciendum inditium ad torturam. Quam quidem sententiã ita procedere intelligas, licet plures essent socij criminis alios manifestantes: quia quamvis plures essent contra aliquem deponentes, non dicitur ille conuictus, ita ut possit sequi contra illum condemnatio: quia solum facerent contra eum inditium ad torturam ita Boer. in alleg. decif. 310. & Iul. Clar. in dicta. q. 21. vers. Sed pone. ubi refert, in pluribus se-

natibus idem seruari.

38. Contrariam tamen opinionem nostris temporibus amplectitur Regium criminale conciliũ huius principatus Cathalonie, in quo in distincte, dictis sociorum criminum cum iuramento in alterius factum etiam sine tortura adhibetur tanta fides ad condemnandum poena ordinaria de licet contra nominatam consocium concurrentibus tamen alijs inditijs seu adminiculis, & non alias, quantum adhibetur cuiusque alij testi: etiam omni exceptione maiori. Et ratio quæ mouet dictum Regium conciliũ ad hanc tenendam & exequendam opinionem sola experientia fuit, quæ in hac prouincia docuit maiorem semper veritatem inesse inditis socijs, quam in alijs: ideo quod melius sciunt factum, ac facti veritatem commemorare quam alij. Per quorum dicta, manifestando alios consocios pluries fuit prouincia saluti succursum, per sequendo dictos consocios, famulos latrones, & stratarum publicarum grassatores, ac alios totius reipublice pacem perturbantes: & illos captos poena ordinaria puniendi. Quod expedit, ut malis hominibus Reipublica purgetur. ac ille congruit, si de officio præsid. Et nõ ob id nego, quod si reperirentur alij testes de veritate facti deponentes, esset tutius illorum dictis condemnare: cum eorum fides infamia aliqua diminuta non esset. Attamen, cum delicta quæ

tot in hac provincia frequentantur aliter probari non possint, quàm dictis sociorum: ideo in dicto Regio concilio est receptum, eis concurrere alijs adminiculis, tantam fidem quantam alijs esse dandam: etiam ad condemnandū poena ordinaria. Et sic pluries vidi multos in dicto Regio concilio fuisse ad mortem condemnatos ex solis sociorum criminū dictis; concurrentibus tamen alijs indicijs, seu infamia, & præsumptionibus contra eosdem, prout memini in dicto Regio concilio fuisse conclusum die. 14. mensis Iulij. 1582. in facto fisco procuratoris regie curie contra Ioannem Planes marinarium, contra quem deposuerunt tantum socij criminis sine tortura medio tamen iuramento, quibus constabat, quod solitus erat diuagare per præsentem principatum in comitua & societate aliorum furta in pluribus partibus committendo in maximam Reipublicæ perniciem: qui cum eisdem consocijs cōiunctus fuisset de quodam furto magno, quorū dicta alijs indicijs coadiuuata fuerunt, fuit ad mortem condemnatus: ut ex eius processu quoque hæc latius videri possunt. Cuius fuit relator Franciscus Fort eiusdem Regij concilij doctor & Scriba mandati Moferratus Carbonell, & pro eo. t. Catuffa not. Nouissime denique fuit idē conclusum contra Hieronymū Llança villæ Granullariorum infamatū de pluribus delictis die. 22. mensis

Decembris. 1582. in cuius processu tantum cum conuincerunt super quodam latrocinio duo socij criminis: qui etiam erant adminiculati alijs indicijs, & sic fuit declaratus reus mortis & laqueo furca suspensus. ut in eius processu hæc videri possunt. Cuius fuit relator Franciscus Sans, dicti Regij concilij Doctor, & scriba Iacobus Mambla scriba, petitionarius extra numerarius. Sūt que alia mille exempla in Regio concilio.

ADDITIO.

Dixi in fine huius decisionis quædam Hieronymū Llança, villæ Granullariorum infamatū de pluribus delictis, & conuinctum de latrocinio, duobus testibus, qui erant socij criminis adminiculati, tamen alijs indicijs fuisse per regium concilium morti traditum. Dico hoc ideo fuisse factum; quia dictis adminiculis, & indicijs, probatio dictorum testium quauis criminis sociorū fuit cōperta & visa luce meridiana clarior. Et quia reus erat valde male famæ & opinionis ac impetitus de pluribus delictis, fuit in illo casu contra eum ita conclusum, alias enim regium concilium regulariter non solet socijs criminum contra consocios fidem adhibere, ad condemnandum poena ordinaria, nisi q̄ sint numero tres, & alijs indicijs, & adminiculis, adminiculati, & fomentati. Et ad id mouetur regium concilium per rationem in decisione adductam. Et con-

conclusionem nostram quod regulariter focij criminis non possunt de confocijs interrogari præter ea quæ in eius confirmationem adduximus probant Campeggi. in tract. de testib. & reg. 88. Olendo. in tract. de testib. titu. de personis testium. num. 22. Crot. in tract. de testib. 4. par. nu. 94. Bosfi. in tract. causar. crimi. titu. de indicijs. num. 144. Parisi. consil. 151. num. 8. lib. 4. Rolad. in consil. 51 num. 25. lib. 1. & Bald. in consil. 95. lib. 1. Et Menoch. de arbitra. lib. 2. Centur. 5. casu. 474. num. 18. vbi vsque ad num. 23. ponit speciatim aliquos casus in quibus focus criminis non potest interrogari de confocijs, & a dicto num. 27. vsque ad nu. 40. connectit duo decim casus in quibus asseruerat focium de confocijs interrogari posse. Et qui voluerit post me materiam hanc latissime & docte tractatam recurrat ad Prosperum Farinac. de indicijs, & tortu. q. 43. quo in loco in eius tractatione. 195. numeros expendit.

Cap. 6. An reus carce

ratus qui immunitate ecclesiastica gaudet, sed retinetur in carceribus pro damnis, & iniuria partis instantis ratione criminis perpetrati, faciens cessionem bonorum, debeat ab eisdem carceribus relaxari? vel propter eius inopiam, poena pecuniaria damnorum, & iniuriæ, debeat & possit con-

ueri in corporalem, per regulam qui non habet in are luat in corpore.

1. Poena pecuniaria omnino parti applicanda, bonorum cessione per reum debitorem facta, non potest in corporalem poenam conueri: sed potius reus veniet relaxandus.
2. Causa dicitur civilis, quando poena parti applicatur Criminalis vero quando fisco.
3. Poenæ pecuniaria commutatio in poenam corporalem, non habet locum in civilibus.
4. Multa licet debitor non sit soluendo, non debet in corporalem poenam conueri per regulam qui non habet in are luat in corpore.
5. Fugientes ad ecclesiam debent ab omni poenarum genere releuari.
6. Poena pecuniaria quando ex delicto imponitur, potest prætextu inopie debitoris, non admissa bonorum cessione pereui facta conueri in poenam corporalem; per regulam qui non habet in are luat in corpore.
7. Poena pecuniaria quando ex parte rei debentis soluere vera & propria poena esse censetur, licet ex parte debentis recipere sit interesse, potest cum reus non est soluendo conueri in corporalem.
8. Poena pecuniaria quando ex parte rei non est poena qui soluendo non est, non commutatur in corporalem: sed expectatur reus donec perueniat ad pinguiorem fortunam.
9. Poena pecuniaria pro minimis non debet conueri in corporalem; dato quod reus non sit soluendo.
10. Poena pecuniaria in actione iniuriarum si

reus

reus non est soluendo potest conuerti in corporalem. reiecta bonorum cessione per eum facta.

11. Pena pecuniaria ex delicto descendens applicanda parti, nunquam conuertitur in corporalem, nisi actore cōsentiente: in cuius manu est spectare suum debitorem si perueniat ad pinguiorem fortunam.
12. Reus qui debet penā pecuniariā soluere, vel fustigari, ex delicto per eū cōmisso, si cum est soluendo, vult potius fustigari, quam soluere, in hoc non est audiendus. sed iudex debet eum cōpellere ad soluendum.
13. Reus detentus in carceribus pro pecunia descendente ex delicto, & parti applicanda, si non est soluendo, nec parvult cōsentire pene conuentioni, an sit relaxandus a carceribus iniuncta parte.
14. Pena pecuniaria sisco adiudicanda, mutari potest in corporalem: etiam nolente accusatore.
15. Intellectus ad cap. Odoardus. de solu.
16. Intellectus ad cap. finem litibus. de dolo. et contu.
17. Pena dicitur illud, quod pro iniuria imponitur: siue civiliter, siue criminaliter agatur.
18. Multa quid sit, et de differentia inter multam et penam.
19. Conclusio Regij concilij.
20. Pena pecuniaria nō conuertitur in corporalem quando condemnatus ad dictam penam pecuniariam est nobilis & non est soluendo.
21. Pena pecuniaria an conuertatur in corporalem quando condemnatus est officialis, & fuit condemnatus in iudicatu, & non habet unde soluat.

Reus qui non habens in bonis fuit corporaliter punitus, non potest amplius pro pecuniaria pena molestari, etiam quod ad pinguiorem fortunam deuenit.

1. **P**ETRVS Stephanus Puig, & Michael Ioannes Puig alias Guineas fratres villæ Granullariorum fuerunt capti in quadam ecclesia, à qua non violenter, sed legitime, & iure permittente, extracti fuerunt ratione & occasione cuiusdam homicidij per eos perpetrati. Qui cum regijs carceribus mancipati fuissent, & allegata ab eis immunitate ecclesiastica, eam consecuti fuerunt: & per consequens, vitæ & membrorum veniam. iuxta tex. in cap. inter alia. de immuni. ecclesiæ. & c. reum. & c. id constituimus. 17. q. 4. Sed quia pro eo quod iniuste fecerunt erant alijs legitime puniendi. iuxta dispositionē dicti cap. inter alia. ibi. super eo tamen quod iniuste fecit, est alijs legitime puniendus, quod intelligitur pecuniariter dum taxat: vel alia satisfactione præter poenam corporalem. iuxta glo. dicti cap. in verbo. puniendus. & est tex. in c. reum. & in dicto. c. id constitui mus. dicta. 17. q. 4. fuit declaratum per iudicē dictæ immunitatis ecclesiasticæ, q̄ retinerentur pro damnis, & iniuria partis instantis. Verum, quia dicti fratres Puigs, hac de causa retenti fecerunt celsionem bonorum,

rum; per quam ostensum est, ipsos non fuisse soluendo dicta damna, & iniuriam, & proinde à parte instantis petita fuerit commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem, per regulam, qui non habet in ære luat in corpore, fuit dubitatum, an in hoc casu esset locus dictæ instanti commutationi pœnæ: vel an admittenda sit dicta bonorum cessio, ut eius beneficio prædicti essent relaxandi à carceribus iuxta dispositionem text. in l. l. C. qui bon. cedere possu.

- Et primo videtur dicendum, non esse locum dictæ pœnæ commutationi: neq; in hoc casu regulam, qui non habet in ære luat in corpore locum habere. Agitur enim de pœna omnino parti applicanda, ut constat in declaratione super contentione dictæ immunitatis ecclesiasticæ facta, in quo casu, si debitor nō est soluendo, pœna illa pecuniaria non potest in corporalem conuerti: & sic admissa bonorum cessione, reus debitor venisset simpliciter relaxandus ita Panor. in cap. Odoardus. nu. 5. extra de solutio. vbi expresse distinguit, quod aut quis cōuenitur ad interesse, & ad pœnam quæ veniat parti applicanda, & tunc dicit, non posse fieri pœnæ commutationem. Aut vero pœna venit applicanda fisco, & agitur ad vindictam, & tunc potest fieri commutatio pœnæ pecuniariæ in corporalem etiam inuito accusatore. Ratio prædicti argumenti hæc esse potest, nam pœna

quando in totum parti applicatur, illa causa dicitur civilis causa. gloss. in. l. 3. in verbo centum aureorum. ff. de sepul. viola: quæ tenuit, quod quando pro crimine agitur ad pœnam applicandam parti iudicio dicitur civilis: quando vero agitur ad pœnam fisco applicandam, tunc causa dicitur criminalis. Et hanc opinionem tenent omnes. videlicet. Bart. in dicta. l. 3. in prin. quæ refert Abb. in rubr. de iudi. num. 5. Zaf. consil. 19. num. 1. vol. 1. Et dicit Io. de Pla. in. l. 2. in vlt. verbo. de his qui ex publi. rationib. lib. 10. C. dictam glo. communiter per Doctores teneri. Idem dicit Curs. Iuni. in rubr. de iudi. ff. num. 18. quem refert Duchyas. in regi. 35. in secunda ampliatione. Quam quidem opinionem dicunt communem canonistæ in rubr. de iudi. & in specie Aret. num. 19. & Deci. num. 95. & Ripa. nu. 91. & sequen. Idem quoq; Maran. de ordine iudicio. in 4. parte. distinctio. 1. num. 2. vbi multos alios allegat. & Iul. Cler. in præcti. §. si. questio. 1. versu. Quarta igitur fuit opinio. vbi etiam se ad alios infinitos refert: quos omnes per eos videre poteris. Sed in causis civilibus non habet locum hæc regula, quod qui nō habet in ære luat in corpore. ut per Ias. in l. si quis id quod. num. 28. versu. Limita istam regulam. ff. de iuris. omni. iudi. & ibidem Iacob. Butr. & Alexan. Bal. & Angel. in. l. si. ff. in ius vocand. facit tex. in. l. nam his iuncta.

iuncta. l. præcedenti. ff. de dolo malo. secundum dictarum legum materiam subiectam. & est glo. in l. vbi cunq; ff. de fideiussorib. vbi tenet, quod per cessionem bonorum, quis liberatur à civili obligatione: quod intelligas tantum, vt non cogatur pati iudicium. vt est tex. in l. qui bonis. ff. eodem & in l. i. C. qui bon. ceder. pos. ibi. *in eo enim tantum modo hoc beneficium prodest, ne iudicati detrahantur in carcerem.* Ergo conclusum videtur, dictis Stephano & Michaeli Puigs fratribus admittendam esse propter eorum inopiam dictam bonorum cessionem per ipsos factam: & nullatenus in eis habere locum pœne commutationem. per dictam regulam qui non habet in ære luat in corpore.

4. Secundo pro hac parte facit, nā cum pecunia mulctæ nomine debetur, & debitor non est soluendo, debet facta cessione bonorum liberari: & illa mulcta non debet in corporealem pœnam conuerti, quia regula qui non habet in ære luat in corpore non habet locum in mulcta: immo iudex potest illā remittere propter paupertatem. l. illicitas. §. fi. vbi glo. & Bart. ff. de officio præsid. l. fi. & ibi not. Bal. C. de modo mulc. Bar. in l. i. in fi. ff. de pœn. & in l. i. ad fi. prin. ff. si quis ius dicenti non obtempera. & in l. iudex post quam ff. de re iudi. vbi rationem diuersitatis assignat. Et Bal. in l. certa ratione. in fi. C. quando prouo. non est

necessæ. Quod quidem adeo est verum in mulcta, quod etiam contra fiscum admittenda est bonorū cefsio. vt latè Ias. in. §. pœnales. nu. 43. & 49. insti. de actio. & Marquill. in vsati. quia iustitia. q. 13. quæ incipit, quero qualiter intelligendū est, qui non habet. Sed retentio rei quæ fit in carceribus pro damnis & iniuria post consecutam immunitatem ecclesiasticam dicitur mulcta, ea quidem ratione, quia pecunia damnorum, & iniuriæ quæ venit parti instanti applicanda, nulla lege, certa & specialis designata est: sed potius arbitrio iudicis venit diffinienda, & proinde mulcta appellatur. Quinimo mulcta ibi dicitur, vbi specialiter pœna non est imposita. vt in l. aliud est fraus. ibi in versi. Quinimo mulcta. Ergo patet dictos fratres Puigs facta bonorum cessione propter eorum peupertatem fuisse relaxandos: & pœnæ commutationi instatæ locum non fuisse.

5. Tercio ad corroborandam hanc opinionem proponitur tex. in cap. inter alia. de immuni. eccles. iuncta ibi glo. in verbo pœnam. vbi tex. & glo. volunt, fugientes ad ecclesiam debere esse securos ab omni genere pœnarum. & concordat tex. in cap. reum. & c. id constituimus. 17. q. 4. vbi iura illa volunt dictos fugientes ad ecclesiam ab omni corporali pœna esse releuandos. Ergo sequitur, quod gaudentes immunitate ecclesiastica si retineantur pro damnis & iniuria

iniuria partis instantis non possint ob in opiam eorum luere in corpore, sed potius bonorum sessionem factam esse admittendam.

6. His tamen non obstantibus, contraria opinio verior existimatur, scilicet, quòd vbi ex delicto imponitur poena pecuniaria si datur impotentia soluendi, debet fieri commutatio in poenam corporalem: & sic cessio bonorum non habet locum. Quod primo probatur per tex. in l. si quis id quòd. & ibi per Ias. num. 27. ff. de iurif. omni. iudi. vbi expresse tex. videtur hoc idem sentire. ibi in verbis. *Et in eos qui inopia laborant corpus torquendum est.* ita Ioan. Fab. in. §. si. num. 4. institu. de actionib. vbi expresse inquit, quòd quòdo quis est debitor ex delicto & non est soluendo, poena pecuniaria conuertitur in corporalem. tenet Ias. in eodem. §. nu. 13. Salycet. in l. 1. nu. 7. C. qui bon. cede. pos. Quam regulam fatentur communiter approbatam Alber. in rubri. qui bon. cede. pos. Cepo. concil. 9. crimi. & idem sentit glo. in reg. peccatum. in verbo peccatum. de reg. iur. lib. 6. Quæ communis & recepta opinio probatur, ex eo quòd in poenis pecuniarijs ratione criminis infligendis, qui non habet unde eas soluat corporali poena est animaduertendus: vt est tex. in l. 1. §. si. ff. de poen. ibi in verbis. *vt eis qui poenam pecuniariam egentes deludent, coactionem extraordinariam indicant.* concordat rex. in l. fi. ff. de iniuriis

vocan. & tex. in l. quicumq. C. de feruis. fugit. ibi. *Quod si ad prædictam poenam soluendam, is qui suscepit minime sufficiat, a estimatione competentis iudicis castigatio in eum procedat.* Quòd sanè intelligendum est, de castigatione corporali. prout glo. in verbo castigatio ita exponit, concordat etiam tex. in l. fi. C. de sepul. violat. vbi prohibetur, sub poena quinquaginta librarum, nequis sepulchra defuncti propter eius debitum audeat impedire: et si contrafecerit, nec possit dictas quinquaginta libras soluere. debet luere in corpore. concordat deniq. tex. in l. qui heredes. ff. de incen. rei. naufra. ibi. *Aut noxam, sarcire iubetur, aut si minus idoneus sit, leuius castigatur.*

7. Quam quidem regulam & sententiam scribentes extendendā esse fatentur, vt non tantum procedat, quando quis ob crimē pecunia mulctatur in veram & propriam delicti commissi poenam, sed et si poena ea sit satisfactio damni, ipso crimine proximo illati, siquidem ea poena alterius respectu sit interessē dāni illati, tamen ob ipsius delinquentis culpam, vera & propria poena esse censetur: & ob id, in corporalem mutatur prætextu inopiæ. vt est tex. notabilis in cap. finem litibus. ex. de dolo & contu. & est glo. in cap. reprehensibilis. in verbo proprium. ex. de appellationib. Pañor. in dicto cap. finem litibus. num. 5. vbi commendat illum tex. esse menti tenendum,

contra

Decisiones..

contra opinionem quorundam dicentium, commutationem pœnæ pecuniariæ ad corporalem nō fieri, nisi quando pecunia veniebat applicanda fisco. vt not. per Innocen. in cap. Odoardus. de solutionib. & tamen dicit, dictum cap. finem litibus. esse tex. rotundum in contrariū. Et plus dicit per illum tex. probari, videlicet, hanc commutationem posse fieri non solum cum pecunia soluenda est pœna ex parte vtriusq; sed etiā, cū ex parte rei est pœna: & ex parte actoris debentis recipere est interesse. Nam actor in casu illius. cap. petebat expensas, non vt pœnā, sed vt interesset: reus vero soluit, vt pœnam: quia ipse non habebat illā pecuniam. Quo tex. etiam probatur, quod contra clericum potest fieri pœnæ pecuniariæ commutatio in corporalem quemadmodum contra

8. laicum. Secus vero est, vbi pecunia soluenda non est pœna ex parte rei qui soluendo non est: quoniam tunc non fit commutatio, sed expectatur reus qui non est soluendo donec per uenerit ad pinguiorem fortunā, per tex. in cap. Odoardus. de solutionib. quem tex. Panor. dicit ita esse intelligendū. sequitur Nicol. Boer. in decisio. 349. num. 11. vbi dicit, ita fuisse conclusum in curia pro quodā mercatore Parisiense ratione cuiusdam contractus fraudulentī, fuisseque latum arrestum die. 21. Ianuarij. 1526.

Et adco hæc opinio verior existi-

matur, quod sunt plures non infimi nominis existimantes cam procedere, licet condemnatus posset totam soluere summam excepto denario: quia ad huc tanquam non habens in zere posset luere in corpore. ita Bal. in l. cum sit. C. de sepul. viola. quem sequitur Alex. in l. si quis id quod. ff. de iurif. omni. iudi. tenet Felin. in cap. ad liberandā. nu. 4. ex. de iudi. Hæc tamen sententia nō placet Iasoni qui tenet contrarium in dicta. l. si quis id quod. num. 28. ff. de iurif. dict. omni. iudi. vbi dicit, quod pro minimis pœna pecuniaria non conuertitur in corporalem: dato quod non sit soluendo. Idem Ias. in auth. qui rem. C. de sacro sanct. eccles. Bal. in l. quicūq; versi. Item facit ad quæstionem. C. de seru. fugit. in quo loco dicit, quod pro minima pœna non debet quis in carceribus detineri. facit tex. & ibi glo. in cap. suam de pœn. vbi de æquitate qui soluit maiorem partem pœcuniæ liberatur à totali pœna. facit etiam dictum Bal. in auth. Sed iam necesse. C. de donationib. an. nup. quod si statutum velit, quod debitor possit capi propria autoritate, vel aliās fiat mentio de debitore, quod nō habet locum in debitore modicæ & paruæ quantitatis. per glo. ibi. & idem Florian. in l. alienationes. in. fi. ff. famil. hercif. De modico enim non est curandum. l. si debitori. ff. de iudi. & l. scio. ff. de in integr. resti. & ibi Alberi. de Rosa. Et hæc videtur

tur æquior opinio vt scilicet carceratus soluendo maiorem partem debiti descendens ex delicto non puniatur corporaliter pro modico, & restat: immo si illud modicum soluere non potest, debet ex carcerari: præstata cautione de soluendo, si ad pinguiorem peruenit fortunam. ita concludit Nicol. Boer. in dicta decis. 349. num. 8. versi. Quinimo.

10.

Iuuatur hæc sententia, quod pœna pecuniaria descendens ex delicto potest cōuerti in corporale, quando reus nō est soluendo, & maximè in casu nostro, in quo agitur de pecunia debita ratione damnorū, & iniuriarū, ex doctrina Ioan. Fab. in §. si. nu. 4. insti. de actionib. vbi dicit, quod si quis agat iniuriarū, & concludat ad pecuniam & reus condēnatus velit cedere bonis, quod eius cessio nō est admittēda, sed quod pœna pecuniaria est conuertēda in corporale. Sentit idem Angel. in cod. §. nu. 5. vbi dicit, quod quando quis est debitor ex delicto, siue sit debitor priuatorū, siue fisci, non potest cedere bonis ne delictū remaneat impunitum: imo nō potens soluere debet luere in corpore. Eandē Fab. sententiam tradit Boer. decis. 349. nu. 8. & Innocen. in cap. Odoardus. in versi. Si autem conueniatur quis actione iniuriarum. & ibidem Barba.

11.

Scias tamē, quod hæc vltima opinio quæ verior esse censetur, limitatur semper, & restringitur, vt tunc demū procedat, quādo pars instans

cōsenserit quod fiat dicta pœne pecuniariæ cōmutatio in pœnā corporale. Non enim debet fieri dicta cōmutatio, licet pœna pecuniaria decēderet ex delicto: nili actore cōsentiente. vt probatur in l. si. ff. de iniur. vocan. ibi. *ex querela patroni*. l. si. in l. si quis id §. nu. 28. vbi dictū. l. si. allegat. ff. de iurif. omni. iud. Bal. in l. quod si minor. §. si seruus. ff. de minorib. Panor. in ca. Odoardus. nu. 5. de solutionib. Felin. in cap. ad deliberandā. nu. 3. de iudicis. Ratio est, quia est in manu partis instantis cui omnino pœna venit applicanda expectare suū debitorem, si perueniat ad pinguiorem fortunā. Et ideo dicta pars instans potest dicere, & nō vult, quod dicta pœna pecuniaria conuertatur in corporale ne eius actio extingueretur. vt. l. si vnus. §. si ante iudicem. ff. de iniurijs. & in l. diuus. in si. ff. de iure patro. ita Paul. de Cas. in l. si nu. 3. ff. de iniur. vocan. & Inno. expresse in dicto. c. Odoardus. de solutionib. maximè quia inuita parte, aliud pro alio solui non potest. l. 2. ff. si cert. petita. Et in tantum hoc est verum, & si reus cū esset soluendo vellet potius subire pœnā personale congruentē, quā soluere, nō debet iudex eū audire: sed cogere soluere, & bona suauēdere. ita Bal. in l. quicūq; C. de seru. fugi. in pē. col. Paul. de Cas. in dicta. l. si de iniur. vocan. nu. 3. Pro quibus etiā facit optimaratio, quia nemo est dñs membrorū suorum. l. liber homo. ff. ad leg. aquil. Perquam ratio

12.

D nem

Decisiones.

nē Hippoly. de Mar. in singul. 651. hunc passum decidit. nu. 2. inquit, quòd si ille qui debet soluere poenam pecuniariam, vel fustigari ex delicto per eum commissio est soluendo, & vult potius fustigari quàm soluere, quòd iudex non debet eum audire sed debet illum cogere ad soluendum, & bona sua vendere. vide de his latè per Felin. in cap. sicut iudæi. num. 2. cum sequen. de iudæis, non enim debet permittere iudex, quòd quis sponte & ex propria sua voluntate irroget sibi infamiam quæ per executionem poenæ corporalis afflictivæ irrogari solet, sed tutiorem eligere viam debet, quæ est executio bonorum. Et proinde si pars cui poena pecuniaria venit applicanda non consentiat quòd fiat poenæ commutatio cum reus est soluendo, eius voluntati erit standum: & iudex vt supra dictum est, tenetur compellere reum ad soluendum, & bona sua vendere.

13. Sed restat dubium, quid quando actor non vult consentire dictæ poenæ commutationi, & reus non est soluendo, an tunc admittenda sit bonorum cessio, taliter, quòd reus inuita parte veniat relaxandus, vel an dicta parte instante sit dictus reus retinendus in carceribus donec soluat? Huic dubio satisfacit Paul. de Cast. in dicta. l. fin. ff. de in ius vocan. num. 3. vbi dicit, quòd hoc poterit arbitrari iudex, ne talis reus qui non est soluendo moriatur in

14 carceribus. Et hæc quæ diximus de consensu partis instantis intelliguntur, quando poena priuato accusatori applicatur: nam si ea fisco adiudicetur, mutatur in corporalem etiam nolente accusatore. vide Dida. à Couarru. variar. resolu. cap. 1. num. 8. vers. Hæc vero commutatio.

Non obstat primum argumentum, in quo resoluius, quòd quando poena pecuniaria omnino venit parti applicanda, non potest illa pecuniaria poena incorporalem conuer-ti, cum debitor non est soluendo, eo maximè, quòd tunc causa dicitur ciuilis: & in ciuilibus non militat regula qui non habet in are luat. Nam illi argumento triplici solutione responderi potest Et primo si dicamus illud quidem procedere: quando poena pecuniaria descendit ex debito & contractu simplici, quo casu, poena pecuniaria cum debitor non est soluendo, non potest conuer-ti incorporalem. ita Bal. in l. si. ff. de iniur. vocan. per tex. in l. nemo carcerem. C. de exactorib. tribut. lib. 12. laf. in l. si quis id quod nu. 28. ff. de iurif. omni. iud. Nicol. Boer. in decis. 349. num. 8. vers. Et istam regulam. & Felin. in. cap. ad deliberandam. num. 2 de iudicis. Et cum debitum ratione damnorum & iniuriæ per dictos fratres Puigs parti instati illatorum descendat ex maleficio, & non ex aliquo contractu: merito est concludendum, cessione bonorum

- rum non esse admittendam, sed potius locum esse commutationi poenae pecuniariae incorporalem per
 15. supradicta. Secundo idem primum argumentum obsoluitur, si dicamus, illud procedere, quando pecunia soluenda parti non est poena ex parte rei qui soluendo non est, quoniam tunc non fit commutatio: sed expectatur reus qui non est soluendo donec peruenit ad pinguiorem fortunam. iuxta textum in dicto capit. Odoardus. de solutionib. quem tex. Panor. ita intelligit in cap. finem litibus. num. 5. de dolo & contu. qui dicit, ita quoque esse intelligendam. l. nam his. ff. de dolo. et. c. fi
 16. res. 14. q. 6. Secus vero est, quando pecunia soluenda ex parte rei est poena, licet ex parte debentis illam recipere sit interesse damni illati: nam tunc, poena pecuniaria licet parti tantum applicetur postquam ob ipsius delinquentis culpam vera & propria poena esse censetur potest incorporalem praetextu inopiae conuerti. ut est tex. notab. in cap. finem litibus. de dolo & contuma. ubi clare constat, quod illa poena expensarum appositae contra eum qui per excogitatum malitiam exceptiones ad impediendum & differendum processum opposuerat, quantumvis pecuniaria sit, & parti omnino applicanda, conuertitur praetextu inopiae incorporalem. ut ibi in
 17. tex. Et si soluendo non fuerit alia secundum arbitrium discreti iudicis agatur.

becm-4

concordat gloss. in capit. reprehensibilis. in verbo. proprium. ex. de appellationibus. & Panormit. in dicto cap. finem litibus. num. 5. Tertio denique satis abunde dicto primo argumento satisfactum erit, si dicamus, illud procedere, quando sumus in causa mere ciuili: hoc est quando poena pecuniaria soluenda parti descendit ex contractu simplici ut supra iam dictum fuit. Secus vero est, quando quis agit iniuriarum licet concludat ad pecuniam: quoniam tunc si reus condemnatus velit cedere bonis, eius cessio non est admittenda: sed poena pecuniaria in corporalem conuertenda est. ita Ioan. Fab. in. §. fi. num. 4. institu. de actionib. & ibidem Angel. nu. 5. Boer. decisio. 349. num. 8. Innocen. in capit. Odoardus. in versi. Si autem conueniatur quis actione iniuriarum. & ibidem Barbat.

Neque obstat secundum argumentum in quo dicebamus, commutationem poenae pecuniariae incorporalem non habere locum in multa. Nam illud verum esse fateamur in multa: per doctrinas ibidem allegatas. Sed in casu nostro, pecunia soluenda parti ratione damnorum, & iniuriae, cum descendat ex delicto, non quidem multae nomine debetur: immo nomine poenae exoluenda est. Nam illud quod pro iniuria reo imponitur siue ciuilitate, siue criminaliter agatur, poena sepe dicitur. ut expresse habetur in. §. in

D 2 sum-

summa. instituta. de iniurijs. ibi
*Et siquidem civiliter agitur (aestimatio-
 ne facta secundum quod dictum est) poena
 reo imponitur.* Si autem criminaliter,
 officio iudicis extraordinaria poena
 irrogatur. vide etiam tex. in. §.
 poena autem iniuriarum. eodem ti-
 tu. institu. de iniurijs. facit etiam
 gloss. in dicto. §. in summa. in ver-
 bo. poena. eodem. titu. qua gloss.
 probatur, quod pecunia quæ pro
 iniuria parti venit soluenda dicitur
 poena. Concordat tex. in capit. in-
 ter alia. de immunita, ecclesia. ibi.
*pro eo tamen quod inique fecit est alias
 legitime puniendus.* iuncta ibi gloss. in
 verbo puniendus. quæ exponit. pe-
 cuniariter. Nam cum ibi reus ratio-
 ne immunitatis ecclesiasticæ releue-
 tur ab omni genere poenarum pro
 delicto commisso, vult Romanus
 pontifex quod pro eo quod inique
 fecit alias legitime puniatur: & sic
 dissonit alias poenam esse irrogan-
 dam quæ pecuniaria pro damnis &
 iniuria intelligenda est vt ibi in glo.
 & prout praxis ita interpretatur
 & obseruat. Concordat etiam tex.
 satis apertus in capit. id constitui-
 mus. 17. q. 4. ibi in verbis. *ut ei qui
 reus fuerit criminofus de satisfactione
 conueniat.* ponderando illud verbum.
 de satisfactione, quod verbum ibi
 poenam significat. Nam satisfactio
 iniuria licet parti fiat dicitur poena.
 Secundum Azonem. in summa de
 poen. & vide latè Maran. de ordin.
 iudi. in quarta parte in prima di-

18 stinctio; num. 10. Et sic cum lege
 imponatur. quod quis pro damnis
 & iniuria pecuniariter puniatur, vt
 supra, poena quidem dicenda est,
 quam quisq; euitare potest. vt no-
 tatur in. l. quicumq; in gloss. super
 verbo. vel tertio. C. de seruis fugi-
 ti. & in. l. multa. ff. de conditionib.
 & demonstra. Multa autem est ani-
 maduersio vel poena pecuniaria ar-
 bitrio iudicis inflicta ad correctio-
 nem malorum morum. Et dicitur
 multa illa poena, quæ non est à. l.
 statuta, vel expressa: nam iudices
 in pluribus casibus legibus non scri-
 ptis, sic multare possunt litigantes.
 Et ex hoc patet differentia inter
 multam & poenam. Nam poena
 generaliter sumitur tam pro poena
 pecuniaria, quam pro poena corpo-
 rali seu capitali: quamuis poenæ
 pecuniariæ quantitas postea veniat
 à iudice taxanda. vt in casu. l. si
 quando. C. vnde vi. & vide in. §.
 atrox iniuria. inst. de actionib. &
 in. l. iniuriarum aestimatio. ff. de
 iniur. & ibi gloss. & Bart. Et ita
 intelligenda est. l. constitutionibus.
 in. §. i. ff. de iniurijs. dum dicit quod
 poena imponitur aestimatione iudi-
 cis: quod debet intelligi, id est taxa-
 tione iudicis. Sed multa sumitur
 pro poena pecuniaria & per senten-
 tiam à iudice irrogata. vide etiam
 differentiam inter multam & poe-
 nā. in. l. si qua poena. ff. de verb. signi-
 fi. Et cum regula, qui non habet in-
 ere. habeat locum, quando poena
 pecunia-

pecuniaria descendit ex delicto, vt in casu nostro, atque etiam cum pecunia soluenda parti, ex parte rei est poena. per dictum capitulum finem litibus. de dolo & contumacia merito concludendum est, dictum secundum argumentum non ob-¹⁹ stare.

Non obstat deniq; tertium fundamentum, quod pro contraria parte retuli in quo dicebam, gaudentes immunitate ecclesiastica non posse ob eorum inopiam pro damnis & iniuria partis instantis luere in corpore: cum sacris canonibus statutum sit, fugientes ad ecclesias ab omni genere poenarum esse releuandos. vt per iura ibidem allegata. Nam illud verum esse fate-
mur, ratione principalis delicti, vt puta homicidij, vel alterius, pro quo ad ecclesias fugientes, dicta immunitate ecclesiastica gaudent. Tales enim ratione illius delicti ab omni poenarum genere sunt immunes. Sed hic non agitur, de delicto principali, sed de damnis & iniuria ratione delicti, parti lesa illatis, quibus delinquens iure permittente punitur. vt in dicto cap. inter alia. & in alijs iam allegatis: qui cum non sit soluendo, & ea poena descendat ex delicto poterit puniri poena corporali saltem non corporis afflictiua per supradicta: quia ab af-²⁰ flictiua dicta ecclesiastica immunitas illum releuat.

Qua propter ex his apparet, pre-

dicta fundamenta non ob stare, sed potius poenae pecuniariae commutationi locum esse, vt scilicet illa in corporalem, parte petente, conuer-
ti possit, quando descendit ex delicto, vt supra latius ostensum est.

Et secundum hanc vltimam opinio-
nem fuit conclusum, in Regio criminali consilio. die. 27. Octobris. 1582. in facto fisci procuratoris regiae curiae, & partis instantis, contra dictos Petrum Stephanum Puig, & Michaellem Ioannem Puig alias Guineas fratres, post declarationem immunitatis ecclesiasticae in eorum fauorem factam, in regijs carceribus detentos, pro damnis & iniuria, partis instantis, a quibus facta fuit bonorum celsio, cui per partem instantem contradictum fuit: & postulata poenae mutatio. Qui cum non potuerint subire poenam pecuniariam ob eorum inopiam de qua per cessionem bonorum ab eis factam constitit, fuit meritis processus atensis conclusum, praedictos Puigs alias Guineas, banniendo esse, prout banniti fuerunt, a praesenti principatu Cathaloniae, & Comitibus Rossilionis, & Ceritaniae, ad quinquennium.

ADDITIONO.

Dixi supra num. 6. quod vbi ex delicto imponitur poena pecuniaria si datur impotentia soluendi debet fieri commutatio in poenam corporalem.

D 3 nunc

nunc limita hoc dictum procedere & habere verum tantum in personis vilibus, & non in nobilibus & egregijs, hos enim non posse corporaliter puniri, etiam quod solvendo non sint tradidit. Bart. in. l. 1. §. fi. ff. de pœnis. Iason. in. §. pœnales. num. 44. & ante eum Arcti. institu. de actionib. Salicet, in. l. & si superior. in. 3. colum. C. de ijs qui notan. infam. Socin. in regula. 81. in Quarta fallen. Iason. in. l. si quis id quod. num. 28. versi. Tertio limita. ff. de iurisdic. omni iud. & in auth. ad hæc. in fi. C. de iudi. Couar. variar. resolu. lib. 2. cap. 9. num. 4. in fi. versi. Octavo. quamvis regulariter. latè Menochi de arbitrar. lib. 2. Centu. 5. casu. 447. num. 10. & Farinaci. de delic. & pœnis. q. 26. num. 21. Et ratio est, ne nobiles puniantur maiori pœna, quam meretur delictum per eos commissum: esset enim contra. cap. vt asseramus. 24. q. 5. & in authen. omnes peregrini. C. communia de successio. Absurdum autem hoc ideo sequeretur, quod pœna omnis corporalis quamvis minima in persona nobili grauior est quamvis pœna pecuniaria, etiam magna. l. in seruorum in fi. vbi Bart. ff. de pœnis. idem in. l. 4. ff. eodem. in fi. plures recenset Gramatic. voto. 35. num. 23. Et non officit quod dicitur in iudicijs non esse faciendam personarum exceptionem per cap. nouit de iudicijs: quia hoc procedit

in spiritualibus, non autem in temporalibus, in quibus videmus aliud esse multis in casibus statutum in nobilibus, aliud in humilioribus plebeis vilibus & abiectis. videte Menochi. in loco citato num. 11. 12. & 13. qui adhuc dicit super hoc esse cogitandum: cum. l. in seruorum. in fi. ff. de pœnis si rectè perpendatur loqui videatur tam de nobilibus hoc est de decurionibus, quam de plebeis.

²¹ Excipiuntur etiam à dicta regula qui non habet in ere luat in corpore officiales in sindicatu condemnati ad pœnam pecuniariam: quia dicta pœna ob eorum in opiam non solet in corporalem commutari. Bald. in cap. 1. in. §. iudices. num. 2. de pace iuramen. firman. Amadeus in tracta. sindicatus. num. 100. & multos recenset Iul. Clar. in practic. q. 95. versi. Et scias. Et dicit Farinacius hoc procedere in officialibus de consuetudine. de delict. & pœnis. l. q. 26. num. 18. quia vt inquit, quamvis de rigore iuris, quando condemnantur in sindicatu, & non possunt soluere pœnam pecuniariam in quam fuerunt condemnati deberent pœna corporali puniri, sicut puniuntur alia priuatæ persone, tamen dicit de consuetudine hoc non seruari sed detinentur in carceribus donec soluant, teste Bal. in dicto cap. 1. §. iudices. nu. 2. & ibi apostilla. de pace iuramen. firman. & Paris de Puteo. & Amade. in tra. sindica

findica. in locis relatis per Clarum, in dicta. q. 95. in dicto versu. Et scias.

22. Scias præterea, quod reus qui non habes in bonis fuit corporaliter punitus, non potest amplius pro pecuniaria poena molestari, etiam quod ad pinguiorem fortunam deuenierit. l. sed & si vnus. §. cum seruus. ff. de iure iurand. l. queritur. §. minor. & §. si seruus. ff. si ex noxali cau. aga. l. as. post Aret. in. §. poenales. num. 47. institu. de actionib. tenet idem Farinaci. de delict. & poenis. dicta. q. 26. num. 24. vbi plures alios recenset idem sentientes.

Cap. 7. In quo quaritur, qua poena puniendus sit ille, qui in via & strata publica amplectitur aliquam domicellam inuitam & acclamantem: illius pudicitiam attentando.

1. **I**bidinis vicium a fundamentis Deus eradica.
2. Voluntas sola & cogitatio illa scilicet quæ stat in finibus ipsius cogitationis non puniuntur.
3. Animus non potest per testes probari.
4. Voluntas interior & sic animus iudicatur per actus externos.
5. Conatus cum attentato puniuntur licet delictum non sit consummatum.
6. Stuprum cum virgine vi & contra eius voluntatem commissum puniuntur poena

mortis.

7. *Attentatum in materia attentandi pudicitiam virginis inuitæ puniuntur pro delicto consummato.*
8. *Affectus cum attentato in atrocissimis delictis puniuntur non secuto effectu eadem poena sicut in delicto consummato.*
9. *Attentatum in materia stupri visum non puniuntur poena ordinaria, ac si delictum fuisset consummatum.*
10. *Stuprum consummatum sine violentia non puniuntur poena mortis,*
11. *Virginitas corporis non mulcatur per stuprum attentatum & non consummatum.*
12. *Iudex in arbitrariis non potest punire vsq; ad mortem.*
13. *Affectus de generali consuetudine non puniuntur non secuto effectu.*
14. *Iudex ubi in l. certa & specialis poena statuta est, non potest aliam arbitrari: quia inferenda sententia tenetur poenas ordinarias & in legibus constitutas sequi. Sed tunc demum ipse iudex potest arbitrari, quando per. l. certa non est statuta poena.*
15. *Attentans virginem vi ad stuprum puniuntur perfecto flagitio poena capitis: imperfecto vero poena deportationis.*
16. *Poena ordinaria quæ dicitur, & quæ extraordinaria.*
17. *Iudex cum euidenti causa, & ratione, potest poenas legum augere minuire & variare.*
18. *Attentans pudicitiam virginis inuitæ repentino motu causato ex amoris & libidinis furore non est puniendus poena ordinaria: sed extraordinaria arbitrio iudicis.*

19. *Libido quid sit.*
20. *A moris furore nihil vehementius.*
21. *Motus primi non sunt in potestate hominis.*
22. *Ebrius delinquens inebrietas mitius puniatur.*
23. *Index ubi lex punit affectum, non secuto effectu, potest ex potestate sibi a. l. concessa mitigare penam.*
24. *Conclusio Regij Concilij.*
25. *Osculans Virginem pro nimio amore, multo mitiori pena plectendus est.*
26. *Mulier nupta que turpiter virum de osculatur, aut sede osculari permittit, an amittat dotem.*

Titius in via publica inuenit Bertam domesticellam filiam Sæpronij quam inuita & acclamantē amplexus est, eius pudicitiam attentado. Ob quod, dictus Titius instantibus parte, & fisci procuratore regie curiæ fuit captus: & contra eundē processus criminalis factus & formatus. Verum in decisione causæ, in dubium venit, an dictus Titius esset puniendus poena ordinaria, ac si verè & realiter consumasset delictum cognoscendo illam inuitam carnaliter, an vero poena extraordinaria, pro illo affectu, & conatu tractato tantum in actum amplexus in uitæ mulieris.

1. Ad hanc quæstionem facilius soluendam præmittendū duxi, quod Deus iubendo puram esse habendā

cum corpore mentem, viciū libidinis a fundamentis eradicat. vt de Vteronomi. cap. 5. & Exodi. 20. & Matth. 5. Non concupisces. Non desiderabis uxorem proximi tui. vt Ecclesi. 25. & non concupisces mulierē. Prouerbior. 6. Ex corde enim exeunt cogitationes prauæ, furta, adulteria. ec. Matth. 15. Ideo Salomon in Prouerbij cap. 4. monet omni custodia præmuniendū esse cor. Et sic Deus solam cogitationem cū consensu puniunt. Iuris consulti tamen vt ex sententia Vlpiani percipiunt, solam mentem & cogitationem nō puniunt. vt in. l. cogitationis. ff. de pœnis. ibi *cogitationis penam nemo patitur.* & probatur alijs iuribus concordantibus; de quibus in glo. dictæ. l. in verbo. cogitationis. Quod quidem ea ratione fit, quod animus & sola mētis cogitatio illa scilicet quæ stat in finibus ipsius cogitationis, à solo Deo qui eorum est scrutator percipi potest. vt est glo. in. l. 2. ff. de interro. actionib. Cumq; homines ex liquidissimis probationibus indicare debeant. vt in. l. fi. C. de probationib. & ibi Doctor. & hæ probationes ad probandum solum animum solamq; mentis cogitationem dari non possint, neq; per testes. vt attestatur Innocen. in cap. super hoc. de renun. quem refert & sequitur Bal. in. l. si quis filio. §. eius qui. ff. de iniusto. irritos fac. testa. nimirum ergo si sola mentis cogitatio tanquā quid in corde iacens à iudice humano & tempo-

temporali non puniatur. Quod credo indistincte esse tenendum; excepto crimine heresis, ideo quod solo animo perficitur. Tamen verum esse fatemur, iuris consultos de corde iudicare per actus quosdam externos; quibus ductis cōiectant de interiori mēte. Vt puta in materia de qua agimus; capiunt cōiecturas proximi stupri, vel adulterij, ex colloquijs, aspectibus, seu visu, tactu, olculis, amplexibus, & his similibus. ita est tex. in c. nec aliqua. 27. q. 1. & ibi glo. in verbo cōcubitus; quæ notat casum, in quo per exteriora interior voluntas dinoscitur. & ponit exemplum in confabulatione, & amplexu. idē firmat glo. in l. quod ait lex. in verbo. in ipsis rebus. ff. ad leg. Iul. de adulter. Et quando externa quibus animus comprehenditur sunt principia & præparamenta ad aliquod maleficium consumandum, illa quidem externa in personis illa committentium (licet delictum non perfecterint) puniuntur tanquam excessus ex animo & proposito patratu & commissus. ita Bal. in l. data opera. num. 83. C. de his qui accusare nō poss. ubi ponit exemplum in eo qui percussit volens occidere dicens, cum morte non fecit; de vulnere illato puniendum est; quia illud delictum vulnēris est perfectum, quāuis homicidium non fuisset consumatum: quod etiam infra latius cōprobabitur.

Hoc igitur præmissis, & ex in eo

deductis, & allegatis, secute elicere possumus, dictum Titium pro excessu dicti amplexus inuita & acclamante Berta eius pudicitiam attentado puniendum esse; quia licet crimen stupri non consumauerit, tamen delictum amplexus inuita Berta perfectum & consumatum est: ac proinde puniendum. At cum quæstionis difficultas circa pœnæ impositionē versetur, ideo ad huius rei declarationem progrediar.

Scias, quod circa hanc quæstionem variae fuerunt hominum opinioniones; Sunt quidam sentientes, pœnam ordinariam Titio esse dandam, ac si verè & realiter delictum consumasset; Bertam carnaliter cognoscendo. Quorum ratio & vis subsequenti consistit argumento. Nam stuprum cū virgine vi & contra eius voluntatem commissum punitur pœna mortis, ut probatur in §. item lex Iulia in §. de publi. iudi. iuncto §. si autē per vim. eiusdē tituli. & ita tradit Iuli. Clar. in §. stuprum. in ver. Sed quero. in fi. Pro quibus etiam facit l. vnica. C. de rap. virgi. in prin. quo in loco virginum raptoribus pœna mortis imposita est. Sed in huiusmodi delictis attentatum punitur eadem pœna, qua puniretur delictum si effectus secutus fuisset. ut clare Bal. ostendit cōnotatur in l. si fugitiui. nu. 2. in fi. C. de seru. fugi. in quo loco allegat tex. in l. si quis non dicam rapere. C. de episc. & cleri. dicens ibi

D 5 hoc

Decisiones.

hoc esse speciale in hoc delicto: ideo quod pudicitiam attentauit. & confirmat ipse suum dictum in dicta. l. si quis non dicam rapere. num. 1. in versi. Septimo oppono. & Bar. in. l. 1. ff. de extraordinar. crimi. vbi dicit, quod peruenire ad osculum, tunc punitur hoc attentatum, ac si esset perfectum delictum: per dicta. l. si quis non dicam rapere. Iuuantur istæ opinioniones, ex eo, quod delictum hoc dicitur atrocissimum: ex quo Berta domicella fuit amplexa contra eius voluntatem, eo animo, vt de pudica impudica fieret. arg. l. qui vas. §. vetare. ff. de fur. & tenet hoc expresse glo in l. 1. in verbo propter voluntatem. ff. de extra ordinar. crimi. vbi hoc crimen enorme appellat, & reputat hoc delictum, atrocissimū Matth. de Afflic. in decis. 276. num. 4. At in atrocissimis delictis, affectus cum attentato punitur non secuto effectu eadem poena sicut in delicto consummato, maxime quando delictum consummatum non est, non ideo, quod per delinquentē steterit. sed quia illud consummare nō potuit. vt nostro casu iuxta glo. 1. in verbo. si quis. dictæ. l. si quis non dicam rapere. C. de epis. & cler. vide latè per Matth. afflictis. in dicta decis. 276. in prin. Ergo contra Titium in dicto casu cōclusum videtur, ipsum pro dicto attentato dicti amplexis contra Bertam domicellam inuitam & acclamantem causa perniciosa libidinis facto, poena mortis

esse puniendum.

9. Alij vero sunt qui contrariam tenere opinionem, videlicet Titium, non poena ordinaria pro dicto attentato tanquam si esset delictum consummatum esse puniendum, sed solū poena extraordinaria arbitrio iudicis. ita Cyn. in l. si. quis non dicam rapere. C. de epis. & cler. in. 6. oppositio. in sua distinctione. & Salycet. in l. is qui cum telo. num. 6. ibi dum declarat, quod quando affectus transit in aliquem actum, & ille actus non cadit in speciale nomen maleficij, habet locum poena extraordinaria iudicis arbitrio. Præterea, Matth. de Afflic. in dicta decis. 276. refert Raphaellem Cuma. cōsuluisse, quod si virgo non est corrupta, licet eam violenter postrauerit in terram, vt eam carnaliter cognosceret, sed non fecit, quia non potuit, non venit puniendus poena mortis. Accedat his quod scribit Iul. Clar. in. q. 83. versi. Osculum, in practi crimi. vbi dicit, quod inferens osculum mulieri per vim punitur poena extraordinaria: licet aliter iudicatum fuisset per Triuultium qui fecit cuidam gallo qui per vim osculatus fuerat mulierem nuptam caput amputari. vt etiā refert Bos. in titu. de extraordinar. crimi. post num. 3. Et hæc opinio iuxta Afflic. in dicta decis. num. 5. fundatur ex tex. in. l. 1. ff. de extraordinar. criminib. ibi. *Et si effectus sceleris potiri non possit propter voluntatem perniciose libidinis.*

libidinis, extra ordinem puniuntur. quiqui-
dem tex. intelligitur secundū glo.
in eo qui atentauit per osculum, &
basiam, & adde amplexum: quæ
sunt præcedentia veneris. vt est glo.
in c. nec aliqua. in verbo. concubi-
tus. 27. q. 1. quæ de amplexu etiam
mentionē facit: & est glo. in l. quod
ait lex. ff. ad legem Iul. de adul. in
10. verbo. in ipsis rebus. Horum autem
ratio duplex esse potest. Prima est,
nam de iure stuprum consummatum
sine violentia nō puniuntur poena mor-
tis, sed alia poena vt in. §. item lex
Iulia de adulterijs. insti. de publi.
11. iudi. Sed per stuprum attentatum
& non consummatum quia solū per-
peruentum est ad osculum seu am-
plexum contravirginem inuitam &
acclamantem non mulctatur virgi-
nitas corporis, neq; mentis, ergo mi-
12. tius arbitrariē debet puniri. Et non
obstaret glo. in. §. in summa. in ver-
bo. extraordinaria. insti. de iniurijs,
in qua habetur, iudicem in arbitra-
rijs posse punire vsq; ad mortē. quia
dicta glo. ad doctores communiter
reprobatur secundum Ias. in l. qui
iurisdictioni præ est. ff. de iurisdic-
tione. omni. iudi. & Anton. de Butr.
in cap. de causis. de officio. de leg.
& Bal. in l. quicunq; ff. de ser. fugi.
& est solem. glo. contraria illi glo.
in cap. inquisitionis. in verbo, alio-
quin, de accusationib. Secunda ra-
tio est, quia licet de iure conatus si-
ue attentatum ad delictum commit-
tendum debeat puniri etiam si non

sit secutus effectus eadē poena, qua
effectus puniretur. vt in. l. si cum
telo. C. ad leg. cornel. de siccar. &
in. l. si quis non dicam rapere. C. de
13. episco. & cleri. tamen de generali
consuetudine non puniuntur affectus
neq; conatus siue attentatum nisi se-
quatur effectus. prout attestatur
Specul. in titu. de accusationib. §. 1.
num. 7. versu. Quid si primo. in fi.
vbidicit, quod licet quis animo oc-
cidendi percusserit, & non moria-
tur percussus, tamen de consuetu-
dine percutiens de morte non puni-
tur, quod approbat Bal. in. l. data
opera. num. 83. C. de his qui accusa-
re non pos. vbi loquēs de eo qui per-
cussit volens occidere, resoluit mor-
te non secuta, percutientem de vul-
nere tantum esse puniendum. Atte-
stantur præterea de prædicta con-
suetudine Nicola. Boer. in. q. 316.
num. 3. & alij infiniti Doctores quos
citatur Iul. Clar. in præf. crimi. q. 92.
in prin. Et signanter de consuetudi-
ne Italiae patet per Gandinū. de ma-
lesi. in titu. de reb. non por. circasi.
per Bal. in consil. 361. in fi. lib. 1. &
consil. 443. num. 3. lib. 3. quem refert
Bolen. in repetitio. l. capitalium. §.
famosos. num. 75. ff. de poenis. De
consuetudine vero Franciæ constat
in practica Millei. fol. 50. num. 35. &
fol. 111. nu. 25. de cōsuetudine quoq;
Cathalonix constat per Guiler. de
Vallefica. in vñtico. si quis alicui
criminales foliam. num. 8. & de-
niq; de consuetudine totius mundi
attestan-

Decisiones.

attestatur Angel. in. l. i. §. si. num. 3. ff. quod quisq; iur. & in consil. 14. num. 3. licet ad huc quibuscum se-
cus esse videatur in atrocissimis de-
lictis. de quibus vide per Boer. in
decisio. 316. & per Felin. in scrip-
tis suis post titulum de appellationi.
vbi post regulam ponit octo limita-
tiones. & per Jacob. Bolench. in re-
petitio. l. capitalium. §. famulos. ff.
de panis. vbi ponit vndecim limita-
tiones. Et iuxta hanc vltimam opi-
nionem hisse rationibus fundatam
refert Iul. Clar. in. q. 72. in fine prin-
cipij se pluries vidisse iudicare in
suo senatu, & in specie super pudici-
tia attentata per Petrum Vicarietū¹⁴
qui puellę nubilę lectum ascende-
rat, & pectus tetigerat, neq; vltra
progressus fuerat, qui habita remis-
sione fuit absolutus. 3. Iunii. 1547.
Præterea iuxta hanc eandem opi-
nionem reperio fuisse decisum per
Matth. de Afflic. in decis. 276. vbi
refert, à se & ab alijs doctoribus &
consiliarijs & auditoribus Regiæ
Magentatis fuisse votatum, virum
propter osculum cum amplexu con-
tra voluntatem mulieris virginis ac-
clamantis in strata publica condem-
nandum esse ad pœnam relegatio-
nis à Ciuitate vbi fuit factum dictum
osculum per triginta miliaria: & ad
pœnam pecuniariam moderandam
secundum eius diuitias & pauper-
tatem. Sicq; patet, in hoc crimine,
attentatum non puniri pœna ordina-
ria qua puniretur delictum si con-

sumatum esset: sed extraordinaria
arbitrio iudicis. Affirmatq; idem
Matth. de Afflic. in dicta decisio.
num. 5. hanc opinionem fundari ex.
l. i. ff. de extraordinar. crimi. ibi. *et*
si effectus sceleris potiri non possit prop-
ter voluntatem perniciosam libidinis extra
ordinem puniuntur. qui tex. intelligitur
secundum glo. in eo qui peruenit ad
colloquia, & oscula siue basia. Ipse
vero non possum non hanc vltimam
sententiam atq; Afflic. opinionem
reprobare, affirmando, in casu no-
stro pœnam in iure ordinariam præ-
dicti delicti reperiri: & sic locum
non esse pœnæ extraordinarię iudi-
cis arbitrio. Quod ex sequentibus
probo, vbi in lege certa & specialis
pœna statuta est, non est, cur iudex
pœnam arbitretur: nam iudex infe-
renda sententia perpetuo sequi de-
bet pœnas ordinarias & in legibus
constituas, neq; illas temere potest
suo arbitrio augere, minuire, varia-
re, inflectere, aut infringere. ita Io-
doc. in practi. cap. 55. nu. 4. Neq; de-
bet esse mitior lege. vt in. §. oportet.
in auth. de iudicib. colla. 6. Sed tunc
demum arbitrari potest, quando cer-
ta & specialis pœna per legē im-
posita non est. vt in. l. i. §. expilatores. ff.
de effractorib. & expilatoribus. ibi.
Quibus nulla specialis pœna rescriptis
principalibus imposita est, idcirco causa
cognita, liberum erit arbitrium statuendi
ei qui cognoscit. cōcordat tex. in l. i. §.
ait prætor. ff. de iur. deliber. ibi si tem-
pus ad deliberandum petet, dubo. cum di-
cit tem-

cit tempus, nec adijcit diem, sine du-
bio ostendit esse in ius dicentis po-
testate quem diem præstituat. & est
tex. in l. si quis reum. ff. de custo. &
exhibitio. rco. vbi quando pœna sta-
tuta non est, præses de modo pœnæ
15. quàm inferri oporteat statuet. At in
casu nostro, & de quo agitur, per le-
gem, certa & specialis pœna statu-
ta est. vt expresse probatur in l. 1. §.
qui puero. ff. de extraordinar. crimi.
vbi sancitum est, quòd qui impudi-
citiæ gratia contra puellam quicquã
fecerit, perfecto flagitio, capite pu-
niatur: imperfecto vero in insulam
deportetur. Ergo concluditur in di-
cto casu, pœnæ exttaordinariæ iudi-
cis arbitrio locum non esse: & Mat-
thæum de Afflictis suosq; collegas
in dicta decisio. 276. non rectè sen-
sisse. Nam l. illa. l. & glo. ff. de extra-
ordinarijs eriminib. quæ volunt cum
qui peruenit ad osculum cum nup-
ta puniendum esse pœna extraordi-
naria. vt ibi in verbis. *Et si effectus*
sceleris potiri non possit propter volun-
tatem perniciosæ libidinis contra ordinẽ
punitur. intelligenda quidẽ in eo
loco est, quando osculum sit sine vi.
At quando cum vi, tunc sumus in
questione nostra: & in eo casu suc-
cedit tex. in eadem. l. 1. §. 1. qui loqui-
tur intentante, puellam ad stuprum
cum aliqua vi: & tunc ille tex. quã-
do tale delictum consumiatur ponit
pœnam ordinariam: vt delinquens
capite puniatur. vt ibi. *perfecto flagi-*
tio capite puniatur. Quando vero non

est perfectum, sed solum attentatũ,
ponit pœnam deportationis, quæ
predicto attentato in hoc speciali cri-
mine quoq; est pœna ordinaria: lo-
co cuius, quia in vlu non est, posset
delinquens cõdemnari perpetuo ad
16. trirremes. Nam pœna ordinaria di-
citur illa, quàm leges sanxerunt: quã
principes constituerunt; aut certè
quæ longa patriaq; consuetudine
introducã est. l. 1. §. 2. ff. ad sena. cõ-
sul. Turpilia. Et differt ab extraor-
dinaria, ideo quòd extraordinaria
est illa quàm iudex non ex legum,
Principum vè constitutione, aut ex
inolita consuetudine, sed ex proprio
arbitrio infert, & imponit. cap. de
causis. §. illis. ex. de officio de lega-
cap. super his. ex. de accusatio. l. ho-
dic. & l. sanctio legum. ff. de panis
& dicta. l. 1. §. expilatores. ff. de effrac.
Atq; ideo decisum videtur, quòd cũ
dicta. l. 1. in. §. qui puero. ff. de ex-
traordinar. crimi. statuat pœnam
contra attestantem puellam ad stu-
prũ, illa pœna sit ordinaria & proin-
de iudicem contra talem delinquẽ-
tem pœna extraordinaria suo arbi-
trio vti non possit: sed potius ordina-
ria per dictam. l. imposta.
Tamen non obstante hac ratio-
ne, quæ vrgentissima est, & cui vix
responderi potest, fateor dictum
Matthæum de Afflictis, aliosq; cri-
siliarios collegas suos rectè in casu
dictæ decisionis. 276. duabus ratio-
nibus in dicto casu pœnam arbitra-
ri potuisse. Prima ratio est, nam li-

cet

cet pro affectu & conatu siue attē
tato ad stuprum contra domicellam
seu virginē inuitam imponatur per
legem certa & specialis poena, quæ
est deportationis. vt in dicta. l. 1. §.
qui puero. ff. de extraordinar. crimi.
& iudex inferenda sententia sequi
debeat poenas ordinarias, & in legi-
bus constitutas, vt supra dictum est,

17. tamen cum euidenti maximaq; ratio
ne, potest iudex poenas legum auge-
re, minuere, variare, inflectere, aut
infringere. vt expresse habetur in. l.
et si seuerior. C. ex quibus cau. in-
fam. irroga. & in. l. si. ff. qui satis
da. cogan. quod explicat latē, & exē
pla proponit Gui. Pa. in. q. 206. Et
cū in casu propositæ quæstionis per
Afflictis. in dicta decis. 276. maxi-
ma adsit ratio, per quam dicti iudi-
ces perducti fuerunt ad mediocrē
poenam, quam esset illa poena depor-
tationis, merito dicendum est, eos

18. non esse repræhensione dignos. Ra-
tio autem & causa præcipua fuit,
quòd illud attentatum osculi cum
amplexu, fuit primus motus homi-
nis causatus ex amoris & libidinis
furore. Qui furor in honeste libidi-
nis & animi perturbationis ipsius
attentantis ostenditur, ratione viæ
publicæ, ab itinérantibus frequen-
tatæ: in qua hoc delictum commis-
sum fuit. Solent enim hæc clam cō-
muniter ob rei turpitudinem com-
mitti: ille vero delinquens palam,
amoris & libidinis furore commo-
tus, in strata publica virginis pud-

19 citiam attentauit. Ideoq; Cicero de
oratore, diffinit libidinem esse impe-
tum quandam animi non rectum.
Et iustitia. in. §. illudq; versi. Sed
20 nihil. in auth. quib. mod. natural.
effician. sui. refert, nihil esse vhe-
mentius amoris furore: esseq; perfe-
ctæ philosophiæ eum cohibere. Sic-
que glo. in dicto. §. illudq; in verbo.
vehementius. notat amorem appel-
lari furorem vehementem: vt licet
furiosus se non sentit, sic nec amo-
rosus. Et propterea. idem Iustinia-
nus. in. §. si. in lti. de successio. subla.
quæ fiebant per honor. vendi. hoc
amore correptos, bacchantes veluti
furore vini affectos dixit. Paul. etiam
Ægineta. lib. 3. eos qui hoc amore
detinētur, pereinde ac insanos phar-
macis curat: eisq; obliuionem, vel
nouam solitudinem ratione victus
21 inducit. At cum primi motus nō sint
in potestate hominis, vt in varijs lo-
cis ostensum est, & hi amantes in il-
lo instanti tanquam ebrij, furiosi, &
mente capti, ratione carere videan-
tur, merito hac ratione concluden-
dum est, aliquæ ex parte eis esse par-
cendum: saltem ne pro attentato, &
delicto non consumato poena ordi-
naria puniantur: sed alia extraordi-
naria arbitrio iudicis. arg. tex. in. l.
Diugs. ff. de officio præsid. & arg.
tex. in. c. sanè. cum duob. sequen. 15.
22 q. 1. & etiam arg. eorum. quæ de
ebrio dicuntur. Qui si existente ine-
brietate delictum commiserit, de-
bet puniri mitius: quam si non fuisset

set ebrius. ita Florian. in l. fed & si quacunq; §. fed si infans. ff. ad leg. aquil. & Guiller. Mayner in. l. in totum num. 68. & in l. fere in omnibus. num. 3. ff. de reg. iur. & Salice. in. l. diuus Traianus. C. ad leg. cor. deficiat. Abb. in cap. i. de maledi. & Bal. in. l. i. num. 45. C. vnde vi. in quibus locis prædicti Doctores concludunt, quòd licet ebrius debeat puniri ratione delicti, tamen quòd leuius puniatur. Pari quoq; ratione dicendum est, in iplis, qui repentinis motibus, vt ebrii amoris & libidinis furore incensi, pudicitiam mulieris

23. virginis attentat. Secunda ratio est, quia ubi per. l. punitur affectus ac si fuisset consumatus, potest iudex in dicto casu ex potestate sibi à. l. concessa mitigare pœnam si vult: sed nõ necessitatur. tex. est singularis in. l. aut facta. §. euentus. ff. de pœnis. Et refert Salycet. in. l. is qui cum telo. C. ad. l. Cornel. defica. nu. 6. in fi. Baldum dum legeret dictam. l. ita hanc rem intellexisse, huncq; dedisse intellectum. Cuius etiam mentionem facit. Afflic. in dicta decisio. 276. nu. 7. Et sic videtur Matthei de Afflic. aliorumq; sequacium sententia & opinio hille rationibus cõfirmata & corroborata. Secundum

24. quam opinionem etiam conclusum fuit in nostro Regio cõcilio die. 10. die Augusti. 1583. in facto fisci procuratoris Regiæ curiæ contra Iacobum Sarraima agricolæ villæ Olesix delatum & inculpatum, quòd in

via, & strata publica qua itur à dicta villa Olesix ad locum de Vacarisses, Iustinam Durana domicellam filiam Farmini Duran eiusdem villæ inuitam & acclamantem amplexus fuerit eius pudicitiam attentando. Qui fuit extraordinariè punitus, & bannitus à principatu Cathalonix, & comitatibus Ruscilionis & Ceritanix ad quinquennium.

AD D I T I O.

Approbat Tibe. Decian. decisio- nem hanc in tracta. crimi de strupovel coitu violento. num. 8. tom. 2. vbi inquit, quòd quando famina nõ fuit stuprata, sed per vim osculata osculans puniri debet pœna extraor-

25. dinaria iudicis arbitrio. Idẽ Grãm. in consil. 48. dicens multo mitiori pœna cum esse plectendũ qui pro nimio amore virginem de osculatus est: nam is vehemens affectus excusat. Et commemorat Vallerius maximus lib. 5. capit. 1. de quodam adolescente qui amore filix Pistrati Atheniensium tyranni accensus in publico obuiam sibi factam osculatus fuit. Verum hortante Pistrati vxore, vt ab eo capitale supplicium sumeret; respondit ipse Pistratus, si eos qui nos amant interficimus, quid eis faciemus quibus odio sumus. Nõ ita censisset Seuerus ille cato censorius qui nec patiebatur maritum de osculari mulierem præsentẽ filia. vt testatur Plutarch. in vita Catonis.

26. Sed quid dicendum de muliere nupta, quando ipsa vel virum turpi- ter

Decisiones.

ter de osculatur, vel se deosculari permittit an obid dotem ita perdere videatur, quemadmodum & ea ob commissum adulterium priuatur? Respondeo, omnes fere interpretes in rubr. C. de edendo & in rubri. ex. de iudicijs sensisse ob id dotē amitti. Idem Bal. in cap. tuæ extra de procurator. & Iul. Clar. dicit communem. in. §. adulterium. vers. scias etiam. vbi dicit, quòd cum adulteriū sit difficilis probationis & oscula dicantur proxima, & fere immediata præparatoria adulterij, optime statutū esse, vt mulier, eo ipso quòd conuincitur osculum amatori dedisse, dicatur etiam de adulterio conuicta. Quod dicit esse demente omnium Anton. Gomez. super. l. 80. Tauri. num. 50. & vide Deci. in dicta rubri. de iudicijs. in. 1. lectura; & in rubri. de edendo. in prima cōclusionē. Vide quoque hanc materiam apud Iudou. Romanum. in singula. 315. & latē in additione facta addictum singulare. Et ipse sequutus fui in mea practica. in cap. 25. num. 19. Menochi. tamen de arbitrar. lib. 2. Centuria. 3. casu. 287. nu. 7. cum seq. rationibus per eum ibidem adductis contrarium sentire videtur.

Cap. 8. An dominus

Rex possit de peste epidemice infectos, seu suspectos, ipsis inauditis, & indefensis, de suis domibus eiecere, & bona eorum mobi-

lia, in quibus pestis de facili conseruari solet, vt sunt lecti, & pelles, & his similia, comburi mandare.

1. **D**omus cuiq; est tutissimum refugium: & sic nemo inuitus ab ea extrahi debet.
2. Domino rei sue quis priuari non debet.
3. Pestilentia omnium agriitudinum regina est.
4. Pests Dei flagellum est: & sic matus quam belli humani flagellum.
5. Pests adeo vrgentissima infirmitas est, quæ quo ad contractus, vltimas voluntates, & iudicia plura admittit privilegia. ibi remissiue.
6. Infecti seu suspecti de peste expellendi sunt, ne alij inficiantur.
7. Rex propter publicam vtilitatem potest subditum dominio rei sue priuare.
8. Rex quando ex causâ alterius aufert, licet teneatur satisfacere domino de præcio rei ablata; fallit hoc quando, propter pestem bona mobilia aliorum comburere facit: quia tunc satisfacere non tenetur.
9. Domini bonorum de peste infectorum, seu suspectorum possunt compelli, quod proprijs impensis bona impurgabilia comburant.
10. Rex prohibere potest, ne quis ingrediatu domum in qua sunt bona contaminata.
11. Rex potest compellere subditos, quòd teneant aquam pro igne extinguendo.
12. Conclusio Regij Concilij.

Fuit

Dixit audita vox in populo, immo, & rumor, quòd, in villa de Malgrat huius Principatus Cathalonie quidam laborantes morbo pestis epidemie perierunt. Et consulto per informationem incòtinenti receptam, quosdam in dicta villa repentina morte perijisse, fuit ideo dubitatum an dñs Rex posset providere, infectos, seu suspectos de dicto morbo, si aliqui essent in eadem villa, de suis domibus vel villa eijciendos esse ingressum dictarum domorum impediendo, & bona illorum mobilia comburi.

1. Lege cautum est, durum atque inhumanum videri, aliquem inuitum trahi de domo sua: quæ cuique tutissimum est refugium, atque receptaculum. l. plerique. ff. de in ius vocan. & l. nemo inuitus. ff. de reg. iur. & sic videretur decusum, dictarum legum autoritate, infectos, seu suspectos de pestilenti morbo, non esse de suis domibus inuitos eijciendos.

2. Præterea alijs statuitur legibus, quempiam dominio rei suæ priuandum non esse. l. si priuatus. ff. qui & a quib. & probatur arg. tex. in l. totiens. §. si cui. de pollicitationib. ff. Et sic patet, bona mobilia infectorum non posse comburi: quia alias esset, dominos illorum bonorum dominio priuare.

Contrariam tamen opinionem veriorē existimamus. Nam cum pe-

stilentia omnium egritudinum regina sit. c. sicut. defimo. & omnibus odibilis, & contemptibilis, ceneuit publicæ utilitati, vt cito eradiceatur: ne ob moram plebs contaminata contristetur. Hoc autem pestis flagellum maius ac horribilius est, quam belli humani flagellum. Bal. in l. cum notissimi. §. immo. C. de præscrip. 30. vel. 40. añ. Et est ratio, quia pestis bellum Dei est: cui humanæ vires resistere non possunt. Et quòd sit bellum Dei, volunt Bar. & scrib. in l. naturaliter. ff. de viucapionib. Anto. de Bu. Panor. & Feli. in cap. extramissa. de præscriptionib. Et ideo est verum, quòd dicit Panor. in cap. dilecti. de dolo & contu. quòd Deum nititur tettare, qui in loco contagioso cõtendit habitare. Est ad eò hæc infirmitas vrgentissima, quæ quoad contractus plura admittit priuilegia: vt puta, quãdo aliquis promissit aliquid dare vel facere die. r. Maij. in ciuitate Barcinone, excusatur si nõ dedit, vel non facit propter pestem quæ nunc viget: cum nemo teneatur accedere ad locum pestiferum. c. negotiatorē. §. 8. distinc. Et alia plura his similia circa cõtactus: de quibus vide per Rip. in tract. de peste. cap. de priuileg. contractu causa pestis. Idem circa vltimas voluntates, in quibus causa pestis plura permittuntur: quæ alias, iure non concederentur. vt per eundem Ripp. latè scribitur in eod. tract. cap. de priuileg. vltimar. volun. causa pestis. Pariter etiam di-

E cendum

Decisiones..

cendum est circa iudicia, ne citatus ad pestilentem locum comparere te-
neatur: immo excusatur à contuma-
cia, si non compareret. clemen. pasto-
ralis. de re iudica. clemen. 1. de foro
competen. cap. ex parte. de appellatio-
nib. l. quæsitum. ff. de re iudi. cap. ac-
cedens. 2. vt lite non cõtesta. de qui-
bus & alijs circa iudicia late per eũ
dẽ in dicto tracta. cap. de priuileg.
iudiciorum. cau. pestis.

Ex quibus clare constat, & alijs
pluribus quæ adduci possent, publi-
cæ vtilitati conuenire, remedia pre-
seruatiua contra pestem esse danda:
& summa cura & diligentia procu-
randa.

Vnde facile respondetur argu-
mentis supra propolitis. Nam licet
durum, & inhumanum videatur, ali-
quem de domo sua inuitum trahi,
non tamen hoc est verum, quando il-
le talis esset infectus, aut suspectus,
6. de hoc pestilenti morbo: quia infecti
seu suspecti expellendi sunt. per ea
quæ dicit Bal. in l. nullus. num. 2. C.
de sũma trini. & fid. Catholi. vbi di-
cit, quòd vbi est timor alicuius infe-
ctionis, potest quis expelli de ciuita-
te. facit tex. in l. casus maioris. C. de
testamen. ibi. *aduersus timorem con-
tationis.* vbi dicit Lu. Roman. quòd
patientes morbum pestiferum sunt
expellendi ab vrbe. quod firmat in-
eam. l. Alex. num. 3. Ratio est, ne
ille suspectus, casu quo esset infe-
ctus alios inficeret, seu corruperet.
Et ideo cõueniẽs est, propter publi-

cã vtilitatẽ; quod tales expellantur.

7. Pariter etiã respondetur secundo
argumento. Nam licet quis domi-
nio rei suæ priuari nõ possit, hoc cre-
dimus esse verũ regulariter, sed fal-
lit, quando propter publicã vtilitatẽ
esset priuandus: quia tũc dñs Rex.
posset eũ priuare. Propter enim pu-
blicã vtilitatẽ liberam habet statuen-
di facultatẽ. l. 1. & l. ambitiosa. ff. de
õcre. ab ord. faciẽ. Bar. in l. oēs popu-
li. q. 1. ff. de iust. & iu. Et sic, ex causa
publica, potest res priuatorũ capere.
Litẽ si verberatũ. ff. de rei vendi. vide
latẽ Cali. in extrauagator. curiar. præ-
rogati. 210. Quod adeo verũ est, vt
8. licet Princeps qui ex causa potest
alteri auferre rem suam in tali casu
teneatur satisfacere dño de præcio
rei ablatae secundũ Archidia. in cap.
per venerabilẽ. 9. q. 3. Bal. in l. serui.
C. pro quibus. cau. fer. liber. accipi.
Angel. in l. si. ff. de appella. rescin. &
sequũtur communiter Doctor. vt pa-
tet ex adductis per Felin. in cap. quẽ
in ecclesiariũ. vers. Prima declaratio.
de constitutionib. q. est verũ, quãdo
Princeps aufert à subditis dominium
rerũ quẽ vtilis sunt ipsis dominis, &
cas vult sibi vel alteri appropriare,
non tamen in hoc casu de quo agi-
mus resituere teneretur: quia res in-
fectæ seu suspecte ipsis dominis per-
niciosa sunt. Et sic, quãuis dominus
Rex illas cõburere faciat, illud qui-
dẽ facit p salute subditorũ: vnde ad
prẽciũ nõ tenet. l. nam & salutẽ. ff. de
offi præfec. vig. Nã & vrbis præfec.
putridas

- putridas carnes, & corruptos pices, nullo præcio penſoluto, læpè comburunt, & projicere facit: etiam mul-
9. Sta dominis in dicta. l. 1. §. cura carnis. ff. de offi. præfec. yrb. Exurenda enim sunt contaminata bona: ne totum corpus, omnis vè Respublica pereat. c. refecandæ. 24. q. 3. Quod coadiuuatur ex his quæ in similiſcriptura dicunt, q̃ patres noſtri. ſi de lepra perſpicuè cõſtabat, leproſi veſtimèta cõburebant, eiufdè domû radebãt intus, & per circuitû, & puluerè rature ſpangebãt ex ciuitatè in loco immûdo, & luto nouo eandem domum liniebãt. Quod ſi in eadem reuerſa fuiſſet lepra, tunc à fundamentis deſtruebatur: ligna, lapides, & cimenta extra urbem projiciebantur in locum immundum. vt habetur Daniel. 4. cap. & Iong. 3. & per gloſſ. in cap. voluiſſent iniqui. verſi. Vt lepra, de pœnitent. diſ. 1.
10. Et adeò bona cõtaminata exurenda ſunt, quòd & dñi ipſorû bonorû cogi poſſunt proprijs impenſis comburere bona impurgabilia propter periculum mortis imminentiſ: ex contagione ipſorum bonorum. Debet enim ſuperior prouidere ex officio, nequis ſibi mortem cõſciſcat. l. 1. & per totum. ff. de hiſ qui ſibi mortem cõſciuer. Poteritq; prohibere,
11. nequis ingrediatur domum in qua ſunt bona contaminata, niſi prius mû data domo, & combuſtis bonis, quæ in ea ſunt. vt eſt tex. clarus in ſimili
12. in. c. ipſa pietas. 23. q. 4. Præterea qui

libet poteſt compelli tenere aquam in domo pro extinguenſo igne. l. nã & ſalutem. ff. de officio præfec. vigil. Ergo etiam, pro igne peſtiſero depellendo, quilibet cogi poterit fordida bona lauare, & impurgabilia comburere.

Ex quibus quidem omnibus clare oſtenditur, dominû Regem & in ſectos ſeu ſuſpectos de ſuis domibus mandare poſſe eijci, & eorû bona mobilia contaminata comburi. Et ita fuit concludum in Regio criminali concilio. die. 24. Martij. 1583. in quo dictam exequendo concludiõnem me exiſtente relatore fuit prouifum, quòd aliquis ex regijs alguẽzirijs accederet per omnia loca principatus Cathaloniz & comitatum Ruſcilionis & Ceritaniz, & ſignãter ad loca vicinatus villæ, & termini de malgrat, & alia quo oportuerit, qui inquireret, inquilita fortificaret, & ſi inueniret aliquos morbo peſtis epidemiz in aliquibus domibus & locis periſſe, aut laboraſſe, rauxas, veſtes, & quæcunq; alia bona mobilia in quibus de facili, dictus morbus conſeruari, & retineri ſolêt, quæ in dictis domibus & locis inuenirentur cõbureret: animalia bruta vt ſunt Morilei, canes, & hiſ ſimilia interficeret: & igne concramaret; domos prædictas ſubtutis ferreis, & patibulis clauderet, & conclauaret: taliter, quòd illarum exitus & introitus eſſet quibuſcunq; perſonis & brutis animalibus donec aliter eſſet

E 2 prou-

prouisum interdictus, & prohibitus: ac alia faceret, quæ in similibus fieri est assuetum. & quod pro his fierent litteræ & prouisiones oportune & necessariæ iuxta Regis curiæ stilum.

ADDITIO.

Diximus ibi. num. 7. ex causa publicæ utilitatis Dominum Regem liberam habere statuendi facultatē. Ultra ibi tradita additur, quod licet leges disponant Regem non posse res, & bona priuatorum capere cū non habeat intentionem fundatam super rebus singularibus subditorum situatis & extantibus in eius dominio. vt ait Panor. in cap. si diligenti. in prin. extra de prescriptio. & faciunt notata per Bal. in l. cum multa. in vlti. colum. C. de bonis quæ liber. videnda quoque sunt per me tradita in mea repetitione cap. item ne super laudemio. in primo preludio per totum. De suis enim quilibet est legitimus moderator & arbiter. l. in remādata. C. manda. & alibi dicitur, vnumquemque debere habere liberam testandi facultatem. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. & facit tex. in §. disponat. in auth. de nuptijs. colla. 4. tamen prædictæ leges non obtinent locum in casibus in quibus de publica utilitate tractatur, ob quam Rex nedum potest ius tertij tollere, sed bona & res priuatorum capere. l. si verbera-

tum. §. item si forte. ff. de rei vendicatio. l. lucius. ff. de eustio. in quod semel. de decret. ab ordi. facien. Bald. & Angel. in l. bene. Azenone. C. de quadrienn. prescripti. Fulgo. consil. 144. Afflict. decisio. 361. Anton. Gabr. de iure quæsito. non tollen. conclusio. 2. num. 1. & sequen. Expresse idem Afflict. in consil. Neapol. q. 17. num. 7. & 9. quo in loco dicit, Regem ex causa publicæ utilitatis posse iuribus priuatorum personarum præiudicare.

Legitur enim in sacra criptura vt Reg. 1. capit. 8. magna esse iura regis, quæ ibi Samuel iubente Domino filiis Israel prædixit dum ad eum venissent ad Ramatha, Regem quæ peterent illis constitui. Ex quo loco, Nicolaus de Lyra infert, de iure regis esse in necessitatibus propter bonum publicum regni recipere bona subditorum. confirmat Diuus Thom. 1. 2. q. 105. arti. 1. in fi. ibi dum dicit, potest tamen contingere, quod bonus Rex absque tyrannidē filios tollat, & constituat tribunos & centuriones & multa accipiat à subditis suis propter commune bonum procurandum. De quibus & alijs multis quæ Rex propter bonum publicum

facere potest dicam

infra latē in

decisio.

55.

(?)

Cap. 9.

Cap. 9. An si carcera-
tus impetitus de delicto resistentiæ factæ contra officialem cum pro debitis ciuilibus capientem, vel alius, allegat per modum exceptionis, seu replicationis, malā capturam, prætendēs, se nulliter captum, sit articulus prætensæ nullitatis capture prius discutiendus? & interim supercedendum in causa resistentiæ?

1. **E**Xceptio præiudicialis, ad causam principalem est prius terminanda, & discutienda, vt hic per plura exempla.
2. Causa præiudicialis prius tractanda est, siue principaliter moueatur, siue per modum incidentis, aut emergentis.
3. Ciuilis causa si criminali intermittitur, prius de crimine iudicatur; Quod intellige, quando criminalis causa exstinguit, & absorbit omnino ciuilem.
4. Conclusio Regij Concilij.

RO fundamento huius quæstionis cōsiderandū est, quod vna causa dicitur præiudicialis ad alteram ratione exclusionis: quia vna sit exclusiua alterius, & sententia lata in vna pariat præiudicium in altera. Hoc præmissio, quæstio nostra hæc est, an quando causa, vel articulus præiudicialis se offert ad causam principalem, vel in eam incidit, sit prius illa causa præiudicialis seu

articulus discutiendus? & supercedendum in causa principali. Pono exemplum, Titius fuit captus pro debitis ciuilibus per Sempronium officialem, & dum esset in actu capture, dicto officiali resistentiam fecit, super qua fuit inquisitus coram iudice causarum criminalium: & contra eundem Titium resistentem, fuit criminaliter processum. Hic autem Titius existimans se male, seu nulliter captum, ex defectu potestatis dicti officialis, opponit per modum exceptionis, seu replicationis, coram eodem iudice dictam prætensam malam seu nullam capturam. Dubium est, an iste articulus prætensæ nullitatis capture, sit prius terminandus, & interim silendum in causa resistentiæ.

1. Et quod dictus articulus seu exceptio præiudicialis ad causam principalem opposita sint prius terminanda, & decidenda, probat tex. in l. i. C. si quis alium testari prohibuerit. Vbi si agenti tanquam hæres petitione hereditatis opponitur, quod prohibuit defunctum testari, & quod ob id venit hereditate priuandus, est prius cognoscendum de ista prohibitionem testandi: & interim silendum in causa petitionis hereditatis ratione præiudicij: quia si probatur, quod prohibuit defunctum testari, frustra tractaretur de petitione hereditatis. Probat etiam nostram sententiam tex. in

E 3 l. si quis

78
*l. si quis libertatem. ff. de petito. heredita. vbi si agenti petitione hereditatis moueatur. questio libertatis, prius tractatur causa libertatis: & interim supercedetur in petitione hereditatis. Ratio est, quia sententia lata super libertate parit praui-
 di-
 cium in causa hereditatis. Probant etiam eandem sententiam tex. in. l. si crimen. & in. l. si cum status. C. de ordine cogni. in quibus habetur, quod quando agitur de crimine contra aliquem, de cuius statu dubi-
 tur, an sit liber, vel seruus, prius cognoscendum est de causa status, tanquam praui-
 diciali ad causam criminalem: cum aliter puniatur liber aliter seruus. Similiter si accusatus de homicidio. contra quem testes depo-
 fuerunt velut arguere testes de falso, questio falsi facit silere causam homicidij. quia si pronuntietur testes falsum deposuisse, in consequens neces-
 sarium pronuntietur, accusatum reum homicidij non esse. Et idem in alia, quando in ea incipit questio falsi. l. si. C. de fide instrum. vbi Bal. Cyn. in. l. i. C. qui accusare non pos. Item probatur per tex. in. l. quoniam per Alexandrum. C. ad leg. iul. de adulter. vbi si quis per maritum accusatur de adulterio commissio cum vxore ipsius mariti, & accusatus excipiat de lenocinio accusatoris, quod maritus habitauit cum vxore post commissum adulterium, & maritus replicet, quod accusatus est seruus, & quod ob id non potest exceptionem*

lenocinii obijcere, prius cognoscendum est de causa ciuili status incidenter mota per replicationem, ratione praui-
 di-
 cij: quia si pronuntietur accusatum seruum esse, frustra disputatur de lenocinio: quod seruus opponere non potest. Aequum si agat quis contra aliquem tanquam plagiarium, quod seruus agentis subtraxerit, vel corruerit, & reus accusatus dicat seruum esse ipsius accusati, prius cognoscendum est de dominio serui, quam de crimine plagij: quia causa dominij est praui-
 dicialis ad causam plagij criminis. l. praefes. C. ad leg. fauam de plagiar.

2. Et adeo existimamus praedicta esse vera, quod dicimus procedere siue causa praui-
 dicialis principaliter moueatur, siue per modum incidentis, aut emergentis: quod si aliter fiat, sententia redditur nulla Bal. consil. 275. lib. 5. Paul. de Cas. in consil. 281. col. 5. lib. 1. Ratio autem praedictorum multiplex esse potest, primo, quia si causa praui-
 dicialis prius non tractaretur, potest sequi maximum inconueniens, quod forte ius non habenti actionem tribueretur: vt in exemplis supra relatis demonstrare possumus. Nam si cum est oppositum agenti petitione hereditatis, illi prohibuisse defunctum testari (ob quod de iure hereditate priuatur) non examinaretur prius articulus prohibitionis tanquam praui-
 dicialis ad causam petitionis hereditatis, sequeretur, quod agens (cum iam ius & actione ob dictam

ob dictam prohibitionem amississet) obtineret tanquā hæres hæreditatē in graue pſidentis damnū: & eſſet in alterius læſionem ei tribuere ius, quod iam ſuum nō eſt. Quod quidē apertiffimiſiuris præceptis repugnet, quibus ſtatutum eſt, ius ſuum unicuiq; eſſe tribuendum: & alteri non eſſe lædendum. Secunda ratio eſt, quia ſi articulus præiudicialis prius non diſcuteretur, ſequi poſſet, quòd innocentes punirentur contra. l. abſentem. ff. de pœnis. & l. ſi. C. de accusationib. ibi. *ne ſubiectam innocentiam feriamus.*

Quod quidem in eiſdem ſupra exemplis demonſtrari poteſt. Nam ſi in caſu. l. præſes. C. ad leg. Fau. de Plag. non audiretur prius exceptio ſuper dominio ſerui oppoſita per accuſatū de dicti ſerui ſubſtractione, & corruptione, quin prius tractaretur de crimine plagij, cōtingere poſſet, quòd accuſatus cum eſſet dominus ſerui condemnaretur criminaliter per dictam. l. Fauiam de plagiar. quod eſſet maximum inconueniens: & delicti innocens puniretur. Et ideo ne in hoc iudices incidant abſurdū, rectē lege illa ſtatuitur, prius ſuper dominio ſerui eſſe cognoscendum, & interim ſupercederi debere in cauſa criminis plagij: quia ſi cōſtiterit ſeruum eſſe accuſati, fruſtra de maleſicio ageretur. Vide etiam aliās rationes propoſitas per Anchar. in conſil. 62. num. 2. Ex quibus iuribus, & rationibus, ſatis ma-

niſeſtè compertum eſt, non ſolum prædicta eſſe vera, quando criminalis cauſa præiudicialis eſt ad ciuile; verum etiam, quando ciuilis præiudicialis eſt ad criminalem: quia quocunq; modo, ſemper præiudicialis cuius declaratio extingueret omnino principalem cauſam eſt diſcutienda & terminanda.

3. Nec opinioni prædictæ refragabitur Imperatoris ſententia in. l. ſi. C. de ordi. iudi. qua ſtatuitur, quòd quando ciuilis cauſa criminali inter mittitur, prius de crimine iudicetur, quod vt maius minori præfertur. Nam. l. illa, ex ſententia glo. in verbo. de crimine. ſic interpretanda, & intelligenda eſt, vt ſcilicet prius de crimine iudicetur, intellige, quādo criminalis cauſa extingueret & abſorberet omnino ciuilem. Itē dicta. l. ſi. ex ſententia glo. in verbo. ſæpe. interpretatur, & reſtringitur, vt prius de crimine agatur, niſi ciuilis cauſa eſſet præiudicialis criminali: quia tunc ſemper præiudicium eſt prius diſcutiendum: vt ſupra latius oſtenſum eſt.

Ex quibus clarè conſtat, noſtram quæſtionē deciſam eſſe, videliſcet, quòd carceratus pro crimine reſiſtentiæ allegando & opponendo nullitatē capturæ, ideo q̄ ille qui eū cepit nō erat officialis, vel ex defectu ſuæ poteſtatis, vel aliās, debet facere ſilē re cauſa criminis dictæ reſiſtentiæ; in qua ſupercedendū eſt, donec articulus prætenſę nullitatis capturæ ter-

E 4 minetur;

Decisiones.

minetur: quia si probatur dicta nullitas capture, probatum erit non fuisse commissam resistantiam: & sic frustra ageretur de dicto delicto resistantiæ: & captus veniret ante omnia suæ pristinæ libertati restituendus, per regulam quod spoliatus ante omnia venit restituendus. Et secundum hanc sententiã, & opinionem tanquam iuridicam, & rationi consonam, fuit conclusum in Regio criminali concilio Cathalonix die, 7. Ianuarij 1583. in facto fisci procuratoris regiæ curiæ contra Franciscum Salba de Vallsica inculpatum de delicto resistantiæ Commissarij in actu suæ capture contra officialem qui eum ceperat, virtute cuiusdam commissionis, vt pretendebatur informiter, & nulliter expedite, qui cum opposuisset coram dicto Regio criminali concilio exceptionem dictæ prætensæ nullitatis capture, fuit in dicto Regio concilio, meritis processus attentis conclusum, quod dictus articulus prætensæ nullitatis capture remitteretur ad iudicem causarum civilium, ad quem spectet; ideo quod præcedentibus pluribus provisionibus executionis bonorum & personarum eiusdem, in Regia audientia civili factis, postea manu Excellentissimi locum tenentis generalis tantum firmatis captus fuerat. & quod interea captus detineatur.

ADDITIO.

Adde quod prædicta faciunt pro

exceptione male capture allegatæ pro parte rei in carceribus detenti, quia hæc tanquam articulus præiudicialis ad causam primo venit decidenda, quàm causa terminetur. Nã si esset reus male captus, & in iustæ suæ libertate priuatus, & eo detento, eius causa ad totalem expeditionem perduceretur, grauaretur quidem. Atque ita optimè in hoc Principatu per Regem Philippum in curijs Montisloni anni 1585. in cap. curiæ. 1. sub titu. de guiatges y saluas guardes sancitum fuit, exceptionem male capture per partem oppositam declarari debere intra. 30. dies à die oppositæ exceptionis numerandos. Et ita obseruat regium concilium Atque ipse in pluribus harum exceptionum declarationibus interfuit.

Pariter quoque videtur dicendum in exceptionibus dilatorijs oppositis contra euocationem causæ ad regiã audientiam, quæ vt articuli præiudiciales ad dictam euocationem ante omnia terminari solent. De quibus extant plures regni constitutiones & hoc iure vtimur.

Cap. 10. An quando

sunt in termino duo domini habentes in eo pro indiuiso iurisdictionem, & non concordant in vsu, & exercitio ipsius iurisdictionis, possint per dominum Regem compelli, quod communi, & cõcordi suffragio eligant atque constituent baiulum, aliefforem, scribam,

scribam, & alios ministros necessarios: quibus nomine & auctoritate illorum, subditis iustitia administretur.

1. *Iurisdictionem habentes pro indiuiso, non potest vnus sine alio perse nec per alium iurisdictionem exercere.*
2. *Iurisdictionem duo domini habentes in solidum, & proindiuiso. concordare compelluntur circa vsum & exercitium iurisdictionis.*
3. *Diuisionis in commoda maxima sunt: vt hic exemplis demonstratur.*
4. *Iurisdictionem pro in diuiso possidentes, debent se concordare circa vsum, & exercitium iurisdictionis vtendo ea alternis vicibus: diuidendo vsum per tempora. Quod mihi non placet: ob in conuenientia hic inserta.*
5. *Iurisdictionem in solidum & pro indiuiso possidentes, debet se concordare in vsum, & exercitio iurisdictionis, eligendo vnu iudicem communem, & sic vnum baiulum, atq; alios ministros: qui nomine illorum vnam tantum curiam faciant.*
6. *Reipublice per vnum, non per plures consulendum est.*
7. *Regnum per successionem non debet in plures diuidi.*
8. *Conclusio Regij Concilij.*

QUoniam ex dictis dominis in iurisdictione & imperio æqualibus, & pro indiuiso possidentibus, vnus sine alio & eo inuito, licet ad quem-

libet in solidum spectet iurisdictione, non possit exercere per se. vel alium iurisdictionem: quia par in parem non habet imperiū. I. nam magistratus. ff. de recep. arbi. & cap. innotuit. de electio. Circa tamē vsum & exercitium iurisdictionis concordari debent: adeo, quòd si id facere recusant, & nolint, superioris prouisione, & mandato, ad id venire compelluntur. Quod probo ex sententia. glo. in. c. licet. in verbo, conuenit. 16. q. 3. & Angel. nu. 3. Alex. num. 12. et. 13. Iaso. Alcia. & Moder. in. l. 2. §. ex his. ff. de verb. obligationib. confirmat idem Innocen. in cap. prudentiam. de officio. & pot. iudic. de leg. quem sequitur Marti. Lauden. in tract. de principib. q. 526. in quibus locis predicti sentiunt, dictos dominos discordantes in vsum, & exercitio iurisdictionis, per superiorem ad concordiam reduci posse. Pro quibus facit tex. in. l. huiusmodi. §. si. ff. de leg. 1. vbi quando plures simul veniunt ad legatum, coguntur concordare quā actione agant. Ipse etiam alia ratione eandem sententia confirmo, vt scilicet diuisionis incommoda vitentur: quæ maxima esse contingunt, vt exemplis, & auctoritatibus demonstratur. Legitur apud Gregor. in sintagma iuris vniuersi. lib. 6. cap. 6. nu. 21. quòd olim, aliquando experta gallia est, diuisionem esse sibi funestam post mortem Clodouici, regio in quatuor partes scisso inter filios eius Childebertū,

E § Theo.

Theodoricum, Clodomirū, & Clotarium. Et reuerſa ad Clotarū vniuerſa diſtione, diuiſione rurfum facta inter filios eius Cheribertum, Chilpericum, Guntranum, & Sigibertum, vnde bella exitioſa nata ſunt. Quare receptum tandem eſt in gallia, vt rebus regni conſulere-
tur; primogenito Regis morientis regnum ex integro dari: vt hoc modo bellis, & ſcandalis, quæ ex diuiſione naſcebantur obuiaretur. Idem etiam ſeruatur in Hiſpania in regijs dignitatibus, ad quas primogeniti ex integro ſuccedunt: ne per diuiſionem diminuantur, ſeu ad deſtructionem deducantur. de quibus latè dixi in repetitio. cap. item ne ſuper laudemio. in verſi. 6. à num. 75. vſq; ad num. 118. & vide rationem per Doctorem, in cap. imperialem. §. præterea ducatus. de prohibi. ſeu. alienatio. per Federi. Legitur præterea apud Matth. 11. cap. quòd omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur. Ad de his illud quod communiter dicitur. vbi eſt diuiſio, ibi & conſuſio. Virtus enim vnita (vt inquit philoſophus) fortior eſt ſe ipſa diſperſa. Ex quibus ergo patet, conueniens eſſe, dictos dominos inſolidum, & pro indiuiſo poſidentes, in vſu & exercitio iuriſdictionis, vnitos, & non diuiſos eſſe debere.

4. Forma autem concordie circa huius iuriſdictionis vſum, & exercitium, duplex præcipuè ab ſcribentibus annotatur. Quarum altera eſt,

quòd dicti domini vtantur iuriſdictione alternis vicibus: diuidendo vſum iuriſdictionis per tempora. ita Angel. in l. 2. §. ex his. numer. 3. ff. de verborum obligationibus. vbi in caſu noſtro ſentit eſſe recurrendum ad remedium diuiſorium. & allegat. l. Lucius. ff. de aqua quotidiana, & eſti Quem ibidem ſequitur Alex. num. 13. & eſt glo. in c. licet. 16. q. 3. quam ad hoc reputat notabi. Abb. in cap. ſi. in prin. de re iudi. Idem ſequitur Ludo. Roma. in ſingul. 766. incipien. ſunt ſub Regina. vbi querit, quid agendum ſit, quando duo domini eiufdem caſtri ſunt ſub Regina qui non poſſunt conuenire ſimul in regimine caſtri, & iura ſunt indiuidua, & reſoluit, Regnam debere facere, quòd alternis annis regnent. Hanc eadem opinionem reſert Petr. Iacob. in ſua præctica. ſub titu. de arbore ſucceſſio. reg. fran. col. 3. vbi in quaſtione quando ſunt plures prætendentes regni ſucceſſionē reſert plures opiniones inter quas hæc vna eſt, quòd vtantur alternis annis. arg. l. ſi cuius. §. ſi inter. ff. de vſufruct. Sequitur eandem opinionem Felin. in cap. prudentiam. num. 5. in verſi. Sed quod erit remedium. ex. de officio. & poteſt. iudi. delega. vbi expreſſe dicit, quòd quando domini iuriſdictionis pro indiuiſo diſcordant in vſu iuriſdictionis coguntur à ſuperiore, vt diuidant alternis vicibus.

Hæc autem forma diuidendi per tempora

tempora vsu iurisdictionis, salua pace tantorum doctissimorum viro-
rum mihi nunquā placuit, propter
multa inconuenientia quę ex ea ori-
ri & sequi possent: quā hoc in loco,
commemoranda esse sensui. Primū
inconueniens est, quod si finito tem-
pore vnius condomini, alter non
potest recuperare processum, tam ci-
uilem, quā criminalium causarū,
non expeditos, nec terminatos, re-
tardabitur, iustitia: quā fortē expe-
diri non posset infra terminos à iure
statutos. Secundum inconueniens
est, propter precipitātā iustitiā,
quā officiales vnius infra tempus
suum abreuiabunt, & accelerabunt:
vt alterius officiales nihil commodi.
& emolumenti percipiant. Quā
precipitatio erit, nouerca iustitię.
clemen, pastoralis. §. verum. de re
iudi. & plura delicta remanebunt
impunita, quod fieri non debet. l. ita
vulneratus. §. quod si quis absente.
ad leg. aquil. de quo per Iaso. in. §.
curare. num. 41. cum pluribus se-
quentib. institu de actionib. Tertiū
deniq; inconueniens est, quod si ali-
quando vnus benē & iuridicē pro-
cessit, alius malē, & fauorabiliter,
& forte per inuidiam, aut inimici-
tiam absoluit condemnandum, vel
cum qui venit absolueudus con-
demnabit, vel bonas causas termi-
nabit, modicas vero, & breues
aliquando ruinofas relinquet. l. 1.
§. sciendum. ff. de magis. conue.
quem tex. notat: Bal. contra officia-

les qui maiorem partem processuū
reseruant successori, vt puniantur,
ideo quod sunt in mora expediendi
processus.

- Altera vero forma concordandi
se circa vsu & exercitium dictę
iurisdictionis est, quod omnes inso-
lidum domini & pro indiuiso possi-
dentes constituent & eligant vnum
iudicem communem: videlicet vnū
baiulum, vnum assessorē, & vnū
scribā, atq; alios ministros, qui
dominorum nomine, vnam tantum
curiam faciant: in qua subditis ius-
titia administretur. Idq; verum cō-
stat, ratione boni publici, quod ver-
satur, vt per vnum non per plures
Reipublicę & populis consulatur.
vt patet in l. 2. §. deinde quia diffici-
le. ff. de origi. iur. ibi. *in tanta turba
hominum, necessitas ipsa curam Repu-
blicę ad senatum deduxit.* In membro-
rum namq; pluralitate est vnicum
caput, quod si plura in eodem cor-
pore reperirentur, esset monstruosū.
Non sunt liberi. ff. de statu. homi-
Sic Ecclesia vna est, quę in multi-
tudinē latius in cremento fecundi-
tatis extenditur quomodo multi ra-
dij solis sunt: sed vnum lumen. &
rami arbores multi sunt, sed robur
vnum radice tenaci fundatū, & de
fonte vno plurimi riuuli deflunt, vni-
tas tamen seruatur in origine, vt hęc
latius & similia in. c. loquitur. 24.
q. 1. Pari quoq; ratione concluden-
dum est, quod licet in termino duo
sint domini, tamen quia simul & in-
solidum

solidum sunt domini, & pro indiuiso possident, vnum tantum caput representant: atq; subditorum pluralitas tanquam membra dicti capitis gubernari debet. Et sic vnū baiulum, vnum assessorem, & vnum scribam constituere debet: vt per vnū, dictos duos dominos tanquam vnū corpus representantem, subditis iustitia administretur. Quod quidem iuris diuini autoritate confirmatur, quando dominus per Ezechielem dixit. *Seruus meus Dauid Rex super eos erit: & pastor vnus erit omnium illorum.* Probatur præterea arg. vnus tutelæ quæ non debet per plures administrari, sed vni tantum committi administratio: quia segenius expediunt commissa negocia plures. l. si plures. ff. de administratio. tutor. facit tex. in l. i. C. quando & quibus
7. quar. pars. de. lib. 10. Præterea, ad corroboracionem eorum quæ dicta sunt, adduci potest illud quod considerationibus, boni publici, & communis visum est, scilicet, omnibus fore vtilius, & sanctius regnum per successionem in plures non diuidi, sed ad pacem inducendam, nutriendam, & conseruandam per vnum Reipublicæ consuli: per quem ipsa multitudo dirigatur. Vnde Prouerbior. 11. vbi non est gubernator corruit populus. Et sic legitur in Salustij Catilinario, quod Romani viros fecerunt Imperatores hoc modo arbitantes, melius quàm per vnū Reipublicæ consuli. Sed totum cuenit

contrarium, dum eorum quisq; magis se extollere, & amicitias querere cogitabat: ideo in breui reuocauerunt. vt habetur post principium dicti libri. Hisse igitur rationibus attentis, videtur, fauore boni publici posse decidi, dictos dominos in vsu & exercitio iurisdictionis cõcordari debere: hoc modo, vt vnum tantum baiulum, vnum assessorem, & vnum scribam, atq; alios ministros ambo eligant: ita vt vna tantum curia illis communis, in qua iustitia administretur, constituta videatur, &
8. non duæ. Et hanc opinionem approbavit regium concilium die. 1. Aprilis. 1583. in facto supplicationis oblatæ pro parte Francisci Salba, & de Vallelica, super qua, vel in ea contentis, fuit in dicto regio concilio cõclusum, quod mādaretur nobili Mariæ de Perapartus & de Erill, & Francisco Salba & de Vallelica seu nobili Marquezæ Salbana, & dezpalau, eius vxori, qui dicuntur domini pro indiuiso castri & termini de Gilida, quatenus intra quindecim dies communi & concordati suffragio eligerent atq; constituerent baiulum, assessorem scribā, & alios ministros necessarios pro administratione iustitiæ in dicto castro, & termino de Gilida: attento non cõueniebant in vsu iurisdictionis, atq; eius exercitio.

ADDITIO.

Probatur etiam hæc nostri senatus decisio per glo. in. l. quoniam in plerisq;

plerisque. §. prohibemus. in verbo monstruū. ff. de officio ordina. cum alijs ibi concordantibus: quia bonū publicū versatū vt per vnum nō per plures populis consulatur. Et ideo Imperator vnus esse debet. c. in apibus. 7. q. 1. Quandoq; tamen duo de facto fuerunt Imperatores scilicet Diocletianus, & Maximianus de quibus meminit tex. in c. nunc autem. 21. distinctio. vbi glo. in verbo Diocletiani dicit, quod quāuis dicti Imperatores duæ essent persone tamen erāt locū vnus. Et ne videretur monstruosū, quod vnum corpus, idest Respublica haberet duo capita, creditur vnum ex dictis imperatoribus habuisse administrationem, & alterum dignitatē vt ibidem in eā glo. Inter etiam gr̃ues qui ordine literario volāt omnes vnā sequuntur c. in apibus. 7. q. 1. Duo igitur simul stare non possunt, adeo, quod in Rebecce vtero Esau & Iacob bella gesserunt vt ibi in eodem tex.

Cap. 11. An vassallis

vnus Regis liceat, ad vlciscendas iniurias sibi in alienis regnis illatas, personas & bona dictorū alienorum regnorum pro aliorū noxa capere, repræssalijs propria auctoritate vtendo. Et si concluditur quod nō, qua poena puniantur capientes.

1. **A**ltius pro alto, iure diuino & humano capere potest, neq; pro alienis debiti molestari.
2. Repræssaliorum ius ad vlciscendas iniurias pertinere videtur.
3. Repræssalia iudicia ad exemplum Androclesia graecorum. Et quia Androclesia iudicia sunt, in quibus vnus de duobus bellis.
4. Repræssalis appellatio inde tracta, & quid eo nomine liceat.
5. Repræssalia de iure pignorationes appellantur.
6. Repræssaliorum iure nemo propria auctoritate vti potest: Sed principis in cuius dominio est, is cui, damnum iniuste datum est.
7. Repræssalia, antequam concedantur, debet prius legitima, causa precedere: & postea certa solemnitas seruari: Et quæ hec sint vide biclate.
8. Repræssaliandi seu marchandii concedi potest, quando legitima causa precedit. & dominus delinquentis requisitus contemnit damnum, passio iustitiam reddere.
9. Bellum legitimū iudici potest, quando Rex requirit alium Regem, quod à suis regnicolis emendari faciat damnum iniuste datum suis vassallis iniurijsq; resarci, & Rex requisitus illud facere contemnit.
10. Municipales ex dolo alicuius singularis persona non tenentur, nisi quid ex dolo eius qui eos administrat ad eos peruenit.
11. Conclusio Regij Cencilij.
12. Repræssalia an concedi possint contra clericos.

Ioannes

Robert fra-
cigena & pædo in
comitatu alioru pre-
donu ingressus fuit
Hispaniam & gre-
gem ouium Ioannis Canal terre Ce-
ritaniae vassalli Regis Hispaniarum
furto abduxit, & asportauit in gal-
liam: vbi cuidam gallo dictam gre-
gem vendidit. Successit, quod po-
stea dictus Ioannes Canal cui iniu-
ste illud damnum datum fuerat, in-
uenit aliam gregem intus Hispania
alterius francigenae, qui damnum
non dederat, quam iure pignoris, &
repressaliorum ad vlciscendam ini-
uriam sibi a dicto Robert illatam,
& vt damnum passum sic sibi reffi-
ceretur, propria autoritate cepit
& retinuit. Fuit dubitatum in hoc
occurrenti casu, an dicto Ioanni Ca-
nal, illud propria autoritate facere
licuerit. & cum non licuisset, qua
poena veniret plectendus.

1. Et primo dictum Ioannem Ca-
nal, gregem illius qui damnum non
dederat, pro alterius noxa capere
non potuisse, iure diuino & humano
cautum est. Nam Ecclesiæ. c. 18.
legitur, Anima quæ peccauerit ipsa
moriatur, & filius non portabit ini-
quitatem patris: perque verba ap-
paret, alium pro alio capi non posse.
Vnde non immerito, pignorationes
quas vulgaris elocutio repressalias
nominat, in quibus alius pro alio pre-
grauatur, tanquam graues legibus,
& æquitati naturali contrarie, cano-

nica: & ciuili constitutione prohi-
bentur. ita in cap. 1. de iniurijs. in. 6.
Probatur etiam in auth. vt non fiant
pignorationes. collatio. 5. & in auth.
sed omnino. C. ne vxor promarito.
quibus iuribus, Imperator Iustinia-
nus condemnat presumptum alium
pro alio secundum pignorationis for-
mam, aurum, aut aliquid aliud exi-
gere, hoc reddere violentiam passo
in quadruplum: & cadere etiam ab
actione quam habuit aduersus eum,
pro quo exactionem fecit. facit etiã
rubri. ibi per totum. C. ne filius pro
patre. & expresse probat text. in
auth. vt nulli iudicum. §. quia vero.
coll. 9. vbi text. imponit poenam cre-
ditoribus, qui filios debitoris pro de-
bito retinere presumunt: vt a debi-
to cadat, & tantundem dent eis, aut
parentibus eorum: & quod corpora-
libus poenis afficiantur. concordat
textus in. l. prouidendum. C. de de-
curionib. lib. 10. Ex quibus patet:
grauē nō solum legibus esse; verum
etiam æquitati naturali contrarium,
pro alienis debitis alios molestari.
vt expresse eisdem verbis attestatur
Iustinian. in. l. 1. C. vt nullus ex vica-
rijs pro alie. vicar. debi. teneat.

2. His tamen non obstantibus, scire
debes, quod ad iniurias vlciscendas
pertinere videtur pignorationū seu
repressaliorum ius: quod in aliqui-
bus regnis in vsu est: ad emendan-
das iniurias regnicolis in alienis re-
gnis illatas. Quæ repressalix indu-
ctæ sunt vt opinor, ad exemplum
Andro-

Androlepsia grecorum. Androlepsia enim erat ius quoddam pignorationum hominum, quando cedens patratu erat, & author non reddebatur à ciuitate in quam refugerat, vel ubi erat: tunc enim licebat, ex eius ciuitatis ciuibus tres capere, quousque reum redderent. ita Iul. Polux. lib. 8. cap. 1. Pariter etiam dicimus in repræssalijs, ut quicumque eorum quibus repræssaliæ indicuntur, territorium eius qui in dicit intrauerit, possit retineri cum bonis usque ad satisfactionem. Et huius repræssaliæ appellatio tracta est à verbo gallico reprendre, & reprise, quod est iterum aliud pro re sua accipere, & iniuriam in damno & facto consistentem postulare rescirari. Eoque nomine licere res capere & retinere eorum, apud quos damnum dederunt sunt: cum de iure reddendo, qui imperant interpellati nolunt statuere donec satisfiat. Quæ res alio nomine apud gallos droict de marque appellatur. ut

5. inquit Guido Pape dec. 32. Latine vero ista iura capiendi bona, & homines alterius prouinciæ qui damnum non dederunt pro aliorum noxa, generali vocabulo pignorationes appellantur. ut probatur in cap. vii. de iniurijs. in. 6. ubi text. expressse repræssalias pignorationes appellat.

6. Item te scire oportet, nemini licere propria authoritate, hoc iure uti, sed publica Principis inquam, in cuius dominio est is cui damnum iniuste datum, vel iniuria ab alieni regni

hominibus, vel prædonibus facta est: & quod ante huius iuris concessionem à Principe faciendam, debent certa solemnia præcedere, quæ ni præcedant, non est hoc ius repræssaliandi à Principe concedendum.

7. Solemnia autem hæc sunt. Primo, quod is cui damnum ab alieni regni hominibus datum est, adeat suum principem, coram quo ostendat de iniuria, vel prædatione commissâ, & tunc, cum hoc Principi legitime constiterit, debet ipse Princeps mittere legatum, seu ambaciatorum, ad Principem, populum, vel præfulem illius ditionis, ubi rei degunt, vel damnum datum est: ut iubeant, res iniuste ablatas restitui, iniuriam uel rescirari, clare, & aperte protestatus, nescisset, se bellum ei, vel repræssalias indicere, & hostili animo eorum bona in regno suo reperta retenturum. Et ratio quare hoc præcedere debeat, ea potissima est, quia ubicumque pro iustitia obtinenda potest læsus superiorem eorum qui delinquerunt adire, non est concedenda hæc pignoratio, ita Ioan. de Bellouif. in. §. 1. in auth. ut non fiant pignoratio.

8. Deinde vero, cum præcellerint legitimæ causæ, pro quibus exigitur, ut primum de iniuria vel prædatione constet, requisitumque fuisse dominum loci, vel principem qui non agnoscit superiorem, vel populum, seu rem publicam ubi damnum datum est, ut iure statuerent in suum regnicolam, vel ciuem, aut subditum,

pro

pro spoliato, vel iniuria affecto, qui iniuriam resarciri, & damnum emendari postulat, & id ab illo Principe requisito fieri contemnatur, poterit tunc Princeps requirens, ac illius cui damnum datum est, ius repræstallandi, aut marchandi, eidem damnum atq; iniuriam passo concedere contra quoscunq; subditos Principis requisiti: etiam quod damnum non dedissent, donec fiat satisfactio dicti damni illati, iniuriaq; emendata sit. ita Bar. in tracta. de repressal. q. 1. Guido Papæ. q. 32. & 33. Bald. in auth. sed omnino C. ne vxor promari. Ioan. Andr. in mercurialib. in cap. non debet. de regul. iur. in. 6. Et non solum seruata hac forma, permilla est hominum liberorum, & rerum detentio, atq; pignoriatio, verum etiam, & legitimum bellum indici potest. vt perscribentes supra relati concorditer attestatur. & est expressus tex. in. c. dominus noster. 23. q. 2. ibi dum dicit, *Iusta autem bella solent definiri, quæ uiscunt iniurias. sic gens & ciuitas petenda est, quæ vel vindicare neglexerint quod à suis improbe factum est: vel reddere quod per iniurias ablatum est.* Sic cum illyrij, nauigantes qui Romanæ ditionis erant infestarent, romani priusquam contra illyrios bellum indicerent, Teucam reginā per legatos interpellarunt, vt dictis nauigantibus emendari iuberet illatum damnum. Quæ cum id facere contemneret, dicti romani bellum illyricum susceperunt. vt author.

Pollib. lib. 2. histor. Et dicitur hac de causa iustum bellum, ob præceptum illud, *alterum non ledere, nemini nocere*, quæ iuris naturalis sunt: & ideo ab omnibus Principibus exerceri potest. Parimodo quæ in regno, vel inter subditos iura obseruantur, iura ciuilia alienigenis reddi debet. Nam inquit lex, qui magistratum, potestatem uel habuerit, si quid in aliquem noui iuris statuerit, ipse quoq; postulante aduersario, eodem iure uti debet: quod iustum est. Et legitur Deuterono. 1. & 16. & Leu. 14. iudicate siue ciuis ille sit, siue peregrinus: nulla enim erit distantia personarum. Et rursum habetur, Exod. 23. peregrino non eris molestus.

Ex quibus quidem colligitur, quod post has obseruationes, nempe, existente iusta causa, denegata iustitia, & autoritate Principis, qui bellum solus ita & marchā in ferre potest, cessant iura, quibus prohibetur, ne alius pro alterius debito, & pona teneatur: de quibus supra ostensum est. Nam licet in iure placuerit, municipes quidem ex dolo alicuius singularis persone non teneri, tamen, si quid ex dolo eius qui eos administrat ad eos peruenierit, teneri fatendum est. I. sed si ex dolo. §. 1. ff. de dolo. quia uidentur ratum habere nisi reddant. l. 1. §. deieciisse. ff. de vi & vi arma. facit tex. in cap. si sententia. de sententia. excommunicacionis. in. 6. quo cauetur, subditos ex delicto

delicto domini puniri posse. Sicq; agitur in conciuēs Reipublicæ, vel regnicolas domini denegantis, vt in noxios & debitores, & hostes qui patiuntur iniurias inter se ali, nutririvē & aliena retineant. Et proinde quæ ab hostibus capiuntur iure retinentur. l. hostes. ff. de capti. & post limi. reuer.

At cum prædictus Ioānes Canal, corā suo Principe seu præside de causa legitima, vt puta de iniuria vel prædatione commissa per dictum Rubert nō ostenderit, & per consequens Princeps vel dominus loci dicti Rubert qui gregem furto abduxerat, requisitus non fuerit, vt iure in suum regnicolam vel ciuem aut subditum statuere pro ipso Canal spoliato, vel iniuria affecto, sed potius iure pignorandi, seu repræssaliandi, propria authoritate vsus fuerit, alterius francigenæ qui damnum nō dederat, gregem in Hispania repertum accipiendo, concludendum est, ipsum indelictum punitione dignum incidisse. Cuius quidem delicti poena à iure corporalis statuta est, vt expressè apparet in auth. vt nulli iudicum. §. quia vero & in auth. imo. C. de actionib. & obligatio. Sed non certa & determinata: & ideo arbitrio iudicis venit determinanda. l. i. §. expilatores. ff. de effractorib. & ex pila. & in l. i. §. ait prætor. ff. de iure deliberan. & tex. in l. hodie. ff. de poenis. Prout in regio concilio fuit conclusum die. 23. Decem. 1583. contra

Franciscū à Vellanet, Ioannē Mascle alias Fanto, & Antoniū Moxart, reos detentos: qui dictum Ioannem Canal in dicto facto assossiarunt: & fuerūt ea ratione condemnati, quòd bannirentur à principatū Cathalonix & comitatibus Ruscilionis & Ceritanix ad biennium.

ADDITIO.

Possset dubitari, an quando iustitia denegatur ab aliquo præside seu iudice sub cuius ditione constitutus est, ille qui iniuriā fecit aut damnum dedit necesse sit adire illius præsidis seu iudicis superiorem antequā procedi possit ad concessione repræssaliarum. Respondet huic dubitationi. Bar. in suo tracta. repræssali. q. i. circa prin. Et dicit superiorem esse ad eundem, si adiri potest. Verum credo de stylo & obseruatione curiarum hoc nullibi obseruari. vt attestatur de multis Guido Papæ. q. 33. sufficit enim quòd iudex illius qui iniuriam fecit iustitiam denegat damnum passio Et ita vidissemel fuisse obseruatum in hoc regio concilio in marcha. cōcessa die. 24. Ianuarij. 1598. referente Antonio Oliba regio conciliario contra subditos gubernationis Ducis de Memoransi regni Franciæ pro plagio quod quidā fragigemi de militia eiusdem Ducis commiserant in personas Gasparis Cooper, & Balthazaris Gilbert botigeorum villæ Perpiniani & fuit notarius processus, Gaspar Guardia de colegio notariorum regiorum. Et

F anre-

an repressalia cōcedi possint contra clericos & quomodo vide Guido Pap. in decisio. 34. vbi latē loquitur.

Cap. 12. An viles & inhonestæ mulieres possint & debeant expelli à conuicinijs honestarum mulierum.

1. **V**icinitas à ciuili societate formari cœpit, & ideo vicini inter se debent habere quandam fraternitatis speciem.
2. *Vicini ceteris amicis preponuntur.*
3. *Vicini melior iuxta, quàm frater proculcul propter oportunum & quotidianam opem.*
4. *Vicini si mali sunt, nihil boni ab eis existimandum est.*
5. *Vicini mali, hoc est, qui malis moribus imbuti sunt, vt lenones, & meretrices. ab honesta vicinia expellendi sunt: ne mores vicinorum probos inficiant.*
6. *Meretrices rei aliæ inhonestæ mulieres prohibendæ sunt, ne habitent in committua honestarum.*
7. *Meretrices quæ dicantur.*
8. *Lex. Cathalonie cōtra inhonestas mulieres habitantes in conuicinijs honestarū, quod expellantur. Quam legem passim iudices praticare solent.*
9. *Mulier qualiter probetur quod inhoneste viuit.*
10. *Abbatissa & conuentus monasterij sancti Petri puellarum ciuitatis Barcinonæ possunt cum instantia partis & propria auctoritate expellere à tota illa parochia mulieres inhoneste viuentes.*

1. **V**M vicinitas à ciuili societate formari ceperit vt inquit Grego. in Syntag. iur. vniuer. lib. 4. ca. 24. nu. 6. viciniq; inter se habeant, seu habere debeant speciem quandam fraternitatis propter ciuile societatem initam, in qua & species est fraternitatis. vt in l. verum. ff. pro socio. conueniens est, quòd vicini, boni & probi, conformes, ac vnanimes sint. Inueniuntur enim vicini ceteris amicis præpositi. vt habetur Tobia. 8. vbi cum Raguel vxori suæ dixisset, quòd instrueret conuiuium, & præparet omnia quæ in cibos erant iter agentibus necessaria, duas quoque pingues vaccas, & quatuor arietes, occidi fecit: & præparari epulas omnibus vicinis suis; cunctisque amicis. Iusserat & Deus in comedendo agno paschali vocari vicinos proximiores, vsque ad numerum animarum sufficientium ad eum manducandum. vt Exod. cap. 12. Et vicinum meliorem iuxta, quam fratrem procul dixit sapiens. Prouer. 27. Nam illi cum boni sunt, propter oportunam & quotidianam opem nobis, nostrisq; propiciunt: nos vero ipsis, & quæ illorum sunt vicissim. At cum vicini mali sunt contrariū: & prorsus nihil boni ab eis existimandum est. Nihil enim perniciosius esse potest, quàm malus vicinus, propter noscendi omnino momento datam oportunitatem: cum

cum omnia quæ vicinorum sunt no-
scere, factaq; eorum scire præsumā-
tur. vt in cap. quanto. & cap. quos-
dam. ex. de præsumptionib. Hi quā-
to magis domestici & familiares præ-
sumuntur, tanto pessimi efficiuntur
inimici: cum mali sunt. Nam corpo-
re videntur esse nobiscum, mente ve-
ro & animo contra nos sunt, & mul-
to nequiores hostes huiusquam illi, qui
foris sunt, & euidenter inimici sunt.
vt expresse habetur in. c. si inimicus.
93. distin. vbi glo. in verbo. hostis. re-
fert dictum Boetij dicētis, quod nul-
la pestis efficacior est ad nocēdum,
quam familiaris inimicus. Vnde non
est deterior hostis, quam fictus ami-
cus. Et sic fertur, non odium grauius
quàm simulatus amor.

5. Quare sanctissimè cautum est,
malos vicinos, hoc est, qui malis mo-
ribus imbuti sunt, maleq; viuunt, vt
lenones, meretrices, & alij inhone-
stè viuētes, ab honesta vicinia expel-
lendos esse: ne mores vicinorū pro-
bos inficiant. l. nō aliter. ff. de vsu. &
habitatione. tenet Luc. de Penna. in. l.
2. siqua. C. de spectacul. & scenicis,
& lenonib. lib. 11. Quod quidem ex
illa iuris consultorum cōmuni locu-
tione probatur, qua habetur, *Morbi-
da facta pecus totum corrumpit ouile.* l.
Iulianus. in prin. ff. de actioni. empti.
Ac etiam nostro vulgari Catalano
fertur, *Qui te bon vebi, te bon mati.* &
contra. *Qui te mal vebi, te mal mati.* Re-
suscitandæ sunt putridæ carnes, & sca-
biofa ouis à caulis repellenda; ne to-

ta domus massa, corpus, & pecora ar-
deat, corrumpantur, putrescant, inte-
reant. Arrius in Alexandria vna se in
tilla fuit, sed qm̄ non statim oppres-
sus est, per totū orbē eius flāma popu-
lata est. hec in. c. resceccandē. 24. q. 3.

6. Et sic fit, quod meretrices vel aliæ
in honestæ mulieres non habitent in
comitiua honestarum: qua prohibē-
dæ sunt ne bonæ ob ipsarum mere-
triciū corrumpantur. vt in dicta. l.
nō aliter. & probatur in auth. de le-
nonib. in. §. sancimus. tenet expresse
Paul. de Cas. in. l. nullus. nu. 5. C. de
summa tri. & fid. catholi. & las. in.
l. iustitia. ff. de iusti. & iure. Probatur
etiā iuxta illud q̄ in sacra pagi. legi-
tur, *Neg; habitauit iuxta te mal'ignus ne
que permanebunt iniusti ante oculos tuos.*

7. Meretrices autem eas mulieres
intelligas, quæ impudentius multis
se prostituūt. c. vidua. 34. distin. ibi.
Meretrix quæ multorum libidini patet.
& l. palā. de ritu nūptiar. quarū tur-
pitudine publicè venalis est. c. meretri-
ces. 32. q. 4. Et eam etiam ad quam
vnus accessit, si mercedem proinde
recepit. arg. l. mariti. §. qui questū
ff. ad leg. Iul. de adul. ibi. *sue enim
sepius, siue semel.* *si non in viliam*

8. Et propterea in hoc Principatū
Cathalonix condita est quoq; lex;
qua villis sui corporis atq; diffama-
tis foeminis vetatur, ne in conuicinijs
honestarum mulierum habitent: im-
mo, quod expelli possint, etiā quod
in dictis conuicinijs proprias ac sui
patrimonij domos haberent. tex. est

in cap. 11. Regis Petri. 3. in curia Mōtiffoni. sub titu. de adulter. eque vils fembres. Et fuit idem cautum, atq; fancitum per Regiam pramaticam Regis Alfonſi, quæ data fuit Valentiz. 10. Kalen. Februarij. 1330. & eſt in volumi. constitutionum. fol. 311. in ſi. ſecundæ paginæ. Quod ſæpe iudices vicinis honeſtis inſtantibus, prædicare ſolent: qui ſumpta ex arbitrio ſummaria informatione, quod taliſ eſt meretrix, vel hęc, præcipiūt ei, quod infra tempus ex arbitrio cōſtitutum euacuent viciniam illam: vt in mundē conſeruentur & reſplendeant. c. non ſatis. 86. diſtinctio. & c. gloria. 12. q. 2. & in c. vaſa. de conſecratio. diſtinctio. 1.

ADDITIONO.

Meretrices etiā expellendas eſſe à vicinijs honeſtarum mulierum docuerunt Bal. Caſtrenſ. & ceteri in l. 2. C. de ſumma trini. & ſid. Cathol. Deci. in l. in contractibus. nu. 3. ff. de reg. iur. Rippa in tracta. peſtis. in tit. de remedijs præſetua. contra peſtē. nu. 164. Menochi. de arbitra. lib. 2. Centur. 1. caſu. 78. num. 11.

9. Sed quæro qualiter Probetur quod mulier in honeſte viuēbat? Reſpōdeo quod ſufficit id probare per teſtes ſingulares: quia probatur hoc in genere, & ſufficiet probare quod conuerſabatur cū multis qui honeſte cum ea conuerſari non poterant vt eſt tex. notabilis in l. non aliter. ff. de vſu & habitatio. & de vtroq; ita reſpondit Bal. conſi. 207. incipiens

quod dicta differētia. in 4. vbi. quēd mulier probatur ſatis in honeſte vixiſſe, ſi probatur conuerſatio cum hominibus luxurioſis, licet non probetur coitus. Et alios modos quibus probetur aliquam in honeſte viuere vide authoritates citatas per Boſſi. in tit. de rap. mulier. nu. 9. & 11. vide quoque Tiber. Decian. in tracta. crimi. lib. 8. raptus quid ſit num. 16. tomo. 2. Debes quoque notare in materia probationis in honeſte vitæ, quod ſi ex aduerſo probaretur bona vita in genere, & contra pro reo probaretur mala vita in ſpecie, vt quod ſui copiam fecerit tali & tali, hęc ſpecialis probatio præferreretur generali. vt tenet Innocen. in c. inquisitioni & in c. cum oportet. de accuſatio. vbi in ſpecie dicit, quod duo teſtes deponentes de infamia præferuntur etiam mille deponentibus de bona fama. ſequitur Roman. conſil. 167. in vltimis verbis & Hippoly. in præctica crimi. §. diligenter num. 197. & in l. de minore. §. plurimum. num. 100. de queſt. & conſil. 3. nu. 22. & Boſ. ſub titu. de inquisitioni. nu. 35. & Tiber. Decian. in dicto tracta. crimi. lib. 8. raptus quid. nu. 16. verſi. Et præterea. tomo. 2.

Sciendum quoque eſt pro comorantibus in præſenti ciuitate Barcinonæ ſereniſſimum Regem Petrū cum priuilegio dato Barcinonæ. 7. idus Maii. 1342. conceſſiſſe Abbatiffæ & conuentui monialium monaſterij ſancti Petri puellarum præſentis

sentis ciuitatis Barcinonæ quòd illi liceret autoritate sua propria & dicti monasterij sine requisitione & fatica dicti domini regis Vicarij seu baiuli Barcinonæ vel alterius cuiuscunque regij officialis & sine contradictione cuiusquam omni appellatione remota compellere & distringere quascunque viles mulieres & questum sui corporis facientes cuiuscunque conditionis, dignitatis, seu præheminentiæ existant in parrochia præfati monasterij degentes ad requisitionem vicinorum eorundem per extractionem portarum domorum in quibus morantur etiam si domus ipsæ fuerint propriæ ipsarum mulierum vt à dicta parrochia exeant, deinceps ibidem non mansuræ, & etiam alijs compulsionibus, prout actenus iam illis erat assuetum per alia magis antiqua priuilegia. Et deinceps tempore, vidi hoc bis fuisse practicum, & portas domorum in honestarum mulierum intus septa dicti monasterij adductas fuisse.

Cap. 13. An dicens alteri quòd est iudæus, & affirmat postea in multis locis, & partibus, illum ex genere & prosapia iudæorum descendere, inferat ei iniuria? & quam. Et an talis iniuria, seu conuitium sit punitio ne dignum: & qua poena.

I. *Iniuriarum actione, & ciuilitè, & criminaliter agi potest.*

2. *Iniuriæ effectus est, alium malo afficere.*
3. *Nomen bonum habere curare debemus.*
4. *Iniuria verbalis non est ferenda sine vindicta propter publicam utilitatem.*
5. *Lingua tanquam inquietum malum nullus hominum domare potest, nisi frenum vt equis imponatur.*
6. *Linguae occasione, quæ mala proueniunt.*
7. *Iniuriosa verba deperse iniuriam ostendunt.*
8. *Animus talis presumitur, qualia sunt verba vel facta.*
9. *Iniuriosa verba proferens contra aliquem tenetur actione iniuriarum. Et est verum, licet iniuria vera esset: si animus iniuriandi adest.*
10. *Iudæo vel sarraceno baptizatis non potest quis eorum legem retrahere.*
11. *Iudæi licet ex nobilibus parentibus orti sint, tamen suis exigentibus peccatis, meruerunt ore diuino nominari populus duræ cervicis.*
12. *Iudæorum parentela fedissima & horribilis declaratur: & quare.*
13. *Iudæi quare ceci dicantur.*
14. *Christianum iudæum appellare, & ei cui dicitur, & toti eius agnationi, & à se descendentibus, iniuria inferitur.*
15. *Iniuriosa verba alteri dicere licitum est: dummodo illud sit pro defensione priuilegiarum, vel Reipublicæ: absque animo iniuriandi.*
16. *Iniuriam contra alium proferens, licet Reipublicæ causa, tenetur iniuriarum actione si animo iniuriandi, & infamandi dixit.*
17. *Iniuria verbalis varijs legibus punita.*
18. *Pœna iniuriæ verbalis, iure ciuili quod*

ritur,

stimus, arbitrio iudicis relinquatur.

19. In iniurijs puniendis tria consideranda.

20. Conclusio Regij Concilij.

N præfenti ciuitate proceres & confratres confratriæ fabrorum lignorum congregarunt se in domo dictæ confratriæ, in qua inierunt concilium; ad eligendum eiusdem confratriæ collectorem. Et electa ad dictum officium persona Simeonis Oliueres fabri lignarij, Andreas Carbonell alter ex dictis fabris lignarijs contra eundem Simeonem Oliueres in præfentia procerum & aliorum confratrum opposuit, illum non potuisse ad officium collectoris eligi: ideo quod erat iudæus, & ex genere seu prosapia iudeorum natus. Et perseueravit in hoc dicto in alijs locis seu partibus dictæ ciuitatis, conuitiose, & animo, atque proposito deliberatis illum iniuriandi. Attamen dictus Simeon Oliueres sciens se natum ex optimis & christianis parentibus, sui que generis sanguinem non fuisse nec esse iudeorum sanguine contaminatū, existimauit, sibi atrocem iniuriam fuisse illatam: afficientem agnatos, liberos, & a se descendentes, & denique alios sui generis & prosapiæ. Ob quam quidē rem, dictus Oliueres contra eundem Carbonell in Regio concilio criminalem instituit accusationem: in

quo fuit agitatum de huiusmodi iniuria atque conuitio an esset punitione digna? & qua pœna de quibus infra.

1. Et quamuis ad vindicandam iniuriam, possit & ciuilitè, & criminaliter agi, iuxta. l. pretor edixit. §. si dicatur. ff. de iniurijs. & in. §. in summa. insti. cō. tit. tamen dictus Simeon Oliueres maluit contra eundem Carbonell criminalem intentare actionē: vt sic tantæ iniuriæ castigatio, & coercio, publica esset: ob sui nominis, & famę lesæ defensionem, & recuperationē. Nam cū huius iniuriæ effectus sit, alium malo afficere, vt Seneca lib. 2. ad Serenū. vbi cū tractat in virum sapientem non cadere iniuriam, inquit, nemo potest accipere iniuriam sine aliquo detrimento, vel rerum extra nos positarum. & pariter Vlpianus refert in. l. 1. §. omnem. ff. de iniurijs. omnē iniuriam diminutionem esse eius in quem incurrit, nimirum ergo, si ob vindictam publicam in hac causa criminaliter processum fuerit. Iustā enim fuisse causam, & rationem agendi, atq; instandi huius criminis punitionem, rationes quibus bonum nomē defendendū inuitamur, atq; publica vtilitas, quæ vindictā publicam postulat docent. Legitur enim nos de bono nomine maximopere curam habere debere vt Ecclesiast. cap. 4. l. ibi. Curam habe de bono nomine: hoc enim, magis permanebit tibi, quam mille thesauri præfiosi; & magni.

Immo

Immo & crudelis est qui suam famam contemnit. c. nolo. 12. q. 1. Nam sicut lux oculorum letificat animā, sic bona fama impingat ossa: id est, auget virtutes, in quibus robur consistit hominis interioris, non minus, quam robur exterius in ossibus. vt Ecclesiast. capit. 3. Deinceps, & nobis proba vita necessaria & sufficiens quidem est, alijs autem, & fama nostra necessaria est. c. non sunt audiendi. 11. q. 3. Et sic cauendum est, vt non solum, ne incidamus in crimen, sed etiam, ne in criminis vel nota opprobrij suspicionem. Quod quidem, non solum nobis spectandum est, verum etiam & liberis, & descendantibus à nobis: quia vt inquit Isocrates, plus tibi cure sit, vt honestam famam quam diuitias ingentes liberis relinquant: nā he mortales sunt, illa vero immortalis. Et per famam, comparari possunt opes, nunquam vero pecunijs, fama redimitur. Item diuitiæ etiā improbis accedunt: ac fama gloria non potest nisi solis viris contingere. Melius enim est bonum nomen, quam diuitiæ multe. vt Prouerbio. 22. Et melius bonum nomen, quam vnguenti preciosa. Ecclesiast. cap. 7.

4. Et quamuis præinserta ratio, que tantum commodum & vtilitatem iniuriam passim respicit, sufficiens fuerit ad criminaliter in hac causa agendum: publica quoque vtilitas suadet, ne talis iniuria sine vindicta feratur.
5. Et est ratio, primo, vt lingue frenū,

vt equis & vt gubernaculum nauis ad eam compescendam, & circumducendam imponatur: cum aliter, illam tanquam inquietum malū, & plenam veneno mortifero, nullus hominum domare possit, vt refert diuus Iacob. in epistola catholica. cap. 3. Homines per ipsam interficiuntur, blasphemie periuria perficiuntur, nuptie, principatus, & regna, per ipsam subuertuntur: & in summa, vitata omnis infinitorum errorum referta est. Idcirco Prouerb. 13. vers. 3. habetur, qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem in consideratus est ad loquendum, sentiet mala. Propterea dius Iacob. in dicta epistola. cap. 4. admonet, ne detrahamus alterutrum: qui enim detrahit, aut qui iudicat fratrem suum, detrahit legem: & iudicat legem. Si autem iudicas legem, non es factor legis: sed iudex.

Secundo, crimen hoc ideo punitione dignum existimatur, quod verba illa persecerata, quod Simeon Oliueres erat iudeus, ac degenerare & prosapia iudeorum descendens, fuerunt conuictiose, atque ad infamandum prolata. Nam verba hec, de per se iniuriam ostendunt: & proinde non licet vti excusatione, nisi contrarium manifeste doceatur. cap. 11. de presumptionibus. & Prouerb. 26. vers. 24. A verborum enim propria significatione recedendum non est: nisi de contraria mente constet loquentis. l. non aliter. ff. de leg. 3.

Nec arbitramur quenquam dicere, quod nō sentiat, & quin maximē eo nomine vsus sit, quores appellari solet. l. labeo. §. idē Tubero. ff. de suppellectili. leg. l. 3. de reb. dub. cū similibus. animus enim talis præsuntur, qualia sunt verba vel facta. vt in di-
 8. Et l. labeo. & in l. scire. ff. de tutorib. & curator. dat. ab his. & l. reprehendēda. ff. de institutionib. & substitutionib. At cum verba iniuriosa, aut conuitiosa, animo inuitandi contra aliquem proferuntur, proferens illa, tenetur iniuriarum actione, siue proueniat ex culpa, siue sine culpa illius, contra quem proferuntur: quia adest iniuriandi animus, quod est substantiale in iniuriarum actione: cum iniuria ex affectu facientis consistat. vt in l. illud. §. iniuria. ff. de iniurijs. & in l. si non conuitij. C. de iniurijs. & expresse Grammatici in decisio. 37. num. 6. Ergo conclusum videtur, iniurantem prædicta iniuriarum actione teneri: & ex hoc puniendum esse.

Quod quidem adhuc procedere existimamus, licet iniuria verbis illata vera esset, vel conuitium dictum, nam quando animus & voluntas iniuriandi ad sunt, non eximitur iniuriam inferens ab actione iniuriarum. Non enim debet quis alterius infamiam siue defectus detegere sine causa: defectus enim nostros in humanum atque iniuriosum est detegere. l. 2. C. quando & quibus quarta pars lib. 10. licet enim tali

casu factum vel dictum bonum sit, & vtile, in se detegi, si fiat cum malo animo detegendi, detegens puniatur capite. c. detegentes. 15. q. 5. Sic ergo dicimus, non curari si dictum vel factum sit malum in se: dum tamen iniuriandi voluntas absit: cum tunc iniuriarum actio non oriatur. dicta. l. illud. §. 1. & seq. ff. de iniurijs: cū mens & voluntas magis attendenda sit, quam factū ad hoc vt quid maleficium dicatur. l. diuus. ff. de sicar. l. verum. de fur. l. qui iniuria. cō. tit. c. quid inuenisti. 14. q. 5. tenet Oldra. in cōsi. 32. & Andr. de Isern. & post illum Afflict. in cap. 1. §. iniuria. de pace iura. firm. in vltib. feud. vbi in specie inquit, teneri iniuriarū actione eum, qui vocat aliquem spurium: licet sit spurius: quia non ipse fuit inculpa, sed progenitores sui: cum spurij non sint despiciendi sed iuuandi. vt dicit glo. in vlti. verbo. tit. quib. mod. natural. efficiantur sui

10 Tertio si non licet iudæo vel saraceno baptizatis corū legem retrahere, immo retrahentes de linquit. in vlti. si quis iudæo. neq; liceat iudæos iniuria afficere. vt patet in l. christian. C. de pagā. & sacri. minus ergo licebit christianum iudæū appellare: ac de iudæorum parentella cū esse dicere. His enim verbis atrocem iniuriā inferri, nemo est qui dubitet: nā licet iudæi ex nobilibus parentibus orti sint, quales fuerūt Abraham, Isaac, & Iacob, suis tamen peccatis exigentibus, meruerunt nomi-

nari

- ari ore diuino, populus duræ ceruicis, vt patet Exo. 32. ibi in vers. Cerno. Appellata etiam fuit eorum generatio praua, atq; peruersa, vt Deutero. 31. Et in nouo testamento dum volebant à Christo signum videre, ab eodem Iesu Christo domino nostro dicti & appellati fuerunt generatio mala: & adultera. ita Matth. 12. & alibi Matth. 17. dicuntur generatio incredula, & peruersa. Et
12. Lucæ. 9. generatio infidelis, & peruersa. Qui etiam cecitate percussi, componentes librum qui apud eos Thalmud nominatur quedam turpissima scripserunt: ex quibus parentela eorum tedissima, & horribilis declaratur. vide latè in lib. 3. Fortalitij fid. qui intitulatur de bello iudæorum. in. 2. consideratione, quæ fit de iudæorum parentela. & ex Thalmud doctrina. De quibus quidè iudæis etiam scriptum est, ambulabunt vt cæci: quia domino peccauerunt. Quæ verba licet generaliter de omnibus peccantibus sint dicta, qui vere domino peccant teste Dauid in Psal. 50. dicente. Tibi soli peccauit & malum cor a te fecit. ex quo peccato spiritualiter cæci efficiuntur; tamè specialiter intelliguntur de iudæis: qui quodam singulari modo dño peccauerunt Iesum Christum filium Dei iniuste crucis supplicio interimendo: propter quod, specialimodo, facti sunt cæci inter omnes gentes, vt non solum patiantur cecitate culpæ sicut ceteri peccatores, sed etiam habeant cecitate

ignorantiæ super oēs: propter quam ignorantiam, scripturam propriæ legis minime intelligunt: & quod in illa ad eorum directionem valde clarum est, in propriam damnationem venit in obscurum. de quibus latè in dicto Fortalitio. lib. 3. in prin. vbi per plures authoritates hæc comprobantur. Qui ergo alium iudæum appellat: nihil aliud intendit, quam declarare illum descendere ex generatione praua, peruersa, adultera, incredula, & infideli. Quo fit, vt maxima obid, qui patitur iniuria afficiatur.

4. Et non solum hac de re soli Christiano cui hæc irrogatur iniuria, hoc iudæi nomē iniuriosum, atq; nociuum est: verum etiam, & toti suæ agnationi, & prosapiæ: ac omnibus à se descendentibus. Na hæc iniuria, vni facta, toti agnationi facta esse sentitur lex Cornelia. ff. de iniurijs. & ibi glol. & Bart. notarunt ita etiam Bal. Angel. & Salycet. in l. vnica. C. de rap. virgi. Alex. consil. 115. col. 2. lib. 4. Felin. in cap. Petrus. num. 8. de homi. & latè Tiraquel. in tracta. de poenis legum causa. nu. 68. qui aliorum authoritatibus & multis similibus comprobat: & maxime in hac prouincia Cathalonix, in qua; ad honores, & dignitates, & ad liberos in matrimonium collocandos, hæc res plurimum consideratur, cuius solus sapor, atq; gustatus, multa quæ fierent, ne fiant, diuertunt. & proinde, iniuria quæ his verbis inferitur, valde punitione digna sentienda est.

F s & à iu.

& à iudice atrox arbitrandà : cum eius arbitrio, ex qualitate facti, & ex qualitate dignitate vè personarū quibus illata est relinquitur. ita Menoch. de arbitra. iudi. casu. 263. vbi plures alios refert.

15. id Andreas vero Carbonell reus & in carceribus detentus, vt huius criminis punitionem contra cum tantopere instatam euaderet, suam apud iudicem defensionem proposuit, inquit, regio priuilegio concessum fuisse confratriæ fabrorū lignorum ne cuiquam qui esset de genere & profapia iudeorum liceret in dicta confratria officium aliquod exercere: famamq; à multis hinc diebus in Republica fuisse eundem Simonem Oliueres ex dicto iudeorum genere descendere, vt multorum attestatationibus, in iudicio productis postea apparere fecit, ideoq; sibi vt proceri eiusdem confratriæ absq; iniuriandi animo atq; alicuius poenæ in cursu licuisse, hanc famam pro obseruantia regij priuilegij, atq; eiusdem confratriæ ordinationum, alijs proceribus & confratribus proponere. Probat hanc rationem elegans Hostien. doctrina in titu. de iniurijs. nu. 6. vbi tenet, ea quæ iure potestatis à magistratu fiunt, ad iniuriarum actionem non pertinere. Cautum præterea est, pro interesse Reipublicæ vocare alium latronem, homicidā, vel leprosum, vt sciatur, quòd est leprosus: ne alij lepra cōtaminentur, vel vt latro puniatur, vt in.

l. cum qui nocentem. ff. de iniur. Et etiam idem licet causa venerandæ Reipublicæ vt in l. Reipublicæ. ff. eod. titu. Quo fit, vt pariter quoq; dicendum sit, dictum Andream Carbonell ab iniuriarum actione excusari, eo maximè, quòd ipse iure proceris prædicta protulerit verba ad priuilegiorum eidem confratriæ concessorum defensionem: cuius interest, ne iudei seu ab eis descendentes quidquam in dicta confratria regant, & ad ministrant: ad quam confratriam defendendā, venerandam, atq; colendam, ipsi præcipue proceres vi iuramenti per eos prestiti tenentur.

16. Verum quamuis rationes & argumenta quibus hæc defensio probatur in se vera sint, existimo ea esse interpretanda, & intelligenda, nisi proferens hæc iniuriosa verba, siue proferat Reipublicæ, vel confratriæ, alterius vè causa animum iniuriandi habuerit. Nam vt supra ostensum est, in iniurijs, generaliter iniuriantis animus atq; intentio contemplanda sunt, quæ difamandi sunt proxima. Et vbi confutit, iniuriam ad infamandum fuisse dictam, tunc cā punitione dignam leges statuerunt. l. si nō conuicti. C. de iniur. c. merito. 15. q. 1. l. illud. §. iniuria. ff. de iniurijs. & per ea quæ supra latius dixi num. 7. 8. & 9. Et maxime, quando facta vel dicta sine detrimento iniuriam passi saltim famæ reuocari nequeunt: quia in istis poenitentiā nō est immunitas à poenā. l. aut facta. §. causa. ff. de poenis.

Quamobrem, cum ex meritis processus, & exprobat per dictum Simeonem Oliueres constiterit, se ex optimis & christianis parentibus natum, atq; ex christianorum prosapia descendere, dictumq; Andream Carbonell reum conuictos, & iniuriandi animo in multis locis seu partibus ciuitatis asseruisse, eodem Oliueres iudæum esse, & ex iudæorum genere descendere, cuius animus per actus externos in processu probatos, & ex modo quo singulis vicibus predicta verba iniuriosa prolata fuerunt perpenſus fuit; ideo per regios consiliarios fuit dictum, iniuriam hanc non obſtante supra proposita defensione, punitioe dignam esse.

17. Et adeo iniuriam verbalem iniuriandi animo illatam puniendam iura existimant, quod & à Rhotario Rege in legibus langobardorum & in. l. falica. atq; à Theoderico Gothorum Rege poenam statutam atq; impositam legimus. de quibus latè attestatur Greg. in syntagma iuris vniuersi. lib. 38. cap. 5. à num. 10. vsq;

18. ad nu. 12. Iustitia. vero Imperador, in iure nostro quo vtimur, poenam hanc iudicis arbitrio relinquendam esse statuit. vt in. §. in summa. insti. de iniurijs. Hermogenes quoq; in. l. fin. ff. eodem. titu. inquit, de iniuria nunc extra ordinem ex causa & ex
19. persona statui solere. In iniurijs enim puniendis, tria sunt præcipue consideranda. Primo, pro rebus, atrocitate iniuriarum, iniurias scilicet ipsas, per

sonas conuictantes, & patientes, & tertio modum quo inferuntur. Nā vt ait idē Hermogenes in loco citato, si serui sunt iniuriam inferentes, flagellis celsi dominis resbuntur, si vero liberi & viles personæ fustibus subiiciuntur; ceteri vero vel exilio temporali, vel interdictione rei certæ coercentur. Itē & Demostenes tradit, verberantem magistratum, vel prætorem, vel contumelijs afficientem, iniuriæ publicæ veluti ciuitatis reū esse, si priuatum, priuato agēte, priuatē. Et ideo in his iudicis arbitriū exhibendū; vt sic ex personis, & loco, & grauitate iniuriæ, patientisq; dignitate, pro poenā infligenda arbitrari possit, an atrox, vel leuis sit iniuria. Nam quemadmodū ratione varietatis factorum, ac personarum, iniuria iudicatur atrox, & plusquam atrox; ita variant & poenæ. Et ob id sensent Doctores, poenam pro atroci iniuria, iure diffinitam non esse, sed iudicis arbitrio relinqui. ita Aluaro. in cap. 1. iniuria. de pace iura. fir. in vñb. feud. Gomez in tit. de actionib. in prin. nu. 44. & clarius Craue. in consil. 119. num. 1. Et secundum hanc theoreticam, & opinionem, in facto præsupposito fuit conclusum in Regio concilio die. 28. Nouembris. 1583. in quo Regij conciliarij constituto de fisci & partis instantis intentione, ac meritis processus recte perpenſis, & consideratis, arbitrio suo dictū Andream Carbonell condemnarūt. Et fuit arbitriū, quod in loco p. suā

Excellen-

Excellentiam nominando, recognoscet, & in publicum diceret, se male & contra veritatem dixisse; dictum Simeonem Oliueres iudgem esse; in hæc verba. *Yo regonech ha-uer mal dit, y mal parlat, contra mestre Simeon Oliueres que es teu, y que pro-seex de rassa de iueus, y axi dic no ser axi com be dit: ans be die, que es christia de natura.* Et quod duceretur per loca solita presentis ciuitatis Barcinonæ, & quod banniretur à vicarijs Barcinonæ, Gerundæ, Vici, Peniten, Tarraconæ, Montis Albi, Tarrege, & Ceruarie, ad annum.

ADDITION.

21. Cum iudæi Sarracenis peiores sint attestante Menochio. de arbit. lib. 2. Centur. 3. casu. 290. num. 22. & etiam peiores sodomis quibus Dominus dicit, tollerabilius erit sodomis in die iudicii quàm vobis, & quibus propheta dicit, iustificastis sodomam idest in comparatione vestri iusta facta est, scilicet, minus mala. argu. tex. in c. vercor. 8. q. 1. Sodomitæ ethnici erant idest gentiles: qui tantum naturalem legem transgressi sunt, iudæi etiam scriptam illi prædicatores non habuerunt hæc & alia in c. nonne. 1. q. 1. Christusq; crucifixerunt. c. periculose de pœnitent. distinct. 1. Merito ergo dicēs christiano animo illum conuiciandi quod est iudæus, arbitrari oportet cum illi atropem inferri iniuriam.

22 Arbitratur quidem in iuria atrox ex qualitate facti, & ex qualitate dignitate vè personarum quibus illata est. §. atrox. insti. de iniurijs verum, quia nec personarum qualitates, & dignitates, nec vnus cuiusq; qualitates ipsorum factorū quæ variæ sunt & à futuro euentu pendent iure diffiniri potuerunt, obid dicitur atrox iuria ex iudicis arbitrio. ita Hostii. in summa. §. si quis versi. septimus. de senten. excommu. quem sequutus est Tiraquel. in repetitio. l. si vnquam. in verbo. omnia vel partē. nu. 31. C. de reuocan. donatio. Quibus addo Abba. in cap. cum illorū. num. 9. & num. 11. & ibi Felin. num. 13. de senten. excomm. Alex. consil. 203. col. 1. lib. 2. Ruin. consil. 81. num. 6. lib. 4. Atque ita, quem admodum ratione varietatis factorum & personarum iniuria iudicatur atrox, & plusquam atrox, ita variant & pœnæ. Et ppter ea Doctores existimant, pœnam pro atroci iniuria non esse iure diffinitam, sed iudicis arbitrio relinqui. ita Alvaro. in cap. 1. §. iniuria. de pace iuramen. firman. in vsib. feudor. Gomez. insti. de actionib. in prin. num. 44. & Clarius Crauc. in consil. 119. num. 1. Idem Afflictus in cap. 9. num. 21. versi. Item habet arbitrium taxandi. ex quib. caus. feud. amitta. & Menoch. lib. 2. Centur. 3. casu. 263. de de arbitrar. Et obid in casu supra scriptæ decisionis fuit arbitrata pœna cōtra illum reū de quo loquitur.

Cap. 14.